Tampereen yliopisto

Ellanoora Kauppila

SKANDAALI JOURNALISMIN NÄKÖKULMASTA

Dramaturgian ja syyllisyyden rakentuminen elokuvaohjaaja Aku Louhimiestä koskeneessa kohussa

Informaatioteknologian ja viestinnän tiedekunta
Pro gradu -tutkielma
Tammikuu 2021

TIIVISTELMÄ

Ellanoora Kauppila: Skandaali journalismin näkökulmasta: Dramaturgian ja syyllisyyden rakentuminen elokuvaohjaaja Aku Louhimiestä koskeneessa kohussa
Pro gradu -tutkielma
Tampereen yliopisto
Journalistiikan ja mediatutkimuksen maisteriohjelma
Tammikuu 2021

Tämän pro gradu -tutkielman tarkoituksena on selvittää, millaisten elementtien avulla kohuja rakennetaan journalistisessa mediassa. Tutkielmassa tarkastellaan skandaalin rakentumista tarkastelemalla elokuvaohjaaja Aku Louhimiestä koskevaa kohua Ylen ja Ilta-Sanomien verkkouutisoinnin avulla.

Aku Louhimies joutui skandaalin keskelle 19.3.2018, kun Yleisradio (Yle) julkaisi jutun, jossa useat naisnäyttelijät kertoivat Louhimiehen kyseenalaisista ohjausmetodeista. Jutussa kerrottiin naisnäyttelijöiden negatiivisista kokemuksista Louhimiehen alaisena. Näyttelijät rohkaistuivat kertomaan tapahtumista elokuva-alan häirintätapauksista käynnistyneeseen Me Too -liikkeeseen viitaten. Tästä alkoi Louhimiehen ympärillä poikkeuksellisen laaja ja kotimaista elokuva-alaa ravisuttanut kohu, jota useat mediat käsittelivät pitkään.

Tutkimuksessa tarkastellaan laadullisen tekstianalyysin keinoin, miten Louhimies-kohusta uutisoidaan kahdessa journalistisessa mediassa: Ylellä ja Ilta-Sanomissa (IS). Yhteensä aineisto koostuu 82 Louhimies-kohua koskevasta verkkouutisesta. Tarkastelun kohteena oli erityisesti se, millainen dramaturginen kaari Louhimies-kohussa on ja millaisin vaihein se rakentuu, sekä millaisin tekstuaalisin ja kuvallisin keinoin syyllisyyttä rakennettiin kohun eri vaiheissa.

Analyysin tavoitteena on tuoda esiin Louhimies-kohua rakentava dramaturginen kaari sekä tehdä näkyväksi muun muassa otsikoinnin, juttujen rakenteiden, lausetason verbaalisten ilmausten sekä visuaalisten elementtien kautta mahdollisesti syntyviä syyllisyyttä tuottavia tulkintoja, ja katsoa erosivatko tavat Ylen ja Ilta-Sanomien välillä. Tutkielmasta kävi ilmi, että Louhimies-kohusta on nähtävillä selkeä viiden vaiheen kautta rakentuva dramaturginen kaari ja paljon erilaisia elementtejä, joiden avulla kohussa luotiin syyllisyysvaikutelmaa. Sekä Yle että Ilta-Sanomat julkaisivat Louhimies-kohusta aktiivisesti uutisia pitkään ja niissä korostui pääosin Louhimiehen esittäminen syyllistävässä valossa. Kohussa esiintyneitä syyllistämisen keinoja olivat muun muassa syyllistävät lauserakenteet kuten kysymyslauseiden käyttö, syyllisyydestä vihjailevat sanavalinnat, kohun osapuolten sekä muiden asiantuntijoiden haastattelut ja tarkat kuvaukset tapahtumista, jotka todistivat tapahtumat tosiksi. Myös toisto, asioiden yleistäminen sekä kuvailmaisussa synkähköt ja tarkkaan rajatut lähikuvat esiintyivät kohua käsitelleissä uutisissa. Näillä keinoilla syyllisyyttä yhtäältä faktuaalistettiin ja toisaalta kärjistettiin.

Tutkimustulokset viittaavat siihen, että syyllistäminen on medioille tyypillistä silloin, kun kyseessä on jokin paheksuttava asia. Syyllistäminen ei vaadi sitä, että kohdetta epäiltäisiin varsinaisen rikoksen tekemisestä. Tämä pro gradu -tutkielma osoittaa, että kohuihin liittyy erilaisia vaiheita ja että journalistinen syyllistäminen on vahva osa kohujen rakentumista mediassa.

Avainsanat: journalismi, kriisi, mediakohu, skandaali, Aku Louhimies, maine, journalistinen syyllistäminen

Tämän julkaisun alkuperäisyys on tarkastettu Turnitin OriginalityCheck -ohjelmalla.

SISÄLLYS

1 JOHDANTO.....1
2 SKANDAALIN ANATOMIA.....5
2.1 Median toimintalogiikka sekä kohut ja skandaalit yhteiskunnassa…….….…5
2.2 Skandaali…….10
3 JOURNALISTINEN SYYLLISTÄMINEN JA SYYLLISTÄMISEN LOGIIKKA……..…19
4 TUTKIMUSKYSYMYKSET, AINEISTO JA METODI…….28
4.1 Tutkimuskysymykset……..28
4.2 Aineiston kuvaus – Louhimies-kohu Yleisradiossa ja Ilta-Sanomissa……...……30
4.3 Metodi – tekstianalyysillä syyllistämisen jalanjäljille……30
5 ANALYYSI JA TULOKSET……38
5.1 Louhimies-kohun analyysi.....38
5.1.1 Kohun leimahdus – syytökset julki…….…….41
5.1.2 Julkinen anteeksipyyntö A-studiossa……...50
5.1.3 Kohu varjostaa Jussi-gaalaa…….…58
5.1.4 Syytösten kohde kapinoi vastaan…….68
5.1.5 Loppua kohti……77
5.2 Tutkimustulokset….....84
5.2.1 Louhimies-kohun dramaturginen kaari ja sen rakentuminen……..…….....86
5.2.2 Tekstuaaliset ja kuvalliset syyllisyyden rakentamisen keinot uutisissa……..….…87
5.2.3 Erot Yleisradion ja Ilta-Sanomien tavoissa rakentaa syyllisyyttä…….……...93
6 JOHTOPÄÄTÖKSET JA POHDINTA.....97
Lähteet.....103
Aineisto

1 JOHDANTO

Viime vuosikymmenien aikana suomalainen julkinen elämä on selvästi muuttunut kovemmaksi, arvaamattomammaksi ja vaikeammin hallittavaksi (Kantola 2011, 11–16, 164; Koljonen 2013, 64–65). Siihen on vaikuttanut niin yhteiskunnan muuttuminen kuin journalismin kentällä tapahtuneet muutokset. Keväällä 2018 alkunsa saanut Louhimies-kohu on tästä hyvä esimerkki, sillä se osoittaa, miten vuosienkin takaiset tapahtumat voivat nykyään oikealla hetkellä nousta esiin ja synnyttää skandaalin, jota riepotellaan mediassa päivästä toiseen.

Tämä niin sanottu Louhimies-kohu on jäänyt monen mieleen. Kyseessä oli poikkeuksellisen laaja mediakohu tai pikemminkin skandaali, joka sai alkunsa keväällä 2018 Ylen uutisesta, jossa useat naisnäyttelijät kertoivat tunnetun elokuvaohjaaja Aku Louhimiehen kyseenalaisista ohjausmetodeista ja vallankäytöstä. Naisnäyttelijät rohkaistuivat kertomaan Ylen toimittajalle kokemuksistaan elokuva-alan häirintätapauksista käynnistyneen Me Too -liikkeen seurauksena. Me Too -liikkeen saaman huomion myötä kampanjan painotus laajeni alkuperäisestä kontekstistaan muun muassa työpaikoilla tapahtuvaan seksuaaliseen häirintään ja muunlaisiin väärinkäytöksiin. Louhimies-kohussa esiin tulleet näyttelijät kertoivat esimerkiksi tulleensa alistetuiksi ja nöyryytetyiksi mitä kyseenalaisimmilla tavoilla. Heidän mukaansa Louhimies käytti valtaansa poikkeuksellisella tavalla, joten näyttelijät halusivat nostaa keskusteluun sen, missä menee raja siinä, mitä metodeja ohjaaja saa käyttää. Tapausta ruodittiin mediassa pitkään. Syytökset tulivat esiin yllättäen, sillä mikään julkisuudessa ei ollut aiemmin viitannut Louhimiehen toimineen asiattomasti. Vuosien saatossa Louhimies on tehnyt useita arvostettuja elokuvia, mutta hänen toimintatapojaan ei koskaan aiemmin ollut arvosteltu samalla lailla.

Tapaus sai paljon julkisuutta ja sitä käsiteltiin useissa medioissa. Se herätti paljon keskustelua puolesta ja vastaan, ja koetteli Louhimiehen mainetta. Niin teot kuin sen taustalla olevat yhteiskunnallisesti merkittävät syytkin tekivät kuitenkin ymmärrettäväksi skandaalin mediassa saaman suuren huomion. Tapaus käsitteli suuria kysymyksiä ja aiheita, kuten tasa-arvoa, kiusaamista ja moraalinormeja. Tiedotusvälineiden tehtävänä on kertoa, mitä yhteiskunnassa tapahtuu ja nostaa esiin väärinkäytöksiä, valvoa ja kritisoida valtarakenteita ja ylläpitää

keskustelua, jonka takia tiedotusvälineiden rooli kohussa oli tärkeä. Mediaa voidaan pitää neljäntenä valtiomahtina, joka edesauttaa demokratian toteutumista.

Pro gradu -tutkimuksessa perehdytään kyseiseen Louhimies-kohuun journalismin näkökulmasta. Tutkimuksessa perehdytään erityisesti sen dramaturgian rakentumiseen ja siinä esiintyviin syyllistäviin piirteisiin. Tutkimusaineisto koostuu Yleisradion (Yle) ja Ilta-Sanomien (IS) Louhimies-kohua koskevista verkkouutisista. Ennakko-oletuksena on, että kohussa on nähtävissä erilaisia vaiheita, jotka rakentavat sen dramaturgiaa, ja että kohussa esiintyy erilaisia tekstuaalisia ja kuvallisia syyllisyyttä tuottavia rakenteita.

Kiinnostus tutkimusta kohtaan

Kiinnostukseni juuri tätä kohua kohtaan lähti sen mieleenpainuvuuden takia. Kohut ja skandaalit sinällään eivät ole uusi ilmiö, mutta Louhimies-kohuun toi oman säväyksensä samanaikainen Me Too -kampanjointi ja sen tuoma suurempi merkitys ja tausta kohulle, joka osoitti kyseessä olevan iso maailmanlaajuinen ongelma monissa piireissä. Kohussa ei ollut kyse mistään turhamaisesta asiasta, josta Yle halusi kirjoittaa vain skandaalinhakuisuuden takia, vaan kyse oli pohjimmiltaan merkittävistä elokuva-alan ongelmiin ja tasa-arvoon liittyvistä teemoista. Usein skandaalit heijastavatkin laajempia yhteiskunnallisia muutoksia ja ongelmakohtia (Kantola, Vesa & Hakala 2011, 66). Louhimies-kohussa nousi esiin Louhimiehen tekojen lisäksi elokuva-alan ongelmat. Aku Louhimies ei myöskään ole ensimmäinen elokuva-alan henkilö, jonka asiatonta käytöstä on puitu mediassa. Louhimies-kohussa oli siis kyse jostain paljon suuremmasta ongelmasta eikä vain hänen teoistaan vuosia sitten. Tämä kohu tarvittiin, jotta nämä ongelmat saatiin tuotua esiin ja alan tulevaisuuteen päästiin puuttumaan. Kiinnostavaa onkin, miksi Louhimies-kohu syntyi juuri maaliskuun 2018 lopulla. Skandaalille oli todennäköisesti ”oikea aika”, koska Me Too -kampanjointi oli nostanut seksuaalisen häirinnän yleisyyden esille.

Tutkin skandaalia journalismin näkökulmasta. Skandaaleja koskeva tutkimus kiinnostaa minua, koska skandaalit ovat lisääntyneet huomattavasti ja nykyisin ne ovatkin jonkinlaista polttoainetta kaikenlaisille medioille. Tänä päivänä skandaalit ja kohut eivät ole vain iltapäivälehtien tai juorulehtien sisältöä, vaan myös laatumediat ovat rakentamassa niitä, kuten Louhimies-kohukin osoittaa. Usein mediat vaikuttavatkin kohun syntyyn ja siihen, millaisena

se näyttäytyy ulospäin. Tavallisesti kohun kohde joutuu valokeilaan tahtomattaan. Mediat myös pitävät kohua monesti tieten tahtoen yllä, eivätkä päästä sen osapuolia helpolla.

Kohuissa on myös kiinnostavaa se, miksi ja miten ne syntyvät ja millaisia vaiheita niihin liittyy. Oma kiinnostukseni Louhimies-kohuun lähti mielenkiinnosta sitä kohtaan, millaisia syytöksiä Louhimiestä kohtaan uutisissa esitetään ja erityisesti sitä, millaisin keinoin syyllisyyttä rakennetaan. Kyseessä ei ollut rikos, joten oikeuslaitoksen sijaan syyllisyys rakennettiin pääosin mediassa. Syyllisyyttä voidaan rakentaa mediassa monin keinoin, mutta harvemmin tapoihin kiinnitetään erityistä huomiota. Mielikuviin vaikutetaan toimituksessa rutiininomaisesti osin tiedostamatta, mutta myös tiedostettuja valintoja tehden. Todellisuudessa medialla on paljon valtaa ja mahdollisuuksia vaikuttaa ihmisten mielikuviin, ja siksi syyllistämisen keinoja on hyvä tarkastella ja tuoda esiin.

Tutkimusaiheen perustelu

Vaikka kohuja ja skandaaleja on tutkittu melko paljon niiden lisääntymisen myötä, ei aiheen ajankohtaisuus ole mielestäni kadonnut. Tutkin kohua uudenlaisesta näkökulmasta ja sellaisen kohun kautta, joka ei ole aiemmin ollut tutkimuksen kohteena journalismin näkökulmasta. Kohun rakentumista on tärkeää tutkia, koska keskustelu tehdyistä valinnoista on mielestäni tärkeää ammatillista pohdintaa, jota toimittaja joutuu tekemään koko ajan kirjoittaessaan.

Tutkimuksellani pyrin tuomaan uutta tietoa journalismin ja skandaalin tutkimukseen. Tämä tutkimus nostaa esiin Louhimies-kohun erityispiirteitä, mutta tuo tutkimuskentälle uutta tietoa myös skandaalin dramaturgian rakentumisesta ja syyllisyyttä tuottavista elementeistä. Journalistista syyllisyyttä on tutkittu muutamissa tutkimuksissa aiemmin, mutta niihin on usein liittynyt jonkinlainen rikos (Noppari, Raittila & Männikkö 2015, Aitamurto 2004, Palmolahti 1993). Louhimies-kohussa syyllisyys on osin median luomaa, vaikka taustalla olikin painavat syyt, jonka vuoksi Louhimiehen toimintatavoista uutisoitiin.

Tutkimuksen rakenne

Tutkimuksen rakenne on seuraavanlainen. Ensin keskitytään tutkimuksen viitekehykseen ja tutustutetaan lukija tutkimuksen kannalta olennaisiin kysymyksiin. Tutkimus esittelee aluksi median toimintalogiikkaa sekä mediakohun anatomiaa: mikä on mediakohu ja skandaali, miten

ne syntyvät ja miten ne ovat ajan saatossa muuttuneet. Toisessa teorialuvussa puolestaan perehdytään syyllistämisen logiikkaan, journalistiseen syyllistämiseen sekä syyllisyyttä rakentaviin keinoihin, joita skandaalista voidaan löytää.

Teorialukujen jälkeen täsmennetään tutkimuskysymykset, joihin pyritään saamaan vastauksia tutkimuksen avulla. Tämän jälkeen esitellään tutkimusaineisto ja menetelmä, joiden avulla aineisto käydään täsmällisesti läpi. Seuraavaksi tutkimuksessa siirrytään Louhimies-kohun analyysin pariin, jonka jälkeen esitellään tutkimustulokset ja vastataan tutkimuskysymyksiin. Lopuksi tutkielmassa pohditaan muun muassa tutkimuksen onnistumista, tutkimuksen ennakko-odotuksia sekä jatkotutkimuksen aiheita.

2 SKANDAALIN ANATOMIA

Monenlaiset mediakohut ja mediaskandaalit ovat nousseet merkittävään asemaan julkisessa keskustelukulttuurissamme. Mediassa kohistaan nykyään päivittäin mitä erilaisimpien aiheiden ympärillä: on vaalirahakohuja, mainoskohuja, somekohuja, suhdekohuja, julkisuuskohuja, dopingkohuja ja niin edelleen. Nykypäivänä mediakohuja syntyy melko helposti ja erityisesti sosiaalisen median myötä ne ovat yleistyneet. (Allern ym. 2012; Herkman 2016.) Sosiaalinen media tuo tapahtumat julkisuuteen hetkessä, sillä sen avulla tietoa voi jakaa ympäri maailman helposti ilman rajoja tai aikaviivettä.

Tässä luvussa esitellään mediakohun anatomiaa eli sitä, mitä mediakohulla ja skandaaleilla tarkoitetaan ja miten ne yleensä leimahtavat julkisuuteen. Aluksi avataan sitä, miksi erilaisia mediakohuja ja skandaaleita nykypäivänä on niin paljon, ja miten median toimintalogiikka on muuttunut. Tämän jälkeen tutkielmassa tarkennetaan mitä kohulla ja skandaalilla tarkoitetaan, mikä on niiden ero ja mitä piirteitä niihin liittyy. Viimeisessä alaluvussa keskitytään skandaalin rakentumiseen mediassa.

2.1 Median toimintalogiikka sekä kohut ja skandaalit yhteiskunnassa

Verkkolehtien aikakautena kilpailu lukijoista ja klikkauksista on kovaa, ja usein yksi keino saavuttaa sekä lukijoita että klikkauksia on erilaiset kohut, joilla yritetään kasvattaa julkaisun lukuarvoa ja kiinnostavuutta (Ikonen & Mäkilä 2011, 192). Erilaiset kohut ja skandaalit ovat tärkeitä uutisaiheita medioille, joiden avulla uutisia ja lehtiä myydään, houkutellaan lukijoita sekä herätetään kahvipöytäkeskusteluja (Dahlgren, Kivistö & Paasonen 2011, 7).

Uutisten viihteellistyminen on osa nykyjournalismia. Enää pelkkä asiallista tietoa välittävä sanomalehti ei riitä kuluttajalle, sillä elämyksellisyyttä kaivataan nykyään myös asiatiedon lukemiseen. Tätä uutisiin rakentavat muun muassa erilaiset puheenaiheet, näkökulmat ja kuvalliset elementit. Viihteelliset lehdet ja kanavat, kuten iltapäivälehdet, keltainen lehdistö ja televisio kuljettavat median tänä päivänä yhä syvemmälle tunteiden ja mielikuvien maailmaan, jossa todellisuus sekoittuu fiktioon. Tarinat ja draaman kaaret ovat nykyisin kaivattuja elementtejä uutisissa. Kun monet sanomalehdet ovat siirtyneet myös internetiin, ne suuntautuvatkin enemmän viihteen ja keskustelun pariin. (Pietilä 2007, 110 & 240.)

Kielteisyys, ongelmiin, kiistoihin ja väärinkäytöksiin keskittyminen on uutisille tyypillistä. Mediaa pidetään yhteiskunnan vahtikoirana, joka valvoo vallankäyttöä ja tuo mahdolliset epäkohdat julkisuuteen. Usein juttujen uutisarvo kasvaa, jos ne liittyvät tiiviisti viranomaistoiminnan laiminlyönteihin. (Kuutti, 2008, 16.) Siksi rikoksista ja skandaaleista kirjoitetaan. Kielteiset aiheet toimivat uutisten aiheina myös siksi, että ne houkuttelevat yleisöjä dramaattisuudellaan. Ne käsittelevät tehtyjä virheitä, niiden vähättelyä ja kiistämistä, ongelmien selittelyä ja syyllistämistä. Dramaattisuutta lisää, jos jutun käsittelemät asiat paljastuvat lisäksi yllättäen, aivan kuten erilaisissa kohuissa ja skandaaleissa on tapana. Kielteiset tapahtumat etenevän mediassa usein myös nopeasti ja odottamattomasti. Kuutin mukaan kielteiset asiat on helppo esittää mediassa ja ne ovat myös yleisölle helppoja seurattavia. (Emt., 17.)

Toimittajien työssä näkyy myös mediakilpailun kiristyminen, yleisöjen pirstoutuminen sekä tekniikan nopea kehitys ja ne ovatkin vaikuttaneet journalismin luonteeseen. Perinteinen media ei ole enää entisensä internetin myötä. Digitaalisuuden myötä journalismi on kaupallistunut ja mediat alkaneet kilpailemaan keskenään yleisöistä ja mainostajista. Tämä on pakottanut toimitukset selvittämään yhä tarkemmin journalistisen yleisön toiveita ja mieltymyksiä. (Väliverronen 2009, 7–8.) Erilaiset kriisit, kuten kohut ja skandaalit verkkouutisotsikoineen ovat näkyvä muutos journalismissa (Nousiainen 2017; Kantola 2011). Tämä osoittaa myös sen, että lukijat ovat näistä aiheista kiinnostuneita, koska mediat yhä enemmän kuuntelevat lukijoidensa mieltymyksiä.

Journalismin toimintaperiaatteiden muutos

Vaikka viihteellisyys ja elämyksellisyys ovat selvästi nähtävissä nykyjournalismin piirteinä, journalismi pitää edelleen sisällään muitakin arvoja ja periaatteita, jotka ohjaavat toimituksia ja toimittajia työssään. Yhä nykypäivänä korkean journalismin ihanteet, muun muassa objektiivisuus, empiirisyys, kansalaisten palvelu ja portinvartiointi näkyvät taustalla, vaikkakaan eivät enää yhtä jyrkästi kuin aiemmin. (Koljonen 2013, 61, 89.) Journalismissa on tapahtunut muutoksia, jotka ovat muokanneet sen luonnetta. Muutosten myötä vanhat periaatteet ovat muuttuneet häilyvämmiksi. Nykypäivänä niin sanotussa notkeassa modernissa journalismissa työskentelyä ohjaavat Koljosen (2013, 89) mukaan myös ”subjektiivisuus, analyyttisyys, kuluttajien palvelu, vallanpitäjien haastaminen, tulevaisuuden ennakointi, päiväjärjestyksen rakentaminen, seurausetiikka, individualismi ja relativismi”.

Vuosien aikana mediaympäristö on kokenut suuren muutoksen, mutta toisaalta ala on muutoinkin kehittynyt. Koljonen (2013, 68) on esimerkiksi hahmottanut journalismin muutosta korkeasta notkeaan moderniin erilaisten ulottuvuuksien avulla. Nämä ulottuvuudet pohjautuvat tietoon, yleisöön, valtaan, aikaan ja etiikkaan, jotka Koljonen ymmärtää journalismin ydinsuhteen kahdesta ulottuvuudesta rakentuviksi kentiksi (Koljonen 2013, 68–89). Journalismin tietosuhteen ääripäät ovat objektiivisuus ja subjektiivisuus sekä empiirisyys ja analyyttisyys, joiden välimaastoon journalismin voidaan ajatella nykypäivänä sijoittuvan, kun taas aiemmin nojattiin tiukemmin vain objektiivisuuteen ja empiirisyyteen. Yhä edelleenkin objektiivisuus ja siihen liittyvä totuuden heijastaminen ovat tavoitteita, joihin pyritään, mutta niitä ei nähdä enää yhtä absoluuttisina kuin aiemmin. Nykyään journalistien tehtävänä on tuoda julkisuuteen asioita ja tapahtumia ymmärrettävällä ja puhuttelevalla tavalla, pyrkien samalla totuudenmukaisuuteen. Tänä päivänä journalismissa käytettävä tieto myös muodostuu eri tavoin. Mittaamisen, todisteiden, kokemuksen ja havainnoinnin lisäksi relevantteja keinoja ovat tulosten pohjalta tehty päättely sekä ideat, arvot, mielipiteet ja pohdinta. (Koljonen 2013, 69-70.) Tämä näkyy muun muassa siten, että aiemmin uutiset olivat medioiden keskeistä sisältöä, mutta nyisin myös mielipide- ja ilmiöjuttuja arvostetaan ja tehdään enemmän, vaikka objektiivisuuteen ja empiirisyyteen pyritään yhä.

Toisena ulottuvuutena Koljonen tarkasteli journalismin suhdetta yleisöön. Aiemmin journalismi oli yksisuuntaista kansalaisten palvelua, jossa yleisö nähtiin passiivisena vastaanottajana. Tänä päivänä journalismi on kaksisuuntaista, kun myös yleisö osallistuu journalismin tuottamiseen aktiivisena osallistujana: rajat tuottajan ja kuluttajan välillä ovat hämärtyneet ja yleisön mieltymyksiä kuunnellaan tarkemmin. (Koljonen 2013, 72–77.) Verkkoon siirtyminen, sosiaalinen media ja kommentointimahdollisuus ovat tehneet yleisön osallistumisesta helppoa.

Kolmas ulottuvuus liittyy valtaan, sillä journalismin rooli demokraattisten yhteiskuntien toimivuuden ja uskottavuuden kannalta on hyvin merkittävä. Toimittajat ovat neljänsiä valtiomahteja, jotka toimivat kansalaisten ja vallankäyttäjien välissä. Journalistien tehtävä on informoida kansalaisia tehdyistä päätöksistä, välittää tietoa, heijastaa yleistä mielipidettä päätösten pohjaksi ja valvoa päätöksentekojärjestelmää. Toisaalta journalismin suhde valtaan muodostuu myös toista kautta, sillä yhteiskunnan instituutioilla ja asiantuntijoilla on lähdevaltaa määritellä, mitä ja miten julkisuudessa puhutaan. (Koljonen 2013, 77.)

Korkeassa modernissa journalismin suhde valtaan on ollut yleensä konsensushakuinen ja päätöksenteon tarkkailu on kuulunut toimittajien työtehtäviin. Notkeassa modernissa journalismin suhde valtaan on ollut puolestaan konfliktinhakuinen. Toimittajat ovatkin omaksuneet käsityksen, että heidän ammattiinsa kuuluu päätöksentekoon vaikuttaminen aktiivisesti osallistumalla. Toimittajat ovat valmiita tarttumaan vallan väärinkäyttöön liittyviin epäilyihin ja rakentamaan vastakkainasettelua eri osapuolten välille. Journalistit ovat tietoisia, että he pystyvät vaikuttamaan päiväjärjestyksen asettamiseen sekä aiheiden kehystämiseen. Passiiviset tarkkailijat pyrkivät objektiivisuuteen, jossa puolueettomuus, kantaaottamattomuus ja tasapuolisuus korostuvat. He ovat neutraaleita tiedonvälittäjiä ja portinvartijoita, jotka kirjoittavat uutisia puuttumatta asioiden ja tapahtumien kulkuun. Sen sijaan aktiiviset vaikuttajat toimivat päinvastoin: he eivät seuraa tapahtumia sivusta vaan puuttuvat asioihin ja puolustavat tarvittaessa. (Koljonen 2013, 80–81.) Valtasuhteen toisen ulottuvuuden mukaan journalistit voivat siis olla passiivisia tarkkailijoita ja toisen taas aktiivisia vaikuttajia. Louhimies-kohussa toimittajat puuttuivat vallan väärinkäyttöön ja siinä selvästi nojattiin enemmän notkean journalismin ihanteeseen ja oltiin aktiivisia toimijoita.

Neljäs journalistinen muutos liittyy journalismin suhteeseen aikaan. Nykyään journalismi keskittyy menneen lisäksi nykyhetkeen ja myös tulevaisuuden pohdintaan. Lisäksi journalismin rooli ajanhallitsijana saattaa vaihdella ”passiivisesta portinvartijasta aktiiviseen agendan rakentajaan”. Se on passiivista journalismin sopeutuessa muiden yhteiskunnallisten toimijoiden asettamaan aikaan ja aktiivista agendan rakentamista, kun aikataulut asetetaan journalismin puolesta. Nykymaailmassa journalistit etsivät aktiivisesti omia aiheita ja näkökulmia. Näin journalistit voivat itse asettaa päiväjärjestyksen journalismiin. (Koljonen 2013, 81–82.) Internetin myötä uutistoimitusten aikataulut ovat myös yhdenmukaistuneet, sillä internetiin voidaan tuottaa sisältöä ajasta ja paikasta riippumatta. Samalla erilaisten medioiden ”reviirijako” on päättynyt, kun kaikki joutuvat kilpailemaan lukijoista ja klikkauksista. (Emt., 84.) Tämä näkyy esimerkiksi Louhimies-kohussa siten, että muut mediat tarttuivat Ylen mehevään uutiseen pian sen julkaisun jälkeen ja alkoivat tuottamaan sille jatkokertomuksia.

Viimeisenä Koljonen on tarkastellut journalismin suhdetta etiikkaan. Korkean modernin journalismissa on lähtökohtaisesti velvollisuus kertoa totuus. Tähän toki pyritään edelleenkin notkean modernin journalismissa, mutta nykyisin journalistit harkitsevat enemmän totuuden julkistamisesta aiheutuvia seurauksia, jotka voivat olla joskus hyvinkin suuria. (Emt., 86.) Vaikka vallan väärinkäytöksiä ja hallinnon epäkohtia paljastetaan journalismissa entistä

rohkeammin välittämättä seurauksista, journalismissa joudutaan välillä myös pidättäytymään totuuden kertomisesta, jos sillä voi olla haitallisia vaikutuksia itse toimittajalle tai mediatalolle, ja se voisi siten vaikuttaa esimerkiksi asiakkaiden tyytyväisyyteen ja kaupalliseen tilanteeseen. Nykyisin journalistit käyttävät enemmän tapauskohtaista harkintaa. (Koljonen 2013, 87-88.)

Kaikki edellä esitellyt ulottuvuudet ovat suhteessa toisiinsa ja vaikuttavat siihen, millaista journalismi tänä päivänä on. Journalismin kehitys näyttääkin jossain määrin jakautuneen kahteen osaan. Yhtäältä on painetta aiempaa tulkitsevampaan, vuorovaikutteisempaan ja persoonallisempaan journalismiin, toisaalta toimitusten työ on muuttumassa kaavamaisemmaksi, enemmän toimituksen yhteisprojektiksi. Toimitusten paineet ja alan tulevaisuus askarruttavat tutkimusten mukaan monia. (Koljonen 2013, 89; Reunanen & Koljonen 2014, 8.) Muutoksia on tapahtunut niin käytännöissä kuin journalismin ihanteissa.

Taustalla yhteiskunnallinen muutos

Journalismiin on vaikuttanut yhteiskunnallinen muutos, josta voidaan puhua myös julkisen elämän muutoksena. Tämän muutoksen seurauksena yhteiskunta niin sanotusti notkistui: monet instituutiot ja rakenteet murtuivat ja samalla vallanpitäjien asema heikkeni. Erityisesti 2000-luvulla julkisen elämän muutosten vauhti on ollut luja, mutta alkunsa se on saanut jo 70-luvulla. (Kantola 2011, 15, 20.) Samalla kun yhteiskunta on muuttunut, myös media on läpikäynyt murroksen viimeisten vuosikymmenten aikana, ja niiden välillä on nähtävillä selkeä yhteys.

Aiemmin, niin sanotun korkean modernin ajalla, ennen julkisen elämän muutosta journalismissa ihannoitiin objektiivista tiedonvälitystä, johon toimittajien omien mielipiteiden ei haluttu vaikuttavan, kuten edeltävässäkin luvussa todettiin. Ihmisten yksityisasioita ei myöskään riepoteltu mediassa, vaan toimittajat keskittyivät kansan valistamiseen yhteiskunnallisesti tärkeiden asioiden kautta (Kantola 2011, 25). Julkinen elämä alkoi kuitenkin muuttua 1970-luvulta eteenpäin, kun kilpailu korvasi aiemmin ihannoidun vakaan ja arvokkaan julkisen esiintymisen. Kantolan (2011, 26) mukaan julkisen elämän muutos näkyy erityisesti politiikan julkisuudessa. Politiikasta on tullut taistelukenttä, jossa julkisuudesta kilpaillaan. Samalla politiikka on medioitunut, sillä julkisuuden ja median rooli on korostunut politiikassa. Medioitumisella tarkoitetaan tässä yhteydessä median lisääntynyttä vaikutusvaltaa politiikassa (Herkman 2011, 22–30). Medianäkyvyydestä on tullut yksi tärkeimmistä aseista, jolla poliitikot

luovat yhteyden äänestäjiin. Lisäksi poliitikot pystyvät median avulla markkinoimaan itseään ja tekemään itsensä tunnetuksi (Kantola 2011, 26). Nykyään poliitikot ja julkisuuden henkilöt yrittävät muokata sanomisiaan iskevämmiksi ja populaarimmiksi, jotta niistä kiinnostuttaisiin mediassa. Sosiaalinen media ja teknologian kehittyminen ovat myös helpottaneet julkisuuteen pääsyä. Politiikan julkisuudessa on kuitenkin myös huonot puolensa, sillä vallanpitäjiä epäillään, kritisoidaan ja kyseenalaistetaan koko ajan. Julkisuuteen pääseminen tai joutuminen ei ole läheskään aina hyvä asia, vaikka se voi olla sitäkin.

Samaan aikaan media on muuttunut entistä riippumattomammaksi ja aggressiivisemmaksi. Mediat kilpailevat yleisöistä. Myös niin kutsuttu laatujournalismi on alentunut tavoittelemaan yleisöjä repäisevillä otsikoilla. Paljastukset ja skuupit, joista syntyy kohuja ja skandaaleita ovat medioille nykypäivänä arvotavaraa. (Kantola 2011, 27.) Tämän takia nykyään yllättävät moraaliset ristiriidat leimahtavat julkisiksi kysymyksiksi, joihin otetaan kantaa sekä perinteisessä että sosiaalisessa mediassa (emt., 28). Juuri näin kävi myös tutkimuksen kohteena olevalle Aku Louhimiehelle. Hänen toimintatapojaan ruodittiin mediassa pitkään ja hartaasti. Kantolan (2011, 28) mukaan elämme tällä hetkellä moraalisten paniikkien aikaa, jossa etsitään kiivaasti syytettyjä tai syyllisiä, olivat he sitten julkisuudesta tuttuja tai eivät.

Vaikka skandaalit ovat lisääntyneet, se ei kuitenkaan välttämättä tarkoita, että yhteiskunnasta olisi tullut moraaliltaan löysempi. Pikemminkin voidaan ajatella, että yhteiskunnasta on tullut tiukempi ja kriittisempi vallankäyttäjiä kohtaan, kun epäkohdat huomataan nopeasti. Kantolan (2011, 30) mukaan 1900- ja 2000-luvuilla skandaalit ovatkin kielineet demokratiasta ja avoimemmasta ilmapiiristä. Voidaankin ajatella, että julkisen elämän muutokset näkyvät nimenomaan julkisissa kohuissa ja skandaaleissa, ja että skandaalit ovat yksi modernin julkisuuden ilmiöistä.

2.2 Skandaali

Kielitoimiston sanakirjan mukaan skandaalilla tarkoitetaan (yleistä) pahennusta tai häpeää aiheuttavaa tapahtumaa, häväistysjuttua. Tunnetun skandaaliteoreetikon, John B. Thompsonin (2000, 13–14), mukaan skandaalia voidaan pitää tapahtumana, jossa julkisuuteen vuotaa jotakin salattua ja moraalisesti arveluttavaa, joka aiheuttaa muissa ihmisissä syvää paheksuntaa. Tyypillisesti kohut ja skandaalit ovat äkillisesti nousevia aiheita, jotka lähtevät liikkeelle jostain

tapahtumasta, johon liittyy moraalisten normien tai koodien rikkomista tai epäilys siitä (Adut 2005; Thompson 2000). Skandaalia voidaan kuvata kansakunnan yhteiseksi sosiaaliseksi draamaksi, jonka avulla yhteiskunnassa määritellään moraalin rajoja ja neuvotellaan sen muutoksista (Kantola 2011, 29–30).

Kohun ja skandaalin raja on häilyvä. Mikä tahansa kohu mediassa ei ole automaattisesti skandaali, sillä vain tapahtumien pitkään jatkuva mediakäsittely mahdollistaa skandaalin dramaturgian. Dahlgrenin ja kumppanien (2011, 7) mukaan pientä hetkellistä mediahuomiota herättävää tapahtumaa voidaan kutsua kohuksi. Skandaalista taas puhutaan vasta, kun tapaus saa on ollut mediassa vähintään viisi päivää kahdessa tai useammassa maanlaajuisessa tiedotusvälineessä (Allern ym. 2012, 31). Thompsonin (2000, 25–27) mukaan huhut ja juorut eivät ole skandaaleita, koska ne ovat yksityisiä, eivätkä välttämättä totta. Skandaalit puolestaan perustuvat normirikkomukseen, joka on totta ja jota puidaan julkisuudessa. Skandaalit voivat kuitenkin syntyä huhuista, lahjonnasta tai korruptiosta, mutta skandaalissa nämä eivät ole edellytyksenä (emt., 28–30). Esser ja Hartung (2004, 1041) sen sijaan ovat sitä mieltä, että skandaalissa rikkomuksen ei tarvitse olla todellinen. Skandaali voi perustua epäilyyn, eikä siinä välttämättä selviä, mitä todella tapahtui. Tapahtumat voivat jäädä skandaalissa epävarmoiksi.

Dahlgrenin ja kumppaneiden (2011,7) mukaan kohu voi koskettaa vain yhtä henkilöä, kun taas skandaalissa tuohtumus, normien rikkominen ja väärinteko ravisuttavat koko yhteisöä. Skandaalit luovat monenlaisia tunteita, kuten ärsytystä ja herättävät erilaisia keskustelua. Skandaalissa paljastetaan arveluttavia tekoja ja asetetaan ne julkisen arvioinnin kohteeksi (emt., 2011, 7). Useimmiten skandaalit eivät liity lain rikkomiseen (Kantola 2011, 30). Kuten Louhimies-kohukin osoittaa, skandaali ei ole aina rikokseen perustuva, vaan se on julkista neuvottelua, jossa määritetään moraalin rajoja. Julkisessa skandaalissa sen kohde joutuu usein silmätikuksi mediassa, ja tätä kutsutaan ”mediajahdiksi”. Olennaisinta skandaalille on julkisuuden laajuus ja näkyvyys. (Allern & Pollack 2012, 22.)

Vaikka kohulla ja skandaalilla on hienoinen ero, usein kohuista ja skandaaleista puhutaan toistensa synonyymeina. Myös tässä tutkielmassa käytetään Louhimiestä koskevasta skandaalista nimitystä Louhimies-kohu, koska sillä nimityksellä sitä usein kutsutiin myös mediassa ja se tuntuu luontevammalta. Louhimies-kohu on kuitenkin skandaali useiden määritelmien mukaisesti, sillä se muun muassa kesti yli viisi päivää ja kosketti kohun aiheuttajan lisäksi suurta joukkoa. Se ravisutti koko elokuva-alan yhteisöä ja ihmisiä myös sen

ulkopuolelta, jonka lisäksi se rikkoi yhteiskunnan normeja. Skandaali on myös yhdenlainen kriisi, kuten mainekohut yleensäkin. Organisaatioiden kriisejä tutkineen Heikki Kuutin (2008) mukaan organisaatiot ovat mediakriisissä silloin, kun media on ottanut organisaation toiminnan silmätikukseen. Lisäksi kriisi tulee yllätyksenä ja voi edetä vauhdilla isoksi (Kuutti 2008, 94). Juuri näin tapahtui Louhimies-kohun kohdalla.

Skandaalin ominaispiirteet

Skandaaleissa mielenkiintoista on se, että ne eivät tapahdu tuosta vain tai täysin sattumalta. Ne tarvitsevat jonkinlaisen sytykkeen. Skandaalit eivät ole toimitusten tavallista uutisvirtaa, vaan ne poikkeavat siitä ja normaaleista rutiineista. Ne rakentuvat sosiaalisesti ja niiden syntymiseen vaikuttavat monenlaiset valinnat. (Esser & Hartung 2004, 1042; Jacobsson & Löfmarck 2008.) Kohut ja skandaalit ovat harvoin selkeitä yksittäisiä tapahtumia. Usein ne käytännössä saavat alkunsa jatkuvista puhuttavista ja ristiriitaisista kuhinoista, joihin liittyy useita eri tapahtumia ja näkökulmia, joista lopulta syntyy mittava skandaali (Midtbø 2012).

Nykyajan poliittisissa skandaaleissa on Thompsonin (2000, 245–255) mukaan tavallista menettää luottamus. Aina välillä poliittisissa skandaaleissa kuitenkin yritetään purkaa vastaäänin mediassa esitettyä totuutta tuomalla esiin monenlaisia ”todisteita tai totuuksia” (Jenssen & Fladmoe 2012, 65–66). Nämä edellä mainitut ”vastaäänet” ovat tulleet yleisemmiksi erityisesti sosiaalisen median aikakaudella, kun journalistista mediaa on helpompi haastaa. Usein kuitenkin näiden vastasyklien vaikutus skandaalien lopputuloksiin on aika pieni, sillä poliittisen julkisuuden kannalta median merkitys on yhä keskeistä (Herkman 2011, 84–89). Silti alkuperäisen rikkeen kieltäminen, valehtelu ja asian peittely on tavallisesti syynä skandaalien paisumiseen ja pitkittymiseen. Tämä kieltäminen voi kuitenkin aiheuttaa jopa vakavampia seurauksia kuin alkuperäiset rikkomukset (Ekström & Johansson 2008, 71). Skandaaleissa sen kohteeksi joutuneen maine kokeekin usein syvän kolahduksen, joka melko usein johtaa eroon työtehtävistä. Esimerkiksi 2000-luvulla syntyneiden skandaalien seurauksena jopa neljä viidesosaa skandaalin kohteista erosi työtehtävistä tai vähintäänkin menetti asemansa (Kantola & Vesa 2011, 43). Eroon johtaneita skandaaleita on Suomessakin ollut useita: viimeisimpänä Katri Kulmunin ero valtiovarainministerin tehtävästä kalliin viestintäkoulutuksen takia ja vanhempana esimerkkinä Ilkka Kanervan ero ulkoministerin pestistä tekstiviestikohun takia.

Skandaalin historia

Skandaalin ymmärtämiseksi on hyvä muodostaa käsitys myös sen laajemmasta historiallisesta taustasta. Kantolan (2011, 29) mukaan skandaalit myös kuvaavat yhteiskunnan muutosta. Vaikka skandaalit ovat liitetty hyvin vahvasti niin sanottuun moderniin julkisuuteen, ne eivät silti ole uusi asia. Monenlaisia skandaaleja on puhjennut jo satojen vuosien ajan. Skandaali-sanaa on käytetty jo 1700-luvulla, kun moraalisesti arveluttavien salaisuuksien paljastuminen muutti erityisesti politiikan julkisuutta: jo silloin poliittisten vallankäyttäjien täytyi olla tarkkoja siitä, mitä he suustaan päästivät. (Kantola 2011, 29.) Skandaalit olivat aikoinaan paikallisia, median sijaan niitä puitiin kasvotusten ja ne levisivät huhuina puheen välityksellä, naapureiden, ystävien ja sukulaisten kesken. Sen lisäksi että skandaalit levisivät huhuina suusta suuhun, skandaalin aiheita on käsitelty myös lehdistössä pitkään. Skandaalit alkoivat kehittyä vuodesta 1789 alkaen nykyiseen muotoonsa, journalistisiksi uutisiksi (Burkhardt ja Wolf 2007, 3, Nykänen 2011). Moraalittomuuksista uutisointi myös osoitti jo 1800-luvulla journalismin asemaa neljäntenä valtiomahtina (Kantola 2011, 29; Kantola & Vesa 2011, 42; Thompson 2000, 31; Allern & Pollack 2009, 193, 203–204).

Skandaalit olivat toisen maailmasodan jälkeen pitkään melko harvinaisia. Vasta 1900-luvun loppupuolella niitä syntyi pohjoismaissa. 1980- ja 1990-luvuilla poliittisia ja kansallisia skandaaleita oli maksimissaankin kerran vuodessa, kun 2000-luvulla niiden määrä on yli kaksinkertaistunut. Vuosittain kansallisen tason skandaaleita voi olla jopa kolme. (Allern ym. 2012, 29, 35.) Kantolan ja Vesan (2011, 43) tutkimus suomalaisiin eliitteihin liittyvistä skandaaleista viittaa saman suuntaisiin tuloksiin. Sen mukaan skandaalien määrä suurin piirtein tuplaantui jokaisella vuosikymmenellä 1970-luvulta 2000-luvulle, jolloin merkittäviä skandaaleita oli kaiken kaikkiaan 37. 2000-luvulla onkin tavallista, että mediat tehtailevat skandaaleja skuuppien ja yleisöjen toivossa (Kantola ja Vesa 2011, 43).

Skandaalityypit

Thompson (2000, 52–53, 120) on määritellyt kolme eri skandaalityyppiä: seksiskandaalit, talousskandaalit ja valtaskandaalit. Näistä ehkä tunnetuimpia ovat seksi- ja talousskandaalit. Seksiskandaaleissa erityisesti julkisuuden henkilöiden suhteet, erot ja pettämiset ovat aiheena.

Niissä on kyse yksityisessä elämässä tapahtuneesta moraalirikkeestä, kuten syrjähypystä, hyväksikäytöstä tai seksin ostamisesta. Esimerkiksi ulkoministeri Ilkka Kanervan tekstiviesteistä vuonna 2008 syntynyt kohu on hyvä esimerkki seksiskandaalista. Skandaali syntyi, kun Kanervan eroottiselle tanssijalle lähettämät tekstiviestit paljastuivat. Talousskandaalit sen sijaan liittyvät rahan tai muiden taloudellisten asioiden väärinkäyttöön (Thompson 2000, 158). Talousskandaalista hyvä tuore esimerkki on Katri Kulmunin vastikään paljastunut kallis viestintäkoulutus, joka muutaman päivän mediapuinnin jälkeen johti hänen eroonsa ministerin tehtävästä. Valtaskandaaleilla taas tarkoitetaan skandaalia, johon liittyy vallan väärinkäyttöä. Ne perustuvat väitettyyn toimintaan, joka rikkoo sääntöjä tai pyrkii kiertämään sääntöjä. (Thompson 2000, 120, 198.) Tästä esimerkkinä on viime aikoina puitu tapaus ulkoministeri Pekka Haaviston ympärillä, kun eduskunnan perustuslakivaliokunta katsoi Haaviston rikkoneen hallintolakia ja ulkoasianhallintolakia. Haavisto halusi konsulipäällikkö Pasi Tuomisen erilaisiin töihin Syyrian al-Holin leirin lasten kotiuttamiseen liittyvien eriävien näkemysten takia.

Thompsonin skandaalityyppien rinnalle on tullut myös toisenlaisia määrittelyitä. Esimerkiksi ”puheskandaalit” (talk scandals) ovat Ekströmin ja Johanssonin (2008, 62) määrittämä skandaalityyppi, jossa mediavälitteisen puheen rooli on ratkaisevassa asemassa poliittisten skandaalien synnyssä ja dramatisoinnissa. Esimerkiksi, kun perussuomalaisten kansanedustaja Juha Mäenpää piti eduskunnan täysistunnossa kesäkuussa 2019 turvapaikanhakijoita käsittelevän puheenvuoron ja vertasi turvapaikanhakijoita vieraslajeihin, syntyi puheskandaali hänen harkitsemattoman sanavalintansa seurauksena. Ekströmin ja Johanssonin mukaan skandaalit syntyvät nykypäivänä monesti mediassa ja sen seurauksena, ja siksi Thompsonin skandaalimäärittely ei ole tämän päivän mukainen. Thompsonin määritelmien mukaan normirikkomukset tapahtuvat usein suljettujen ovien sisällä ja median tehtävänä on tuoda asia julkisuuteen. (Ekström & Johansson 2008, 63–65.)

Allern ja kumppanit (2012, 36) ovat luoneet Thompsonin ja muiden skandaaliteoreetikkojen pohjalta aiempaa tarkemman luokittelun, jossa poliittiset skandaalit on luokiteltu niiden lähtökohtana olevan normirikkomuksen perusteella. Heidän luokittelussaan poliittiset skandaalit voidaan eritellä taloudellisista rikkomuksista, muista lakien tai sääntöjen rikkomuksista, vallan väärinkäytöstä, epäasiallisesta kommentoinnista ja epäasiallisesta käyttäytymisestä muodostuviin skandaaleihin tai edellä esitettyjen skandaalityyppien sekamuotoon.

Louhimies-kohu ei osu täydellisesti yhteenkään esitellyistä skandaalityypeistä. Monesti skandaalityypit sekoittuvatkin tai menevät päällekkäin. Louhimies-kohussa nähtiin pieniä viitteitä niin seksiskandaalista kuin valtaskandaalista, vahvemmin kuitenkin jälkimmäisestä, sillä tapauksessa oli nimenomaan kyseessä keskustelu elokuvaohjaajan vallankäytön rajoista. Toisaalta kohun taustoihin liittyi myös naisiin kohdistuvaa syrjintää, alistamista ja jonkin verran myös seksuaalissävytteistä vihjailua, joka sopii seksiskandaalin kuvaukseen. Louhimies-kohu sisältää myös Ekströmin ja Johanssonin kuvaaman puheskandaalin piirteitä, sillä se syntyi nimenomaan median välityksellä. Allernin ja kumppaneiden laatiman luokittelun mukaankin Louhimies-kohu osuisi useampaankin skandaalityyppiin, sillä siihen liittyi sääntörikkomuksia, epäasiallista käytöstä ja muita skandaalimuotoja sekä niiden sekoituksia. Toisaalta Louhimies-kohu ei ollut varsinaisesti poliittinen skandaali, kuten lähtökohtaisesti Allernin ja kumppaneiden luokitteluun perustuvat skandaalityypit. Ehkä Louhimies-kohu voisikin edustaa omanlaistaan skandaalityyppiä, joka ei osu suoraan mihinkään valmiiseen luokitteluun, sillä siinä on omat erityispiirteensä. Louhimies-kohun voisi nimetä esimerkiksi ´uraskandaaliksi´, koska siinä korostuu erityisesti ammattitaitoon ja työntekoon liittyvät asiat ja rikkeet. Se on sekoitus erilaisia skandaalityyppejä, mutta sen pääpiirteenä on elokuva-alan sisäinen myllerrys, joka kohdistuu ammatilliset rajat ylittäneeseen Louhimieheen.

Skandaalin vaiheet ja dramaturgia

Usein skandaaleissa on nähtävillä samankaltaisuuksia, vaikka ne muutoin eroavaisivatkin toisistaan. Skandaaleilla on esimerkiksi oma elinkaarensa. Ne rakentuvat erilaisten vaiheiden ja juonenkäänteiden avulla, jotka rakentavat myös sen dramaturgiaa. Skandaaleista, aivan kuten tarinoista tavallisestikin, voidaan eritellä niin sanotut ydintapahtumat, jotka rakentavat skandaalia ja vaikuttavat sen lopputulokseen (Chatman 1978, 53–54 [Herkman 2016, 12]). Keskeisten tapahtumien lisäksi skandaaleissa on taustalla myös paljon tapahtumia, joiden tehtävänä on täydentää ydintapahtumien rakentamaa tarinaa ja jotka auttavat ylläpitämään skandaalin narratiivia koko skandaalin elinkaaren ajan, jopa kuukaudesta toiseen. Voidaankin todeta, että skandaalin kokonaisnarratiivit koostuvat usein monista tarinoista, jotka saattavat tuottaa osin toisiaan kohtaan ristiriitaisiakin näkemyksiä, mutta yhdessä ne muodostavat skandaalin. Monet jatkokertomukset ja käänteet ovat skandaalille hyvin tyypillisiä sen rakentumisen kannalta.

Niin kuin jo aiemminkin on todettu, skandaali alkaa Thompsonin (2008) mukaan siitä, kun normirikkeestä kirjoitetaan julkisuudessa. Se alkaa paljastuksesta, joka saattaa olla tutkivan journalismin ansiota, tarkoituksellinen vuoto tai jopa sattumaa. Skandaalin kohde voi kieltää rikkomuksen, mikä usein johtaa uusien paljastusten ja todisteiden ilmaantumiseen. Hiljalleen skandaali siirtyy kohti päätöstä, joka kuitenkin usein saadaan vasta kun esimerkiksi oikeuslaitos antaa päätöksensä tai asiaa selvittänyt taho antaa lausunnon. Skandaali voi myös kuihtua kokoon, jos yleisön kiinnostus sitä kohtaan sammuu. (Herkman 2016; Thompson 2000, 72–74; Garrard 2006; Jenssen & Fladmoe 2012, 60–62.)

Skandaaleita myös väritetään monella tapaa, esimerkiksi vähäpätöisemmät toimijat ja sivuhenkilöt tuovat omat mausteensa kertomukseen. Sivuhenkilöt pääsääntöisesti täydentävät päähenkilöiden toimintaa, tuottavat informaatiota tai uusia näkemyksiä skandaaliin tai yrittävät kumota niitä (Chatman 1978, 119 [Herkman 2016, 15]; Rimmon-Kenan 1991, 49). Louhimieheen liittyvässä skandaalissa tällaisia henkilöitä tai toimijoita oli lukuisia.

Skandaaleissa ja draamassa on paljon yhtäläisyyksiä. Skandaaleista on nähtävillä draaman elementtejä, jotka rakentavat skandaalia. Yhtenä tutkielman tutkimuskysymyksenä tarkastellaankin, millainen oli Louhimiestä koskevan skandaalin dramaturginen kaari ja miten se rakentui. Tutkimuksessa eritellään Louhimies-kohun vaiheita ja sen erityispiirteitä. Skandaalin elinkaaren analyysissä voidaankin hyödyntää sekä kerronnan että draaman tutkimuksen käsitteitä. Siksi tutkimuksessa selvennetään, mitä dramaturgialla tarkoitetaan ja miten sitä voidaan rakentaa. Tutkielmassa sovelletaan tämä luvun käsitteitä Louhimies-kohun dramaturgisen rakenteen analyysiin.

Draaman olennainen perusta on synnyttää kiinnostusta ja jännitystä (Esslin 1980, 47). Esslinin (1980) mukaan kirjoittajan on herätettävä odotuksia, joille ei heti anneta vastinetta. Draaman rakenteelle ominaista on, että siinä on ”jatkuvia tempon ja rytmin vaihteluja”, jotta yleisön kiinnostus säilyy. Draamallista jännitystä voidaan luoda monin keinoin. Esslin (1980, 48) kirjoittaa, että sitä luovat esimerkiksi kysymykset: ”mitä tapahtuu kohta, miten tapahtuu ja millä tavoin joku reagoi”. Nämä ovat olennaisia kysymyksiä myös uutista rakennettaessa, oli sitten kyseessä skandaaliuutinen tai jokin muu uutinen. Tärkeää on, että draama herättää jo varhain kysymyksen, johon katsoja tai lukija odottaa saavansa myöhemmin vastauksen (Esslin 1980, 48).

Draaman kaarta, jossa on alku, välivaiheita ja loppu, voidaan käyttää apuna kuvaamaan esimerkiksi näytelmissä, kirjoissa ja jopa uutisissa esiintyvää draamaa. Erityisesti välivaiheet tuovat juoneen lisäjännitettä. (Esslin 1980, 49.) Draaman kaari on hyödyllinen ajattelun apuväline uutisten dramaturgiaa hahmoteltaessa. Kolmivaiheinen draaman kaari on tuttu jo Aristoteleen ajoilta, mutta nykyisinkin sitä käytetään ja sovelletaan monenlaiseen kerrontaan: uutisiin, elokuviin ja kirjoihin näytelmien ohella. Louhimies-kohustakin pystytään määrittelemään eri vaiheiden avulla rakentuva draaman kaari.

Esslinin (1980, 50) mukaan ”jokaista näytelmän kohtausta tai toiminnan osajaksoa varten tarvitaan oma jännitysmomenttinsa, joka kuitenkin lepää sen pääjännitteen eli teeman varassa. Esimerkiksi Louhimies-kohussa yksi selkeä vaihe on Jussi-gaala, jossa jännitys syntyy siitä, miten gaala tulee sujumaan ja saapuuko Louhimies gaalaan. Tarinoista voi löytää lukemattomia mielenkiintoa ja jännitystä draamaan luovia tekijöitä. Suurin osa draaman vaikutusta on alitajuista sekä vaistomaista. (Emt., 52, 58.) Draamassa luotu jännite perustuu aina myös vaihtoehtoiselle lopputulokselle. Esimerkiksi, onko Louhimies syyllinen häntä kohtaan esitettyihin syytöksiin vai ei. Yksi draaman keskeisimmistä tavoitteista onkin saada aikaan myös konflikti, sillä draamaa ei ole ilman konfliktin olemassaoloa (Reitala & Heinonen 2001, 38). Jonkinlainen konflikti kuuluu myös skandaaliin ytimeen, sillä skandaalia ei synny ilman, että nähtäisiin jossain asiassa tehdyn jonkin asteista rikkomusta.

Journalismissa luodaan draamaa myös muun muassa jatkokertomuksien avulla. Tämä näkyy erityisesti rikosuutisoinnissa, jossa kaikkea ei kerrota heti, vaan tarina jatkuu myöhemmissä uutisissa (Kivioja 2008, 122–128; Syrjälä 2007). Sama pätee skandaaliuutisiin. Verkkouutisissa jutut myös liitetään aiempiin uutisiin viittauksilla tai linkityksillä. Samalla aiempiin uutisiin viittaaminen lisää niiden uutisarvoa, kertomalla aiheen ajankohtaisuudesta ja merkityksestä (Horsti 2005, 57).

Journalismin tutkimuksessa on myös tutkittu medioiden taipumusta rakentaa uutisista kertomuksia ja draamoja, joissa esiintyy syyllisiä sekä sankareita. Kun monimutkaiset tapahtumat tiivistetään kulttuurisesti tuttuihin narratiiveihin sopiviksi se lisää lukijoiden mielenkiintoa ja ymmärtämistä. Länsimaisessa kulttuurissa sankarit ymmärretään hyviksiksi ja syylliset pahiksiksi. Syyllisten ja sankareiden esittäminen personoi tapahtumat ja tuo tapaukseen emotionaalisia aspekteja, joihin lukijan on helppo tarttua. Henkilöiminen myös viihteellistää uutisia ja tekee niistä entistä myyvämpiä. (Raittila 1996, 151–152.) Tämä ei

kuitenkaan tarkoita, että uutisjournalismin kertomukselliset, draamalliset ja viihteelliset valinnat olisivat toimittajan tietoisen päätöksen tuloksia, vaan ne voivat olla myös tiedostamattomien kulttuuristen ajattelumallien seurausta (emt., 152).

3 JOURNALISTINEN SYYLLISTÄMINEN JA SYYLLISTÄMISEN LOGIIKKA

Kuten luvussa 2.1 todettiin, elämme moraalisten paniikkien aikaa, jossa etsitään kiivaasti syytettyjä tai syyllisiä, olivat he sitten julkisuudesta tuttuja tai eivät. Näistä syntyy mediakohuja ja skandaaleita, kun syytetyt ja syylliset nostetaan julkisuuteen yleisen arvioinnin kohteeksi. Tässä luvussa tarkastellaan erityisesti journalistista syyllistämistä, mitä sen on ja miten se näkyy uutisoinnissa. Luvussa selvennetään myös journalistisen syyllistämisen eroa juridiseen syyllistämiseen, koska kaikki uutisissa esiintyvä syyllistäminen ei edellytä rikosta ja siihen perustuvaa juridista syyllistämistä. Tutkimukseni kohteena olevaan kohuun liittyy kuitenkin vain journalistinen syyllistämiseen, sillä asiaa ei puida oikeudessa.

Syyllistävä juttu

Syyllistämistä journalismissa on vaikea määritellä kovinkaan tarkasti. Yhdenlaisen määrittelyn on tehnyt kuitenkin Harri Palmolahti (1993), joka on tutkinut uutisten tapoja syyllistää. Hänen mukaansa ”syylliset ovat niitä juttujen kohteita, jotka ovat altavastaajan asemassa, jotka joutuvat selittelemään tekojaan tai vakuuttamaan motiiviensa aitoutta” (Palmolahti 1993, 9). Tutkimuksessani Aku Louhimies on mediassa hyvin selvästi altavastaajan asemassa ja joutui selittelemään tekoja, joista häntä syytettiin ja siksi uutisointi voidaan nähdä syyllistävänä.

Kun puhutaan syyllistävästä uutisesta, tarkoitetaan, että siinä käsitellään tekoa tai toimintaa, jota voidaan paheksua moraalisesti ja josta tekijän voidaan ajatella kuuluvan moraaliseen vastuuseen. Syyllisyydellä ei syyllistävässä uutisessa tarkoiteta välttämättä rikosoikeudellista syyllisyyttä, joka vaatisi oikean rikoksen tapahtuneen. (Palmolahti 1993, 65.) On hyvä huomata, että syyllisyys saattaa olla seurausta myös ”oikean” teon puutteesta eli välinpitämättömyydestä ja tuomitsemista saattaa esiintyä hyvin herkästikin. Kuten Palmolahti toteaa, ”journalistiseen syyllistämiseen kelpaavat myös huonosta onnesta tai esimerkiksi erehdyksestä johtuneet teot”. Esimerkkinä Palmolahti nostaa onnettomuusuutiset, joissa inhimillisellekin erehdykselle saatetaan etsiä syytä esimerkiksi byrokratiasta. (Palmolahti 1993, 67.) Myöskään Kuutin (2008, 88) mukaan laittomuutta ei tarvita syyllistävän kirjoituksen pohjaksi, eettisesti arveluttava ja paheksuttava käytös riittää.

Syyllistävissä uutisissa voi olla kahdenlaista syyllisyyttä: niin sanottua moraalista syyllisyyttä ja teknistä syyllisyyttä. Moraalisella tarkoitetaan sitä, että syyllistä paheksutaan, kun taas teknisellä pikemminkin sitä, että uutisessa etsitään syytä tapahtumille. (Palmolahti 1993, 45.) Louhimies-kohu keskittyy näistä selkeästi ensimmäiseen.

Syyllistävää journalismia voidaan pitää epäkohtajournalismina, jossa etsitään vastauksia väärinkäytöksiin epäoikeudenmukaisuuksiin ja piittaamattomuuteen. Palmolahti kutsuu tällaista syyllistävää journalistista juttua juttuoikeudenkäynniksi, jossa punnitaan syyllisyyttä eri näkökannoilta, puolesta ja vastaan. Vaikka journalismissa esitetään syytteitä, tapausta koskevissa uutisissa ei kuitenkaan välttämättä kerrota, pitääkö syyte paikkansa. (Palmolahti 1993, 54.) Tästä syystä syyllistävän jutun kriteerit sopivat hyvin myös skandaaliin, koska siinä julkisuuteen vuotaa jotakin moraalisesti arveluttavaa, joka aiheuttaa muissa ihmisissä syvää paheksuntaa. Skandaalin ja syyllistävän uutisen voidaankin katsoa liittyvän toisiinsa hyvin läheisesti, syyllistävä uutinen voi olla skandaali ja skandaalissa taas tyypillisesti esiintyy voimakastakin syyllistämistä. Journalistista syyllistämistä voidaan kuitenkin nähdä monenlaisissa uutisissa, ei vain skandaaleissa.

Syyllistämisen voimakkuus voi vaihdella paljonkin eri uutisissa, sillä syyllisyydellä voidaan katsoa olevan ”oma intensiteettinsä” eli se, minkälaisella voimakkuudella uutisessa paheksutaan (Palmolahti 1993, 9–24). Vaikka syyllistäviä rakenteita olisi journalistisessa jutussa kaikkiaan vain vähän, se ei vähennä syyllistävien elementtien painoarvoa. Jo muutama näyttävä otsikko ja syyllistävä uutinen voi saada suuren merkityksen ja jättää mielikuvia, joita on vaikea muuttaa (Raittila ym. 2008, 142). Myös kriisejä tutkinut Lehtonen (1999) on samoilla linjoilla. Hänen mukaansa kriisin alkuvaiheessa syntynyt tulkinta syyllisistä ja syyttömistä on merkittävä ja sitä ei ole helppo muuttaa kriisin edetessä, jos mielikuva perustuu vahvasti tunteisiin ja on negatiivinen. Tällöin saatetaan tulkita kaikki syylliseksi leimautuneeseen liittyvät asiat ja puheet kielteisesti. (Lehtonen 1999, 25.) Niin kuin edellä on jo todettu, mediassa on tapana kärjistää ja yksinkertaistaa asioita. Kielteisiä piirteitä on helppo tuoda esille jo lähtökohdiltaan kielteisessä uutisessa. Negatiivisista asioita tulee automaattisesti jutun uutiskärki ja hallitseva teema. (Kuutti 2008, 77.) Kun uutisen tarkoituksena on osoittaa toteutunut väärinkäytös, siinä asetetaan vastakkain toivottava tapa ja mikä sitä rikkoo. Tavallisesti tilannetta verrataan uutisissa siihen, miten asioiden tulisi olla. Laatulehdessä kielteinen uutinen tulkitaan vielä voimakkaammin kuin vaikkapa iltapäivälehdessä, jossa ne

ovat tavallisempia. Asian ajatellaan olevan merkittävä, jos laatumedia, joksi Ylekin mielletään, uutisoi asiasta. (Kuutti 2008, 124.)

Kriisien mediakäsittelyssä voidaan havaita rooleja. Näistä yksi on kriisin kohde: organisaatio tai henkilö ja toinen on kriisiä ja sen seurauksia paheksuvilla tahoilla, joita ovat kansalaiset, viranomaiset ja asiantuntijat. Kolmantena tulee toimittaja, joka kirjoittaa kriisistä ja voi vaikuttaa omien tulkintojensa kautta merkittävästi sävyyn, jolla asia on tuotu julkisuuteen. (Kuutti 2008, 95.) Esimerkiksi kriisin kohde voidaan harmillisen tapahtuman yhteydessä herkästi syyllistää ja syyllisyys vielä usein korostuu median välittämänä (emt., 96). Medialle on hyvin tavallista etsiä kriisitilanteessa syitä ja syyllisiä. Tästä syystä kriisin kohteesta saatetaan paljastaa myös muita väärinkäytöksiä, jos sellaisia ilmenee. (Emt., 102.)

Aina syyllistäminen ei näy selvästi. Syyllistäminen voi olla ”piilotettu” niin taitavasti, että syyllistäminen ja paheksunta voi tulla ilmi ainoastaan asiayhteydestä (Palmolahti 1993, 24, 46). Palmolahden tutkimuksen mukaan syyllistäminen ilmenee kokonaisuuksista ja vaikutelmista, eikä sitä palauttaa yksittäisiin tekstin elementteihin. Journalistinen syyllistäminen on usein ilmaisutapoja, joilla kohteena oleva henkilö saadaan syylliseksi huomaamattomasti, niin sanotusti rivien välissä – syytökset ovat siis piilotettu tekstiin. Journalistisen syyllistämisen voidaan ajatella olevan taitoa saada uutisen kohde syylliseksi huomaamatta, ilman selkeää syylliseksi syyttämistä. (Palmolahti 1993, 46.)

Syyllistäminen voi näkyä ja rakentua uutisessa hyvin eri tavoin, esimerkiksi erilaisten lausumien tai kuvien avulla, joiden myötä käsiteltävä tapaus näyttää tietyn henkilön, ryhmän tai tahon syyltä. Ajatellaan, että syyllinen tai syylliset olisivat voineet vaikuttaa tapahtumiin ja estää sen. (Raittila ym. 2008, 142.) Esimerkiksi jo epäily tai johdattelevat lauseet voidaan tulkita syyllistämiseksi. Raittilan ym. (2008, 142) mukaan syyllistävä vaikutelma voi syntyä myös täysin tarkoittamatta. Toimittaja ei välttämättä siis itsekään ole ajatellut syyllistävänsä. Toimittajan lisäksi syyllistäjiä voivat olla uutisissa esiintyvät haastateltavat, esimerkiksi asiantuntija, ja syyllistävä vaikutelma voi syntyä esimerkiksi sitaateissa. Lopulta toimittaja kuitenkin valitsee tekstissä käytettävät sitaatit, joten myös hän on osaltaan aina mukana syyllistämisessä vaikkei sitä tarkoittaisikaan.

Toisaalta joskus syyllisyys voi Palmolahden mukaan olla uutisessa niin näkyvää, ettei syytteiden esittämiseen tarvita edes haastateltavia, tällöin jutussa ei ole tarvetta myöskään

uhreille. Syyllistäminen voi siis olla hyvin huomaamatonta, mutta toisaalta myös hyvin selkeää. Uutisissa, joissa syyllisyys on hyvin selkeä elementti, toimittaja voi paheksua ja syyttää itse. Kun syyllisyydestä ei ole epäilyksiä, toimittajan on helpompi luopua eri näkökohtien tasapainottamisesta ja objektiivisuuden illuusiostaan. (Palmolahti 1993, 116.) Toimittaja voi luoda syyllisyyttä myös esittämillään kommenteilla tai kysymyksillä, mutta uutisten haastateltavat voidaan valita myös niin, että ne vahvistavat syyllistävyysvaikutelmaa (emt., 160–161). Syyllistävälle uutiselle on tyypillistä, että syytetyt ja uhrit eivät varsinaisesti keskustele tai väittele niissä keskenään. Tavallisesti he eivät kommentoi toistensa argumentteja tai väitteitä, vaan sanovat jotakin oman asemansa kannalta ymmärrettävää. (Emt., 116–117.) Louhimieskohussa kuitenkin on nähtävillä ”väittelyn” piirteitä, vaikka kohun osapuolet eivät varsinaisesti keskustelleet toistensa kanssa. Toimittaja on luonut heidän välilleen väittelyn, jossa kumpikin osapuoli pitää puoliaan ja syyttää toista.

Koska syyllistäminen liittyy hyvin selvästi ilmaisutapoihin, voidaan syyllistäviä rakenteita tutkia purkamalla journalistista retoriikkaa. Syyllistäminen on nimenomaan toimittajan retorinen taito (Palmolahti 1993, 46, 76). Syyllisyyttä voidaan rakentaa muun muassa Nopparin, Raittilan ja Männikön (2015) esiin nostamilla keinoilla, joita ovat sanavalinnat ja muut verbaaliset keinot sekä lähteiden ja visuaalisten elementtien käyttö. Palmolahden mukaan syyllisyysulottuvuus rakennetaan tavallisesti käyttämällä uhreja. Uhrien tehtävänä on paheksua uutisessa syytettyä. Tavallisesti uhrien lukumäärä ja heidän haastatteluihinsa perustuville asioille ja sanomisille annetaan kirjoituksissa paljon enemmän tilaa kuin syytetylle. Näin uhrit vaikuttavat uutisen syyllistävyyteen. (Emt., 114.) Louhimies-kohussa tämä rakenne on hyvin selkeästi nähtävillä. Naisnäyttelijät ovat siinä Louhimiehen uhreja ja samalla he ovat myös Louhimiehen syyllistäjiä.

Myös kysymysten käyttö voi olla syyllistävä keino, kun se tuhoaa haastateltavan uskottavuuden. Usein syyllistävän kysymyksen vastaus on ennakoitavissa ja siksi toimittaja käyttääkin sitä osoittaakseen kohteen syyllisyyttä. Kysymys voidaankin siis nähdä ennemmin jopa väitteenä. Kysymystä ei esitetä välttämättä siksi, että haastateltava saataisiin sanomaan jotakin, vaan sillä toimittaja antaa itselleen mahdollisuuden sanoa jotakin. Syyllistävää kysymystä voidaan esittää myös ulkopuoliselle asiantuntijalle, eikä välttämättä syylliselle. (Palmolahti 1993, 121–122.) Syyllisyyttä voidaan myös kiertää uutisissa eri tavoin. Raittilan (2008) mukaan syyllisyyttä voidaan kiertää kysymyksillä, retorisilla kysymyksillä ja niin sanotulla jos-retoriikalla. Toimittaja voi näiden keinojen avulla esittää väitteitä, joihin ei ole

varmaa vastausta ja samalla vetäytyä vastuusta, jos ne osoittautuvatkin myöhemmin vääriksi. Onkin hyvä huomata, että kuvatunlaiset syyllisyyden kiertotavat voivat olla yhtä voimakkaita syyllisyysvaikutelmien vahvistajia kuin yksiselitteiset syytökset. (Raittila 2008, 158–159.)

Näkemyksiä voidaan vahvistaa myös useiden lähteiden esittämien väitteiden avulla. Näin kerrotut asiat eivät vaikuta vain toimittajan tai vain yhden lähteen henkilökohtaiselta mielipiteeltä. (Jokinen ym. 1999, 138.) Tällaista keinoa voidaan käyttää myös faktuaalistamaan asiaa. Yleinen vakuuttamisen keino on myös määrällistäminen, esimerkiksi kertomalla, kuinka monta haastateltavaa on kertonut asiasta samansuuntaisesti. Kun asioita esitetään numeroiden avulla, se luo mielikuvan yksiselitteisestä, mitattavasta tiedosta, joka ei herätä epäilyksiä. Lisäksi toisto toimii tavallisesti vaikuttamiskeinona (Jokinen ym. 1999, 146, 154). Syyllisyyttä voidaan rakentaa journalismissa hyvin monella tapaa. Kerron näistä tarkemmin vielä metodiluvussa, jossa esittelen, millaisia syyllisyyttä rakentavia elementtejä tarkkailen tutkimusaineistostani.

Journalistisen syyllistämisen taustaa

Yksi syy journalistiseen syyllistämiseen on se, että ihmiset ovat kiinnostuneita tapahtumien syistä ja seurauksista. Ihmiset haluavat tietää mitä ja miksi on tapahtunut. Samalla tapahtumille halutaan löytää myös syyllinen. Se tarkoittaa väistämättä sitä, että jutuissa käsitellään myös syyllistä, vaikka ei olisi vielä edes tiedossa kuka tai ketkä niitä ovat. Toimituksissa tiedetään ihmisten halu ymmärtää, ja se ohjaa myös toimituksellisia ratkaisuja. (Raittila 2008, 145.) Syiden ja syyllisten etsiminen on luonnollinen osa katastrofaalisesta tilanteesta selviämistä. Järkeen luottavat ihmiset haluavat löytää tavallisesti syyn järkyttäville tapahtumille. Saman voidaan ajatella pätevän myös kohujen ja skandaalien tyyppisiin kriiseihin. Median välityksellä tapahtuva julkinen syiden metsästäminen on osa tapahtumasarjaa, jossa traumaattista tapahtumaa käsitellään julkisesti (Raittila 2008, 127).

Journalismin tehtävänä on myös tiedottaa tapahtumista ja kertoa tapahtuman taustoista. Tiedonjanoiset ihmiset haluavat saada tietää kaiken mahdollisen, jotta he voivat spekuloida tapahtumia. Todennäköisesti myös toimittaja ja haastateltavat tekevät jonkinlaisia spekulaatioita, jos tapahtumat eivät ole täysin selvillä. Välttämättä vielä ensimmäisissä uutisissa kokonaiskuva tapahtumista ei ole kovin selkeä. Voi myös olla, ettei tapahtumien osallisia saada haastateltaviksi, minkä takia syntyy syyllistävä vaikutelma. Toimituksessa

saatetaan tehdä nopeasti päätöksiä siitä, miten aihe rajataan ja miten tapahtumien syitä ja syyllisyyttä kehystetään.

Syyllistävien uutisten juttuprosessit ovat normaalisti sidoksissa ajankohtaisiin tapahtumiin ja muutoksiin uutiskentässä (Palmolahti 1993, 67). Syyllistävät uutiset eivät ole tavattomia, vaan toistuvia ja arkipäiväisiä uutisia (emt., 111). Voidaankin ajatella, että syyllistävät uutiset ovat lisääntyneet samalla kun skandaalit ovat yleistyneet. Samaan tapaan kuin skandaaliuutisia, voidaan myös syyllistämistä puolustaa uutisen myynnillä ja perustella journalismin kriittisellä tehtävällä. (Emt., 152.) Vaikka journalismin pääasiallinen tarkoitus on tuoda esiin yhteiskunnan epäkohtia, tieten tahtoen tehty syyllistäminen ei kuitenkaan kuulu siihen.

Journalistisen syyllisyys vs. juridinen syyllisyys

Journalistinen syyllistäminen voi liittyä juridiseen syyllisyyteen. Joissain tapauksissa journalistinen syyllistäminen perustuu oikeuden esittämiin epäilyihin, tuomioihin ja oikeusistuntoihin, mutta aina näin ei kuitenkaan ole. Ero epäilyn ja syyttämisen välillä on usein melko vaikeasti hahmotettavissa. Uutisissa nähtävissä juttuoikeudenkäynneissä epäilykset, syytökset, tuomitseminen ja rangaistus muuttuvat helposti yhdeksi ja samaksi, vaikka juridisesti ajatellen jokainen vaihe eroaa toisistaan. (Palmolahti 1993, 55, 77.) Tutkimusaineistossa esiintyvä syyllistäminen tapahtui mediassa, mutta tärkeää on nostaa esiin myös erilaiset syyllistämisen muodot ja syyt, jotka voivat vaikuttaa siihen.

Vaikka juridinen ja journalistinen syyllisyys sivuavat toisiaan, niitä ei tule sekoittaa keskenään. Käytännössä niin usein kuitenkin tehdään (Palmolahti 1993, 67). Journalismi menee syyllistämisessä usein jopa pidemmälle, koska rikosoikeudessa esimerkiksi ajattelemattomuudesta johtuvalle virheelle annetaan herkemmin ”vastuuta lieventävä tai sen poistava merkitys kuin journalismissa”. Journalismissa paheksuntaa voidaan tehdä helposti ja jopa silkkaa erehdystä voidaan paheksua, mikä voidaan tulkita tai selittää laiminlyönnin kaltaiseksi. (Palmolahti 1993, 67.) Syyllistämistä tapahtuu myös journalismissa, vaikka uutisoinnin aihe ei edes liittyisi millään tapaa rikokseen tai sen epäilyyn. Syytöksiä esitetään silloin, kun on mikä tahansa asia tai tapahtuma, jolle voidaan löytää syyllinen. Journalismin ei kuuluisi rangaista syytettyä, mutta tosiasiassa syytösten kohde voi kokea mediassa esitetyt syytökset hyvinkin kovana julkisena häpeärangaistuksena, kun media vahvistaa kohteen

yleisön silmissä syylliseksi, vaikka niin ei lopulta todettaisikaan. (Emt., 54–55.) Tämä osoittaa, kuinka vahvaa mediassa esiintyvä syyllistäminen voi olla ja kuinka pitkävaikutteisia haittoja esimerkiksi maineeseen jo yksikin syyllistävä uutinen voi aiheuttaa, vaikka syytökset osoittautuisivat vääriksi. Maineen palauttaminen on paljon vaikeampi prosessi kuin sen menettäminen.

Juridiikassa on useita periaatteita, joilla syytettyä pyritään suojaamaan aiheettomalta tuomiolta, mutta journalismissa näin ei ole. Journalismissa syyllistävät jutut ovat arvostettuja ja haluttuja uutisia. Syyllistävät uutiset kiinnostavat niin yleisöä kuin toimittajia, ja joidenkin juttujen jopa ainoa uutisarvo voi syntyä syyllistävästä näkökulmasta. Tämän takia journalismissa ei juurikaan pystytä suojaamaan syytettyä. (Palmolahti 1993, 69.) Tiedotusvälineet siis usein vahvistavat syyllisyyttä ylipäätään uutisoimalla asiasta.

Toimittajien työtä ohjaamaan ja säätelemään on kuitenkin olemassa erilaisia eettisisiä ohjeistuksia. Esimerkiksi Deuzen (2005) mukaan journalismin ammatti-ideologia on mahdollista tiivistää viiteen ideaaliarvoon. Ensinnäkin journalistit ovat vallan vahtikoiria, aktiivisia tiedon kerääjiä ja välittäjiä, mikä kuuluu journalistien tehtävään julkisen palvelun tuottajina. Lisäksi journalistien luotettavuus perustuu puolueettomuuteen, neutraaliuteen, objektiivisuuteen sekä rehellisyyteen. Kolmanneksi tulee toimittajien työn itsenäisyys, vapaus ja riippumattomuus. Neljänneksi journalisteilla pitäisi olla välittömyyden, ajankohtaisuuden ja nopeuden taju ja viidentenä ymmärrys oikeasta ja väärästä, eettisyydestä sekä laillisuudesta. (Deuze 2005, 446–447.)

Journalistin ohjeet on luotu sananvapauden vastuullisen käyttämisen tukemiseen joukkoviestimissä ja ammattieettisen keskustelun edistämiseen. Ohjeet on laadittu alan itsesääntelyä varten, mutta niissä on myös oikeudellisia säädöksiä. Suurin osa ohjeista on kuitenkin vain suosituksia ja kehotuksia. (Palmolahti 1993, 57.) Journalistin ohjeissa annetaan yleisluontoisia ohjeita ja neuvoja siitä, miten uutisten kohteiden oikeudenmukainen kohtelu journalistisessa työprosessissa turvataan. Haastateltava saa esimerkiksi tarkistaa oman osuutensa kirjoituksista ennen sen julkaisua ja mahdolliset virheet uutisissa tulee oikaista. Suomalaista hyvää lehtimiestapaa ja sanan- ja julkaisemisen vapautta valvoo Julkisen Sanan Neuvosto (JSN).

Journalistin ohjeet jakautuvat viiteen journalismin osa-alueeseen: ammatilliseen asemaan, tietojen hankkimiseen ja julkaisemiseen, haastateltavan ja haastattelijan oikeuksiin, virheen korjaukseen ja omaan kannanottoon sekä yksityiseen ja julkiseen (Journalistin ohjeet, 2020). Syyllisyyttä käsitellään näistä viimeisessä osiossa. Journalistin ohjeissa ei kuitenkaan oteta kantaa journalismin mahdolliseen syyllistävyyteen muutoin kuin rikosjutuissa. Toimittaja ei saisi ottaa syyllisyyteen kantaa ennen kuin asiasta on virallinen viranomaisen tai tuomioistuimen päätös (Palmolahti, 1993, 59). Tosiasiassa syyllistävää journalismia nähdään paljon laajemmin kuin vain rikosjournalismissa, niin kuin on jo edellä todettu.

Vaikka journalismissa ei tule esittää rikoksesta epäiltyä syyllisenä ennen kuin on toisin todettu, journalismilla on asema vallan vahtikoirana, joka nähdään oikeutena puuttua epäkohtiin, kritisoida ja syyllistää. Kriittisen journalismin tehtävänä on edistää yhteiskunnassa moraalia ja oikeudenmukaisuutta. Palmolahden mukaan syyllistävät uutiset voidaan nähdä laadukkaan journalismin velvollisuutena. Hän kuitenkin sanoo myös, että syyllistävä journalismi ei automaattisesti tarkoita hyvää journalismia: ”Syyllistävä journalismi voi olla konservatiivista ja täten se voi hyödyttää vallassa olevia valtarakenteita”. (Palmolahti 1993, 148–149.)

Syyllistävän journalismin piirteet pähkinänkuoressa

Syyllistävää journalismia voidaan pitää epäkohtajournalismina, jossa etsitään vastauksia väärinkäytöksiin epäoikeudenmukaisuuksiin ja piittaamattomuuteen. Syyllistävällä uutisella tarkoitetaan uutista, jossa käsitellään tekoa tai toimintaa, jota voidaan paheksua moraalisesti ja josta tekijä voidaan ajatella moraaliseen vastuuseen. Kaikki uutisjutuissa esiintyvä syyllistäminen ei edellytä rikosta ja siihen perustuvaa juridista syyllistämistä, vaan se voi johtua vaikka huonosta onnesta tai erehdyksestä, jonka takia uutisten kohde joutuu toimittajan sekä lukijoiden silmissä huonoon valoon. Lisäksi journalismissa voidaan esittää syytteitä, vaikka ei olisi varmaa pitääkö syyte paikkansa.

Syyllistävää journalismia voidaan tavata hyvin monenlaisissa uutisissa, mutta erityisesti se korostuu rikos-, onnettomuus- ja skandaaliuutisoinnissa, joissa tapahtumille halutaan löytää syyllinen. Syyllistävyys voi näkyä esimerkiksi siinä, miten jutun kohdehenkilö esitetään jutussa altavastaajan asemassa. Tämä voidaan tuoda esiin monella tapaa: muun muassa lauserakenteilla, haastateltavien käytöllä, sitaateilla, kysymyslauseilla ja kuvien rajauksilla. Jo

pienikin syyllistävä elementti jutussa voi saada mittasuhteiltaan kohtuuttoman suuren painoarvon, jota on vaikea myöhemmin korjata. Lisäksi syyllistävä uutinen voi syntyä suunnittelematta, eikä toimittaja tai juttuun haastateltu asiantuntija välttämättä ole tarkoittanut syyllistää. Näiden seikkojen takia journalismin syyllistävyyteen on hyvä kiinnittää huomiota.

4 TUTKIMUSKYSYMYKSET, AINEISTO JA METODI

4.1 Tutkimuskysymykset

Louhimies-kohu on paljon mediatilaa saanut skandaali, joka sai alkunsa 19.3.2018 Ylen uutisesta ja päättyi vasta usean kuukauden mediapuinnin jälkeen. Tutkielmassa paneudutaan tämän kohun rakentumiseen ja sen erityispiirteisiin Ylen ja Ilta-Sanomien uutisoinnissa kolmen tutkimuskysymyksen avulla.

Skandaaliin kuuluu tavallisesti useita eri vaiheita, joiden mukana tarina elää ja rakentuu. Skandaali saa usein alkunsa jostakin tapahtumasta tai paljastuksesta, jota voidaan paheksua ja jonka media tuo julki. Tätä tapausta kommentoidaan niin haastateltavien kuin asiantuntijoiden toimesta, usein skandaalin kohde esittää omia näkemyksiään, kieltää tapahtumat tai pyytää jossain vaiheessa anteeksi niitä. Tapauksesta revitään irti kaikki mahdollinen mielenkiintoinen ja asiat, joista voi löytyä jotain tapausta sivuavaa, joka antaisi uutta aihetta uutisoinnille. Jossain vaiheessa voi jo näyttää siltä, että kohu olisi hiipumassa, mutta sitten löytyykin taas jokin uusi syy jatkaa uutisointia. Usein skandaali päättyy vasta kun se saa jonkinlaisen päätöksen – oli se sitten oikeuden päätös, joka lopettaa spekuloinnin, nöyrä anteeksipyyntö, asemasta eroaminen, aiheiden ja mielenkiinnon lopahtaminen tai jotain muuta. Uskoisin, että myös Louhimies-kohusta on nähtävillä tyypillisiä skandaalin dramaturgisen kaaren piirteitä. Yhtenä tutkimuskysymyksenä onkin, *millainen oli Louhimies-kohun dramaturginen kaari ja miten se rakentui*.

Journalistista syyllistämistä voidaan tehdä monella tapaa, ja monella voimakkuusasteella. Syyllistäminen saattaa olla tarkoituksellista tai tahatonta, ja toisaalta jokainen lukija tekee uutisteksteistä omat päätelmänsä: joku saattaa kokea uutisen hyvinkin syyllistäväksi ja toinen ei. Syyllisyyttä voidaan luoda erilaisilla ilmaisutavoilla, kuten otsikoinnilla, sanavalinnoilla, haastateltavien käytöllä, lauserakenteilla, kysymysten asetteluilla sekä kuvilla. Koska tutkimukseni kohteena on skandaaliuutisointi, on hyvin todennäköistä, että siinä esiintyy erilaisia syyllistäviä piirteitä. Tämän vuoksi toisen tutkimuskysymykseni avulla selvitän, *millaisin tekstuaalisin ja kuvallisin keinoin syyllisyyttä rakennettiin Ylen ja Ilta-Sanomien uutisissa*.

Kolmannessa tutkimuskysymyksessä perehdyn Ylen ja Ilta-Sanomien tapoihin rakentaa syyllisyyttä, sillä lähtökohtaisesti Yle ja Ilta-Sanomat ovat hyvin erityyppisiä medioita. Yle on asiapitoinen uutismedia ja Ilta-Sanomat puolestaan skandaalinhakuisempi iltapäivälehti. Koska tutkin Louhimies-kohua näiden kahden median avulla, on mielekästä tehdä myös jonkinlaista vertailua ja pohtia, miten kumpikin media suoriutui uutisoinnista journalistisia ihanteita ja arvoja kunnioittaen. On selvää, että laatujournalismissakin tapahtumia ja ilmiöitä voidaan valita aiheiksi, kehystää, selittää, tulkita, arvottaa ja esittää monin tavoin. Journalismin ihanteet ovat vuosien saatossa muuttuneet ja myös se on vaikuttanut siihen, miten asioista tänä päivänä uutisoidaan. Nykypäivänä subjektiivisuus, analyyttisyys, kuluttajien palvelu, vallanpitäjien haastaminen, tulevaisuuden ennakointi, päiväjärjestyksen rakentaminen, seurausetiikka, individualismi ja relativismi ovat arvoja, joihin journalistit nojaavat vaikka taustalla on yhä myös objektiivisuuden, empiirisyyden, kansalaisten palvelun ja portinvartioinnin ihannointia (Koljonen 2013, 61, 89). Deuzen mukaan journalismin ammatti-ideologia koostuu saman tyyppisistä arvoista, joita Koljonenkin (2013) ajattelee osin yhä ihannoitavan, kuten julkisen palvelun tuottaminen, puolueettomuus, riippumattomuus ja eettisyys (Deuze 2005, 446–447). Myös Journalistin ohjeissa, jotka on luotu erityisesti sananvapauden vastuullisen käyttämisen tukemiseen joukkoviestimissä ja ammattieettisen keskustelun edistämiseen keskitytään samanlaisiin arvoihin. Journalistin ohjeet jakautuvat viiteen journalismin osa-alueeseen: ammatilliseen asemaan, tietojen hankkimiseen ja julkaisemiseen, haastateltavan ja haastattelijan oikeuksiin, virheen korjaukseen ja omaan kannanottoon sekä yksityiseen ja julkiseen. Kiinnostavaa onkin pohtia myös, miten nämä journalismin pyrkimykset toteutuivat Louhimies-kohun uutisoinnissa. Tästä syystä kolmas tutkimuskysymys on seuraavanlainen: *millaisia eroja oli Yleisradion ja Ilta-Sanomien tavoissa rakentaa syyllisyyttä Louhimies-kohussa.*

Tutkielman tutkimuskysymykset ovat siis seuraavat:

1. Millainen oli Louhimies-kohun dramaturginen kaari ja miten se rakentui?
2. Millaisin tekstuaalisin ja kuvallisin keinoin syyllisyyttä rakennettiin uutisissa?
3. Millaisia eroja oli Yleisradion ja Ilta-Sanomien tavoissa rakentaa syyllisyyttä Louhimies-kohussa?

4.2 Aineiston kuvaus – Louhimies-kohu Yleisradiossa ja Ilta-Sanomissa

Tutkimusaineisto koostuu Louhimies-kohua koskevasta Ylen ja Ilta-Sanomien verkkouutisoinnista. Aineisto koostuu yhteensä 82 eri uutisesta, joista Ylen on 35 ja Ilta-Sanomien 47. Tapausta käsiteltiin todella monissa journalistisissa medioissa, mutta valitsin Ylen toiseksi tutkimusaineistokseni yksinkertaisesti siitä syystä, että Ylen osuus kohussa oli suuri. Yle oli päässyt tapauksen jäljille ja julkaisi aiheesta ensimmäisenä. Ilta-Sanomat valikoitui toiseksi aineistoksi tuomaan tutkimukselle lisäarvoa, koska se on lähtökohtaisesti erilainen media. Ilta-Sanomat on Reuters-instituutin vuoden 2020 Digital News -raportin mukaan Suomen luetuin media verkossa, Ylen ollessa kolmannella sijalla (Digital News Report 2020). Kummankin median uutiset ovat hyvin luettuja. Yle on valtakunnallinen julkisen palvelun yleisradiotoimintaa harjoittava asiapitoinen media, kun taas Ilta-Sanomat on skandaalinhakuisempi iltapäivälehti. Kahden median ansiosta tutkimus antaa kattavamman käsityksen tuloksista, kuin jos tarkasteltavana olisi vain yksi media.

Louhimies-kohu sai alkunsa 19.3.2018 aamulla, kun Yle julkaisi aiheesta ensimmäisen uutisen ja pian sen jälkeen samana aamuna myös Ilta-Sanomat julkaisi asiasta omalla sivustollaan. Tämä päivämäärä on selkeä alku kohulle ja se rajaa aineiston alkupäätä. Kohun lopulle ei ole yhtä selkeää päivää, jolloin uutisointi olisi lopahtanut sekä Ylellä että Ilta-Sanomissa. Aiheesta uutisoitiin pitkään, välillä enemmän ja välillä vähän vähemmän. Analyysin viimeinen juttu on julkaistu 29.10.2018, eli kohua tarkastellaan kaikkiaan reilun puolen vuoden ajalta.

Aineisto on kerätty kummankin median verkkosivuilta sähköisestä arkistosta hakusanalla ”Aku Louhimies”. Kohua koskevat uutiset olivat melko selkeästi rajattavissa tuloksista, joita hauilla syntyi. Ennen kohua Louhimies ei juurikaan ollut otsikoissa ja kohun jälkeenkin uutisten määrä hiipui, eivätkä hakutulokset liittyneet enää suoraan kohuun. Louhimiehestä uutisoitiin mediassa kohun aikana vain kohuun liittyviä juttuja, mikä teki aineiston keruun helpoksi.

4.3 Metodi – tekstianalyysillä syyllistämisen jalanjäljille

Tässä tutkimuksessa tarkastellaan laadullisen tekstianalyysin keinoin, miten Louhimies-kohu rakentuu aineistossa dramaturgisesti ja millaisin keinoin syyllisyyttä rakennettiin. Tutkimuksessa vertaillaan myös medioiden tapaa rakentaa syyllisyyttä. Analyysin tavoitteena

on määritellä kohun vaiheet käyttäen apuna dramaturgian kaaren käsitettä sekä tuoda näkyväksi mahdollisia syyllisyyttä tuovia tulkintoja, joita jutuissa on voitu rakentaa otsikoinnin, juttujen rakenteiden, lausetason verbaalisten ilmausten sekä kuvituksen avulla. Uutisissa saatetaan vahvistaa lukijan käsitystä henkilön syyllisyydestä esimerkiksi sanavalintojen, argumentaatiorakenteiden tai kuvakulmien kautta. Samojen keinojen avulla syyllisyyttä voidaan myös horjuttaa.

Tutkimusmenetelmänä hyödynnetään retoriikan tutkimuksen perinteisiin nojaavaa tekstianalyysia. Retoriikan tutkimuksen perinteisiin nojaavan tekstianalyysin tarkoituksena on saada tekstiaineistosta esille tekstissä esiintyvät merkitykset ja luoda tiivistetty kokonaiskuva uutisissa käytetyistä syyllistämisen keinoista. Analyysissä käydään läpi sekä Ylen että Ilta-Sanomien Louhimies-kohua koskevat uutiset kronologisessa aikajärjestyksessä kohun alusta loppuun. Analyysitapana on tekstin ja kuvien lähitarkastelua, uutisten sisältöjen kuvailua sekä journalismin esitystapojen ja retoriikan erittelyä. Käytännössä laadullinen sisällönanalyysi ja tekstien lähiluku tarkoittavat aineiston huolellista lukemista useaan kertaan, olennaisina pidettyjen asioiden merkitsemistä ja sivuhuomioita.

Analysoimalla tekstejä on mahdollista näyttää helposti havaittavia tai piiloon jääviä merkityspotentiaaleja, joita niistä voi löytyä. Havaintojen pohjalta voidaan pohtia, millaisia tulkintoja tekstit Louhimiehestä ja hänen syyllisyydestään synnyttävät. Koska esittämäni tulkinnat ovat tulkintoja, eivät ne ole mutkattoman objektiivisia. Kyse ei kuitenkaan ole vain omakohtaisista mielipiteistä, sillä tulkinta perustuu uutisten systemaattiseen luokitteluun, ja tutkimuksessa pyritään esittämään tulkintojen perustana olevat tekstit ja ilmaisutavat niin, että lukijat voivat arvioida niiden pätevyyttä.

Dramaturgisella kaarella tutkimuksessa tarkoitetaan kohun sellaisia vaiheita, joiden mukaan kohu rakentuu ja etenee. Siihen kytkeytyvät vaiheet eritellään sen mukaan, mitä asiaa juuri sillä hetkellä kohu-uutisointi käsittelee. Esimerkiksi kohun alku on usein hyvin selkeä vaihe, jonka jälkeen tulee seuraava vaihe, jossa kohua käsitellään eri näkökulmasta. Vaiheet määritellään sen mukaan, mihin kohu juuri sillä hetkellä kytkeytyy ja miten aina tietyn vaiheen kohdalla näkyy selkeä piikki uutisoinnin määrässä. Vaiheiden väliin jää yksittäisiä uutisia, jotka eivät suoraan osu mihinkään vaiheeseen. Aineistosta on nähtävillä viisi selkeää vaihetta, jotka on kohun dramaturgisen kaaren osalta olennaisia, eli kohun alku, A-studiovierailu, Jussi-gaala, Louhimiehen vastahyökkäys ja kohun lopahtaminen.

Tekstin tulkinnassa ei keskitytä ainoastaan tekstien suoraan informaatiosisältöön eli siihen mitä niissä sanotaan, vaan huomio kiinnitetään erityisesti siihen, miten asiat ilmaistaan. Tekstit voidaan ymmärtää ”merkityspotentiaaleiksi”, joiden tulkintaan vaikuttaa asiayhteys ja kuka asiaa tulkitsee (Pietilä 1995). Siksi tutkimuksen retorinen puoli on tärkeä, sillä retoriikassa paino on merkityksen ja tulkinnan käsitteillä. Retoriikalla tarkoitetaan keinoa pyrkiä vaikuttamaan kielellisillä valinnoilla (Perelman 1996, 11–12: Aristoteles 2012). Tekstin verbaaliset keinot ovat sävyyn ja tyyliin liittyviä sananvalintoja sekä lauserakenteita, joiden avulla vahvistetaan argumentaatiota eli perustelua. Retoriset keinot ovat usein varsin vakiintuneita kielen keinoja, joilla kiinnitetään lukijan huomio, vaikutetaan tunteisiin ja toisaalta voidaan vedota myös järkeen. Retoristen keinojen käyttö ei ole välttämättä tiedostettua. Retorisia keinoja ovat muun muassa sanavalinnat, tunteisiin vetoavat sanat ja kysymyslauseet.

Uutistekstien merkitykset rakentuvat aina osapuolten; lukijan ja tekstin sekä katsojan ja kuvan välillä. Lukijat ja katsojat tarkastelevat aineiston tekstejä omista lähtökohdista ja konteksteista. Tekstien lisäksi tutkimuksessa on keskitytty uutisten kuvailmaisuun. Seuraavaksi esitellään syyllisyyttä rakentavia ilmaisutapoja, joihin analyysissa kiinnitetään huomiota.

Syyllisyyttä rakentavia tapoja

Analyysi syyllisyyttä luovista ilmaisutavoista tehdään niiden viiden vaiheen uutisten osalta, jotka on nostettu esiin kohun dramaturgisen kaaren osalta olennaisiksi, eli kohun alku, A-studiovierailu, Jussi-gaala, Louhimiehen vastahyökkäys ja kohun lopahtaminen. Näitä juttuja Tutkimuksessa analysoituja uutisia on kaiken kaikkiaan 60: Ylen verkkouutisten osuus on 27 ja Ilta-Sanomien 33. Syyllisyyden rakentumista koskevan analyysin ulkopuolelle jäi siis 22 uutista.

Tapauksen syyllisyysvaikutelmaa ja rakentavien keinojen käyttöä tutkitaan käymällä julkaisut tarkasti läpi ja tekemällä havaintoja siitä, millaisia syyllisyyttä luovia keinoja on käytetty ja mitkä korostuvat eri vaiheissa. Syyllistävän uutisen määrittelyn apuna käytän Palmolahden mietteitä syyllistävästä jutusta. Syyllistävältä uutiselta edellytetään sitä, että ”siinä voidaan nähdä joku tai jokin moraalisesti vastuulliseksi syyllisyydestä” (Palmolahti, 1993, 23). Syyllistävissä uutisissa on keskeistä, että se liittyy tekoon tai toimintaan, joka on toimittajan tai

toimitusorganisaation mielestä paheksuttava, yleisistä moraalinormeista poikkeava tai jonkin virallisen normijärjestyksen vastainen. Tavallisesti syyllistämisen voimakkuus vaihtelee uutisteksteissä. (Emt., 9–24.)

Syyllisyyttä voidaan rakentaa muun muassa Nopparin, Raittilan ja Männikön (2015) tunnistamilla verbaalisilla keinoilla, joita ovat faktuaalistaminen, yleistäminen, lähteiden käyttö, dramatisointi ja tarinan rakentaminen. Myös toimittajan rooli uutisten puhujien, kuten haastateltavien ja argumenttien kontekstoijana tai kehystäjänä on merkityksellinen. Tekstien lisäksi analyysin kohteena on uutisten kuvitus. Analyysin pääpaino on tekstin analyysilla, mutta koska myös visuaalisilla keinoilla voidaan luoda hyvinkin vahva syyllistävä vaikutelma, ovat kuvat osana analyysia.

Faktuaalistamisella tarkoitetaan tutkimuksessa asioiden ilmaisemista tosina ilman kyseenalaistamisen tarvetta. Usein faktuaalistaminen on journalististen rutiinien tuottamaa tekstin pelkistämistä (Noppari ym. 2015, 31). Useinkaan asioita ei faktuaalisteta heti, vaan ensin asiat ja tapahtumat saatetaan esittää epäilynä ja vasta myöhemmin faktuaalistaa ne paikkaansa pitäviksi. Louhimieskohussa faktuaalistaminen on vahva keino, joka näkyy heti alusta alkaen. Siinä tyypillinen epäilyjen esittäminen on jätetty tekemättä ja tapahtumat esitetään heti suoraan faktoina riittävien lähteiden avulla.

Yleistäminen on hyvin tavallinen journalistinen keino, jonka avulla asioista kerrotaan. Nopparin ja kumppanien (2015, 31–32) mukaan yleistäminen liittyy myös aiemmin kuvattuun faktuaalistamiseen, kuten myös tarinan rakentamiseen, josta kerrotaan enemmän myöhemmin. Yleistäminen voi näkyä esimerkiksi tapahtumakulkujen tiivistämisenä ja pelkistämisenä, mutta yleistämisellä voidaan kuvata myös jonkin ilmiön yleisyyttä tai normaaliutta sanavalintojen, rinnastuksien tai asiantuntijoiden haastattelujen avulla.

Esimerkiksi Louhimies-kohussa yleistäminen näkyi, kun media haastatteli useita erilaisia asiantuntijoita, jotka puhuivat elokuva-alan ohjaajista yleisellä tasolla ottamatta kantaa juuri Louhimiehen tapaukseen. Yleistävät asiantuntijalausunnot saattoivat vaikuttaa käsitykseen Aku Louhimiehen syyllisyydestä joko vahvistavasti tai horjuttavasti. Usein ”yleisellä tasolla” puhumisen yhteydessä viitattiin Louhimies-kohuun, mutta haastateltujen lausunnoissa tuotiin esiin, ettei asiantuntija ota siihen kantaa. Tällä tavalla niin sanotusti ”pestiin kädet” siitä, että

haastateltava henkilö kommentoisi juuri Louhimies-kohua. Samalla asiantuntijan kommentit ja Louhimies-kohu kuitenkin liitettiin yhteen.

Lähteiden käyttö on myös yksi tavallinen journalistinen keino hankkia ja esittää tietoa. Tähän sisältyvät haastattelut sekä lähdemateriaalin hankkiminen muiden keinojen avulla. Asiantuntijamielipiteitä voidaan käyttää tapauksen taustoituksessa tai yleisen tason selittäjänä. Louhimies-kohussa lähteillä oli kohun kannalta suuri merkitys, sillä kohu oikeastaan rakentui haastateltavien ympärille ja heidän avullaan syytökset tuotiin julki ja esitettiin faktoina.

Lähdevalinta, lähteiden arvotus ja niiden esittäminen tietyssä järjestyksessä ovat ilmaisukeinoja, joilla samojen ainesten kesken voidaan tuottaa hyvinkin eri tavoin painottuvia tulkintoja ja uutisia. Lähteiden käyttö perustuu aina valintoihin, joita toimittaja tekee.

Toimittaja voi valita haastateltavia lähteiksi sen mukaan, miten niiden edustamat näkökulmat sopivat tarinaan. Toimittaja voi esittää haastateltavan lähteen kertomukset omassa kirjoituksessaan tai vahvistaa niiden uskottavuutta tuomalla argumentit esiin sitaatissa lähteen omin sanoin. Toimittajan joutuu myös tekemään valintoja sen suhteen, missä roolissa kukin uutisessa puhuu. Toimittajan tavalla arvottaa ja referoida eri osapuolia voidaan vaikuttaa tekstin syyllisyyttä tuottaviin tulkintoihin merkittävästi.

Lähteitä voidaan käyttää myös eri tavoin, esimerkiksi käyttäen lähteitä hämärtäviä ja epämääräistäviä ilmaisutapoja. Näitä ovat muun muassa passiivimuodot sekä ”lehden omiin tietolähteisiin” tai ”julkisuudessa olleisiin tietoihin” viittaaminen. Silloin kun uutisten lähteinä käytetään lehden muita uutisia, lukijan voi olla vaikea arvioida niiden totuudenmukaisuutta. Välillä uutisissa voi nähdä, että toisten medioiden lähteitä on käytetty, jolloin alkuperäinen puhuja ei ole enää yhtä selkeä. (Noppari ym. 2015, 32–33.) Esimerkiksi Louhimies-kohussa Yle ja Ilta-Sanomat viittasivat välillä toistensa uutisiin.

Dramatisointi ja koherentin tarinan rakentaminen ovat kerronnan keinoja ja yleismaailmallisen todellisuuden kuvaamisen tapoja journalismissa. ”Tarinassa todellisuudelle annetaan merkitys asettamalla tapahtumat aikajatkumolle ja kertomusta tukeviin syy-seuraussuhteisiin toistensa kanssa” (Noppari ym. 2015, 33). Tarinallisuus liittyy journalismiin vahvasti. Erityisesti iltapäivälehdet tarinallistavat tapahtumia, mutta tarinallistaminen kuuluu

yhä enenevissä määrin myös muuhun tavanomaisempaan lehdistöön, kun ne iltapäivälehdistyvät eli tabloidisoituvat (Kivioja 2008, 205).

Tarinoihin liittyvää dramatisointia voidaan tehdä verbaalisten ja kuvallisten keinojen avulla. Draamaan tarvitaan yhtenäinen tarina, jossa on alku, vaiherikkaita välivaiheita ja draaman kaaren sulkeva lopetus. Draama ei kuitenkaan rakennu vielä kokoamalla dramaattiset tapahtumat ja kuvat yhteen. Yhtenäinen tarina rakentuu usein eri lähteistä saatuja faktoja ja draaman elementtejä yhdistämällä. (Noppari ym. 2015, 33-34.)

Vaikka Louhimies-kohussa ei käsitelty rikosta, pätee siihen monet rikosuutisointiin liittyvät tavat, kuten useat jatkokertomukset: tarina jatkuu seuraavissa jutuissa eikä kaikkea kerrota heti. Näin rakennetaan draamaa. (Kivioja 2008, 122–128; Syrjälä 2007.) Verkkouutisiin liittyy myös se piirre, että niissä viitataan tai linkitetään usein lehden muihin uutisiin. Tällä tavalla viittaaminen lisää myös uutisarvoa, kun samalla osoitetaan, että tapaus on mediassa ”pinnalla”. (Horsti 2005, 57.)

Yksittäisillä **sanavalinnoilla** voi olla hyvinkin suuri merkitys**.** Niiden avulla on mahdollista rakentaa ja horjuttaa syyllisyyttä. Niitä voidaan käyttää joko tietoisesti tai tahattomasti arvottamaan esiin tuotuja asioita. Erityisesti otsikoiden ja väliotsikoiden sanavalinnat vaikuttavat uutisen tulkintaan, koska niihin kiinnitetään ensimmäisenä huomiota. (Noppari ym. 2015, 34.) On eri asia kirjoittaa otsikkoon että ”anteeksipyyntö ei vakuuttanut” (Yle 20.3.2018) kuin ”täystyrmäys anteeksipyynnölle” (IS 20.3.2018).

Sanavalintojen lisäksi on **muitakin verbaalisia keinoja**, joiden avulla voidaan syyllistää. Esimerkiksi uutisissa esiintyvien henkilöiden esitysjärjestys ja perustelujen esitysjärjestys ovat tällaisia keinoja (Noppari ym. 2015, 34). Louhimies-kohun uutisissa esitysjärjestys on poikkeuksia lukuun ottamatta melko muuttumaton: syyttäjät ja syytökset esitetään ensin ja vasta sitten on Louhimiehen vuoro vastata syytöksiin. Nopparin ja kumppanien (2015, 34) mukaan: ”Toimittajan rakentamilla vertailuasetelmilla ja kontrasteilla, vihjauksilla, retorisilla kysymyksillä, passiivimuodoilla sekä muilla tapahtumia tai henkilöiden roolia epämääräistävillä ilmaisuilla juttu saadaan näyttämään näennäisesti neutraalilta, ja samalla voidaan tuottaa syyllisyyttä rakentavia viitemerkityksiä.”

Syyllistävää vaikutelmaa voidaan kirjoitetun tekstin lisäksi rakentaa myös **visuaalisin keinoin**: kuvituksen ja taiton avulla (Noppari ym. 2015, 34). Analyysissa keskitytään vain kuviin, sillä verkkoaineistossa taitolla ei ole samanlaisia mahdollisuuksia kuin printtilehdissä. Kaikki verkkouutiset ovat pääosin rakennettu samalla kaavalla ja niissä päähuomio kiinnittyy jutun tekstiin ja kuviin, ei sivun taittoon.

Myös kuviin niin kuin teksteihinkin liittyy valintoja, joilla on vaikutusta siihen, millaisia merkityksiä niihin sisältyy. Kuvissa merkitykset rakentuvat muun muassa ”henkilöiden ilmeiden ja keskinäisen asemoinnin, kuvakulmien, valonkäytön, syväterävyyden ja kuvausetäisyyden avulla”. Myös kuvauspaikalla, sijoittelulla ja kuvan ja tekstin yhteydellä eli miten kuva tekstin avulla kontekstoidaan, voidaan vaikuttaa kuvan tulkintaan. Kuvallinen ja tekstuaalinen ilmaisu voivat olla keskenään ristiriidassa tai tukea toisiaan, mutta usein kuitenkin otsikointi ja kuvatekstit määrittävät vahvasti kuvien merkityksiä. (Seppänen 2005, 125.)

Toimittajan rooli kehystäjänä ja kontekstoijana on se, joka määrittää kaikkia edellä esiteltyjä keinoja. Toimittaja, mukaan lukien koko toimitus, rakentaa koko jutun ja tekee valintoja, joiden avulla jutusta syntyy julkaistava lopputulos. Valintojen avulla toimittaja kehystää tapahtuman. Vahvimpia kehystämisen keinoja on otsikointi, jutun kärki sekä kuvat. (Noppari ym. 2015, 36.) Kuten Noppari ja kumppanit (2015) kuvaavat, ”jutun kehystäminen on rutiininomaista ja olennainen osa toimittajan työtä, ja usein sitä kautta lukijalle avautuvat merkitykset voivat olla jutun kirjoittajalle tahattomia ja tiedostamattomia”. On tavallista, että toisia seikkoja korostetaan ja toisia taas häivytetään ja tämän takia huomio voi kiinnittyä johonkin tiettyyn näkökulmaan tai asiaan.

Toimittaja voi lähdevalinnan lisäksi horjuttaa ja vahvistaa syyllisyyttä tukevia tai horjuttavia argumentteja omalla referoinnillaan ja johtolauseillaan. Yksi esimerkki on esimerkiksi viitata lähteen asiantuntijuuteen, koulutukseen tai asemaan ja näin vahvistaa haastateltavan lausunnon uskottavuutta. (Emt., 36–37.)

Usein toimittajan oma ääni myös sekoittuu muiden tekstissä puhuvien ääniin. Se voi johtua journalistisista rutiineista ja olla tahatonta sekä ongelmatonta, ja sen avulla esimerkiksi haastateltavan poukkoileva tarina voidaan tiivistää selkeämpään muotoon. Joissakin tapauksissa toimittaja yhdistää siteerausten tai referoinnin välissä haastateltavan ajatuksia ja omia näkemyksiään tavalla, joka jättää hämäräksi, kenen näkemyksestä tekstissä oikeastaan on

kysymys. Tätä voi tapahtua tietoisesti tai tiedostamatta, muta tällainen epämääräistävä ilmaisutapa ”vapauttaa” niin lähteen kuin toimittajankin vastuusta, vaikka lopullinen vastuu tekstistä onkin aina toimittajalla. Siihen ei vaikuta se oliko ilmaisutapa tahallinen vai ei. (Emt., 37.)

Olen jaotellut Nopparin ym. (2015) syyllisyyttä luovat ilmaisutavat ilmaisutavat **faktuaalistaviin, kärjistäviin ja visuaalisiin**. Faktuaalistavat keinot sisältävät muun muassa faktuaalistamisen, yleistämisen ja lähteiden käytön. Faktuaalistavien keinojen avulla syyllisyydestä tehdään uskottavaa ja luodaan lukijalle kuva, että asiat ovat tosia. Faktuaalistavilla keinoilla lukija vakuutetaan tiedon todenperäisyydestä ilman, että syntyy kyseenalaistamisen tarvetta. Asia saadaan vaikuttamaan itsestään selvältä ja ainoalta oikealta ratkaisulta, kun asian ja todellisuuden välinen raja on hämärtynyt. (Jokinen 1999b, 129; Juhila 1993, 152.) Kärjistäviä keinoja ovat puolestaan sanavalinnat ja muut verbaaliset keinot. Kärjistävät keinot ovat niitä, joiden avulla syytöksiä usein vahvistetaan, liioitellaan ja paisutetaan entisestään. Esimerkiksi, kun jonkin sanan eteen lisätään kuvaileva adjektiivi, asia korostuu entisestään eli niin sanotusti kärjistyy. Lisäksi osana yhteenvetoa tuodaan esiin toimittajan roolia kehystäjänä ja kontekstoijana. Jokainen analyysin alaluku kuvaa siis vaiheen dramaturgisen kaaren lisäksi faktuaalistavia, kärjistäviä ja visuaalisia syyllisyyttä rakentavia keinoja sekä yhteenvedossa kehystämistä, joka kattaa kaikki mainitut keinot. Jaottelun avulla jäsennetään analyysia, vaikka moni syyllisyyttä rakentavista keinoista meneekin päällekkäin.

Luvussa 5 analysoidaan Louhimies-kohun dramaturgisen kaaren rakentumista sekä syyllisyyden ja syyttömyyden esitystapoja ja niiden eroja Ylen ja Ilta-Sanomien verkkoaineiston teksteistä. Analyysiesimerkkeinä käytetyt tekstit on pyritty valitsemaan siten, että ne kuvaavat monipuolisesti sekä Ylen että Ilta-Sanomien uutisten sisältöjä ja näin mahdollistavat mahdollisimman pätevät ja luotettavat tutkimustulokset. Koko aineistoa käytetään määrittäessä kohun dramaturgisen kaaren rakentumista eri vaiheisiin. Tämän jälkeen eritellään syyllisyyttä luovia tapoja kohun eri vaiheiden uutisista.

5 ANALYYSI JA TULOKSET

Tässä luvussa kuvataan Louhimies-kohun dramaturgista kaarta sekä sen eri vaiheissa syyllisyyteen liittyviä ilmaisutapoja ja niiden vaihtelua ja yhteneväisyyksiä tutkittavien kahden verkkomedian, Ylen ja Ilta-Sanomien, julkaisemissa uutisissa ajalla 19.3.2018–29.10.2018. Kohun analysoinnin avulla pyritään tuomaan keskusteluun aineksia siitä, miten journalismi voi kuvata ja vahvistaa syyllisyyttä, kun kyseessä on yleistä moraalia rikkova tapaus, mutta kyse ei ole rikoksesta, jossa oikeuslaitoksella olisi osansa syyllisyyden määrittämisessä. Tyypillisesti tällaista tutkimusta on tehty tapauksista, jotka liittyvät rikokseen, mutta tässä tutkimuksessa keskitytään tapaukseen, jossa liikutaan ”harmaalla alueella”, mutta ei puhuta rikoksesta tai ei ole nostettu rikosoikeudellista syytettä. Kyse on kuitenkin asioista, joihin liittyy moraalisesti arveluttavia tekoja. Alaluvussa 5.1 keskitytään Louhimies-kohun analyysiin ja alaluvussa 5.2 esitän tutkimustulokset.

Analyysin ensimmäiseen tutkimuskysymykseen vastataan erittelemällä kohusta sen dramaturgian kannalta olennaisimmat vaiheet, jotka on eritelty kohussa esiintyneiden tapahtumien ja juttujen määrien kautta. Kutakin vaihetta ja siinä esiintyviä syyllisyyttä tuottavia elementtejä kuvataan omissa alaluvuissaan.

5.1 Louhimies-kohun analyysi

Tässä alaluvussa analysoidaan kahden median: Ylen ja Ilta-Sanomien kohun rakentumista sekä ilmaisutapoja, joilla kuvattiin Aku Louhimiehen mahdollista syyllisyyttä asemansa väärinkäyttöön. Tarkastelu etenee kronologisesti kohun alusta sen loppuun saakka keskittyen sen merkittävimpiin vaiheisiin, alkaen 19.3.2018 aamulla Ylen julkaisemasta uutisesta, jossa naisnäyttelijät kertovat Aku Louhimiehen poikkeuksellisesta vallankäytöstä ja siitä, kuinka hän alistaa ja nöyryyttää ihmisiä.

Kaikkiaan aineisto koostuu 82 uutisesta. Tarkastelemalla kaikkia uutisia hahmotin, miten draaman kaari muodostui kohussa ja valitsin sen kannalta keskeiset vaiheet. Valittuihin vaiheisiin sisältyvien uutisten avulla tarkastelin syyllisyyden rakentumista. Syyllisyyttä

rakentavia elementtejä tarkastelin siis kaikkiaan 60 jutusta, joista 27 on Ylen ja 33 Ilta-Sanomien.

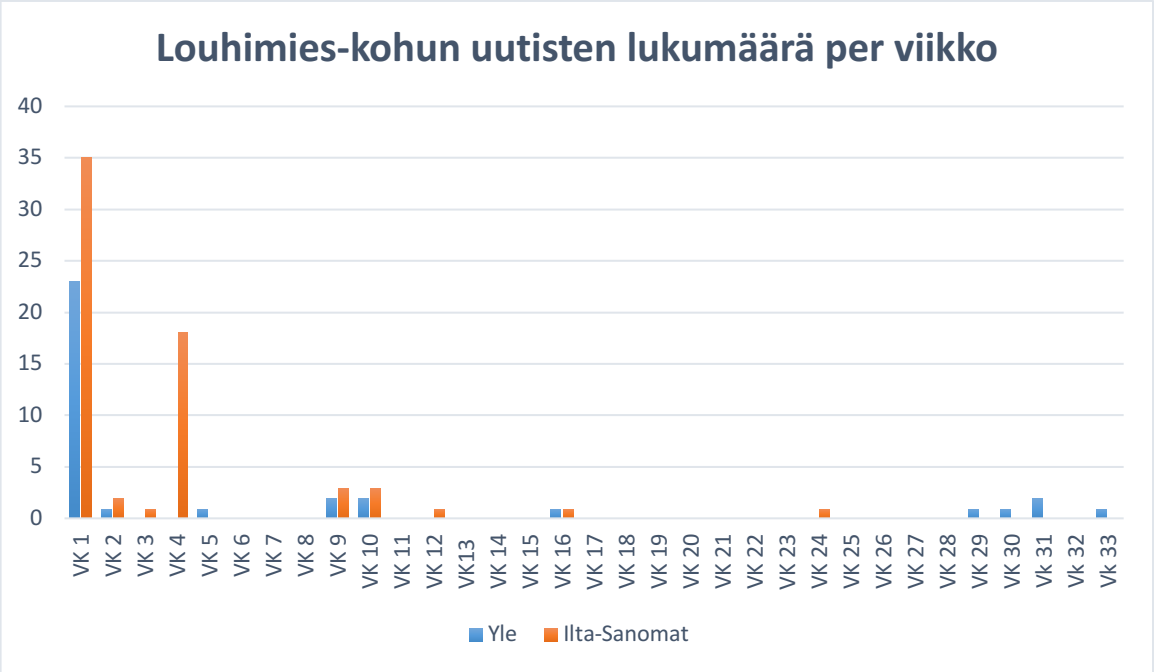

Kuvio 1. Suuri osa uutisoinnista tapahtui ensimmäisten viikkojen aikana. Välillä kohusta ei uutisoitu mitään, mutta kokonaisuudessaan kohu kesti pitkään ja eri vaiheet jakautuivat laajalle aikajanalle.

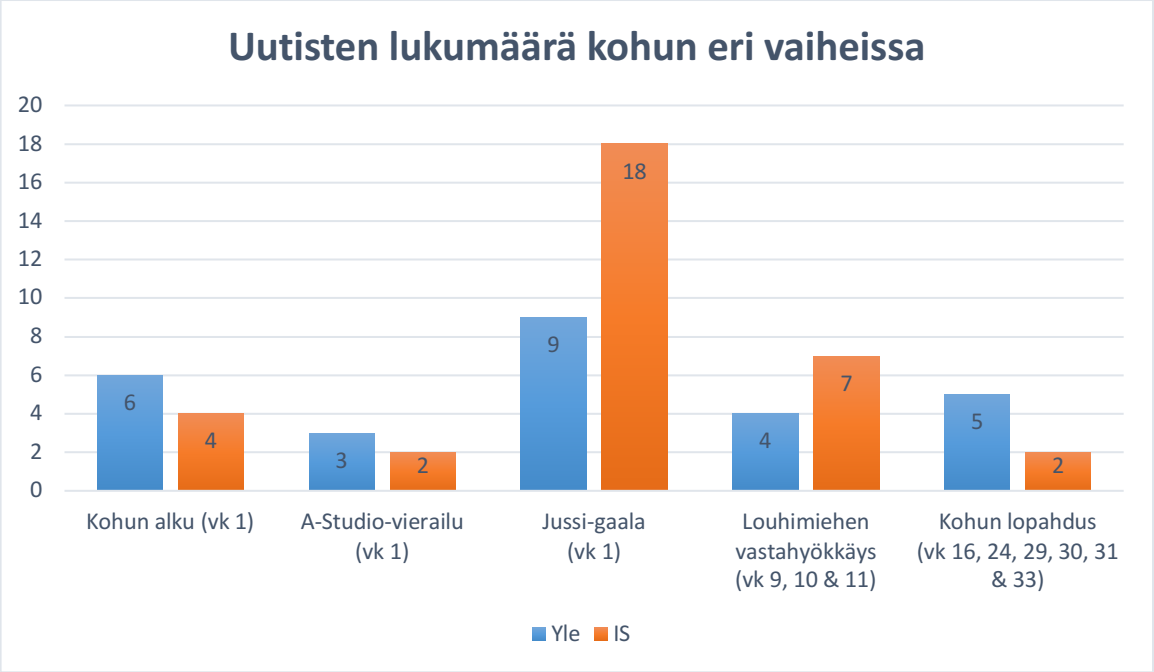

Kuvio 2. Louhimies-kohun uutisten lukumäärä kohun viidessä eri vaiheessa, joista syyllisyyttä rakentavia keinoja eriteltiin.

Analysoitavia uutisia on määrällisesti paljon, joten kaikkia syyllisyyttä rakentavia ja niitä horjuttavia kohtia ei pystytä tutkimuksessa esittelemään. Toiston välttämiseksi, luettavuuden säilyttämiseksi sekä analyysin pitämiseksi kohtuullisen pituisena on tutkielmaan valikoitu analysoitavat uutiset ja esimerkit siten, että ne kuvaavat syyllisyyden käsittelyä skandaalin vaiheissa monipuolisesti. Tavoitteena on, että esimerkkikohtien avulla lukija saa kattavan kuvan syyllisyyden ja syytösten elementeistä ja rakentumisesta kohun aikana ja ymmärtää, millainen merkitys eri vaiheilla on ollut kohulle. Analyysissä käsitellään erityisesti kohun alkua eli sen leimahdusta, A-studiovierailua, Jussi-gaalaa, Louhimiehen syytöksiä Yleä kohtaan sekä kohun lopahdusta. Näistä jokaista vaihetta käsitellään erikseen omassa analyysin alaluvussa. Jokainen vaihe elävöitti kohua ja vei kertomusta eteenpäin.

Alun leimahdus oli sysäys koko kohulle, sillä ilman sitä skandaalia ja sitä seuraavia vaiheita ei olisi syntynyt. Ensimmäinen uutinen, jossa kerrottiin Louhimiehen nöyryyttävistä ja alistavista toimintatavoista toi syytökset julki ja antoi kohun osapuolille mahdollisuuden kommentoida asiaa ja kertoa omat mielipiteensä. Tämä vaihe vaikutti merkittävästi siihen, mihin suuntaan kohu alkoi kehittymään ja tulisiko siitä skandaali, jota riepotellaan mediassa pitkään. Jo alusta alkaen näki melko selvästi, että kohu paisuu isommaksi.

Kohun ensimmäinen vaihe johti pian seuraavaan vaiheeseen eli Aku Louhimiehen A-studiovierailuun, jossa hän esiintyi ensi kertaa julkisesti suorassa lähetyksessä syytösten esiintulon jälkeen ja kohtasi häntä arvostelleen näyttelijän Matleena Kuusniemen. Tämä oli vaihe, jossa Aku Louhimies sai ison roolin ja hänen käyttäytymistään odotettiin jännityksellä: olisiko hän anteeksipyytäväinen, itsekäs, surullinen tai esimerkiksi syyttävä, ja miten hän kommentoisi tapahtumia. Toisessa vaiheessa kohua juoni kehittyi edelleen, kun Louhimies vastasi syytöksiin julkisesti. Louhimiehen A-studiossa esittämä anteeksipyyntö ei lopulta kuitenkaan tehnyt vaikutusta muihin kohun osapuoliin tai yleisöön.

Skandaalin kolmas vaihe keskittyi Jussi-gaalaan, joka järjestettiin pian kohun alun jälkeen ja toi siksi kohuun mielenkiintoisen vaiheen. Jussi-gaala on elokuva-alan vuosittainen gaala, jossa elokuvantekijöitä palkitaan. Tässä kohtaa Louhimies-kohu vaikutti suuresti gaalaillan tunnelmaan ja kohua käsiteltiin gaalassa laajalti. Gaala-uutisoinnin jälkeen kohu rauhoittui hetkeksi, mutta sai vielä jatkoa ja neljännen vaiheen, kun Aku Louhimies nosti asian uudestaan esiin Ilta-Sanomien jutussa 20.5.2018. Louhimies nosti esiin syytöksiä muun muassa Ylen uutisia kohtaan ja laittoi esitetyille syytöksille vastaan, mutta samalla häntä syyllistäneet

aktivoituivat uudestaan puolustamaan itseään ja tuomaan esiin omia kokemuksiaan. Tästä seurasi vielä kohun viimeinen vaihe, jolloin kohu-uutisointi hiipui ja tipahti yksittäisiin juttuihin. Viimeiseen vaiheeseen mahtui kohun jälkipuintia ja voimakkaitakin uutisia, mutta enää ei syntynyt sellaista aihetta tai dramatiikkaa, joka olisi saanut kohun jatkumaan vielä tästä.

5.1.1 Kohun leimahdus – syytökset julki

Kohu sai alkunsa 19.3.2018 aamulla, kun Yle uutisoi verkkosivuillaan, että useat naisnäyttelijät ovat kokeneet elokuvaohjaaja Aku Louhimiehen käyttämät ohjausmetodit kyseenalaisiksi. Ensimmäisinä päivinä uutisointi aiheesta oli hyvin aktiivista sekä Ylellä että Ilta-Sanomissa ja kohu kirjaimellisesti leimahti. Ensimmäiseen vaiheeseen kuului 6 Ylen verkkouutista ja 4 Ilta-Sanomien verkkouutista. Jo ensimmäisen päivän aikana kohu eteni toiseen vaiheeseen, jota käsitellään seuraavassa alaluvussa.

Ensimmäinen vaihe synnytti kohun ja määritteli pitkälti sen suuntaviivat, kohun keskeiset henkilöt ja syytökset, joita kohussa käsitellään. Kohua ei olisi syntynyt ilman, että Aku Louhimiehen toimintatavoissa nähtäisiin jotain väärää ja ilman, että vääryydet olisivat tulleet julki. Mediaskandaalissa kaikki alkaa siitä, kun rikkomus julkistetaan. Konflikti eli Louhimiehen toimintatapojen tuleminen julki, järkytti asioiden tavallista tasapainoa.

Ensimmäisessä vaiheessa paino oli syyllistävällä taholla eli naisnäyttelijöillä ja asiantuntijoilla, jotka tukivat kertomuksia Louhimiehen toimintatavoista. Louhimiehen näkökanta oli otettu huomioon, mutta hänen tarinaansa ei tuettu vaan esitettyihin syytöksiin luotettiin. Selkeä syyllinen-syyttäjät -asetelma oli ensimmäisessä vaiheessa esillä ja johdatti kohua seuraavaan vaiheeseen. Ensimmäisessä vaiheessa kiinnostavaa oli se, mistä Louhimiestä syytettiin, kuinka uutisiin reagoitiin ja paljastuiko Louhimiehestä lisääkin yllätyksiä. Louhimies kehystettiin heti alussa vahvasti syylliseksi. Louhimiestä syytettiin vallankäytöstä ja kyseenalaisista työskentelytavoista, joita hän on käyttänyt erityisesti naisnäyttelijöitä kohtaan. Louhimies kiisti syytteet osin.

Faktuaalistavat syyllistämisen tavat

Ensimmäisen vaiheen uutisointi keskittyi tuomaan syytökset ilmi hyvin suoraan ja faktuaalistamaan ja taustoittamaan niitä haastateltavien avulla. Aku Louhimiestä syytettiin vallankäytöstä ja kyseenalaisista työskentelytavoista, joita hän on käyttänyt erityisesti naisnäyttelijöitä kohtaan. Syyllisyys ilmeni vahvasti jo heti Ylen sekä Ilta-Sanomien ensimmäisissä uutisissa, ja kun Louhimiestä kohtaan esitettiin hyvin vahvoja syytöksiä, niistä jäi myös vahva mielikuva lukijalle Louhimiehestä syyllisenä.

Heti alkuun Louhimies esitettiin uutisissa syyllisenä. Ensimmäiset otsikot kehystävät tehokkaasti ensimmäisten juttujen ja jopa koko kohun tulkintaa. Kumpikin media toi esiin otsikoissaan kohun osapuolet, mutta huomio kiinnittyi kuitenkin syytettyyn eli Aku Louhimieheen ja hänen tekoihinsa. Tapahtumia ei epäilty, vaan uutisissa tuotiin hyvin suoraan ilmi, että syytökset kohdistuivat elokuvaohjaaja Aku Louhimieheen ja hänestä puhuttiin alusta asti nimellä. Syyllisyyteen viittaavat ilmaisut olivat selkeitä ja niitä vahvistettiin yleistämisen, pelkistämisen ja lähteiden avulla.

Otsikot eivät jättäneet epäilystä syyllisestä. Ylen ensimmäinen uutinen Louhimies-kohusta on otsikoitu seuraavasti:

> Tuntematon ohjaaja – Elokuvatähdet kertovat Aku Louhimiehen *poikkeuksellisesta* vallankäytöstä: Hän *alistaa* ja *nöyryyttää* ihmisiä (Yle otsikko 19.3.2018) [1]

Ilta-Sanomien otsikko puolestaan viittaa Ylen uutiseen, mutta tuo syytöksen esiin vielä Yleä selkeämmin, kärjistetymmin ja voimakkaammilla sanavalinnoilla:

> Yle: Naisnäyttelijät *syyttävät* Aku Louhimiestä *karmeasta* käytöksestä – laittoi torakan toukkia iholle, syötti oksennusta (IS otsikko 19.3.2018)

Kummankin median otsikoissa syytökset Louhimiestä kohtaan faktuaalistetaan hyvin selkeästi korostamalla tekijä-uhri-suhdetta sekä kertomalla, mitä Aku Louhimies on tehnyt väärin. Otsikoissa ei ilmaista epäilystä Louhimiehen tekoja kohtaan tai epäillä etteivätkö syytöksistä kertovat näyttelijät puhuisi totta.

[1] Kursivoinnit esimerkeissä ja tekstissä ovat lisäämiäni ja korostavat syyllisyysvaikutelmaa vahvistavia sanoja ja kohtia.

Ylen otsikossa käytetään sanaa *syytös* ja korostetaan Louhimiehen käytöstä *karmeaksi*. Ilta-Sanomat puolestaan korostaa Louhimiehen tekoja konkreettisemmin kertomalla, että hän on laittanut näyttelijöiden iholle torakan toukkia ja syöttänyt oksennusta, joka saa lukijalle melko varmasti aika inhottavan olon, kun kuvittelee tilannetta. Tekstissä ei jää epäselväksi, että kuvattu käytös ei ole normaalia. Yle aloitti uutisoinnin otsikon mukaan hieman varovaisemmin kuin Ilta-Sanomat. Jutun edetessä ingressistä leipätekstiin syytökset eivät kuitenkaan jää lukijalle epäselviksi.

Koko kohun ensimmäisessä jutussa, Ylen uutisessa, kerrotaan ensin syytös eli se, että useat naisnäyttelijät ovat joutuneet kokemaan tulleensa alistetuiksi ja nöyryytetyiksi Louhimiehen elokuvissa monella tapaa. Kuten tutkimus osoittaa, syytös ilmeni jutun otsikossa ja sitä faktuaalistetaan kertomalla myös leipätekstissä esimerkkien avulla, mitä kaikkea Louhimies on pakottanut naiset tekemään ja kokemaan ja miten Louhimies on heitä kohdellut. Kuvaus puistattaa lukijaa melko varmasti ja samalla se luo ärtymystä Louhimiestä kohtaan: kuka voisi olla Louhimiehen puolella enää asioiden tultua julki. Syytökset rakentuvat hyvin selvästi.

Toimittajan usein käyttämä vahva Louhimiehen syyllisyyden faktuaalistamisen keino ensimmäisessä vaiheessa on kuvaukset tilanteista, joissa Louhimies on käyttänyt valtaansa väärin. Kun sen lisäksi että sanotaan jonkin asian tapahtuneen, kerrotaan tarkemmin tilanteesta, se vakuuttaa lukijalle, että kuvatut asiat ovat todella tapahtuneet. Yksi pahimmista ensimmäisenä päivänä esitetyistä syytöksistä on se, että Louhimies on kohdellut elokuvissaan myös lapsia huonosti. Esimerkkinä käytettiin kertomusta siitä, että Louhimies on valehdellut näyttelijälasten vanhempien kuolleen.

> Pihla Viitalaa on jäänyt ahdistamaan näky tytöstä, joka juoksee suunniltaan orpokodin pihalla suklaapatukka kädessään. Louhimies oli uskotellut tytölle hänen vanhempansa kuolleen.
>
> – Yritin rauhoitella tyttöä, että tämä on vain elokuvaa, tämä ei ole totta. Sen jälkeen juoksin itse vessaan itkemään, Viitala kertoo.
>
> Kaksi muuta Käskyn työryhmän jäsentä vahvistaa, että ohjaaja esitti vanhemman kuoleman usealle lapselle täytenä totena.
>
> – Hän sanoi sen todellakin tosiasiana, yksi työryhmän jäsen kertoo. (Yle 19.3.2018)

Toimittaja on vielä vahvistanut Viitalan kertomuksen lukijalle kertomalla, että tapahtumat on nähnyt Viitalan lisäksi muutama muukin henkilö. Jutussa kerrotaan myös, että Louhimies on

ottanut elokuvien teossa työturvallisuusriskejä ja käyttänyt apukeinona uhkailua. Muun muassa tällaisten tiivistettyjen tapahtumakuvausten avulla uutisissa lisätään syyllisyysvaikutelmaa ja saadaan lukija vakuuttuneeksi Louhimiehen syyllisyydestä. Tällaista syyllisyyden rakentamista, jossa kerrotaan esimerkkejä tapahtumien kulusta, käytetään paljon faktuaalistamaan syyllisyyttä, koska tarkan tapahtumien kuvauksen jälkeen lukijalle ei jää epäselväksi, mitä on tapahtunut ja kuka on syyllinen.

Ylen aamun uutisessa (19.3.2018) on ensin pitkähkö kuvailu siitä, mistä ja millaisista asioista Louhimiestä syytetään. Niin ei kirjaimellisesti tekstissä sanota, mutta syyttäminen on hyvin selkeää. Vasta tämän jälkeen Louhimies itse pääsee ”ääneen”, kun toimittaja kirjoittaa Louhimiehen kiistäneen tapahtumien kulun jutussa esitetyllä tavalla. Louhimiehen näkemystä ei kuitenkaan esitetty sitaateissa, vaan toimittaja toimii kertojana. Tällä samalla tavalla toimittaja pystyy esimerkiksi häivyttämään syytösten esittäjän sekä osallistumaan niiden esittämiseen itse voimakkaammin, ja pystyy määrittelemään tavan kertoa Louhimiehen näkemyksestä omalla tavallaan. Tällaista tapaa, jossa toimittaja toimii kertojana, on käytetty useissa ensimmäisen vaiheen uutisissa. Lisäksi jutuissa on käytetty paljon haastateltavien suoria lainauksia, jotka auttavat faktuaalistamaan tapahtumia toimittajan omaa kertomusta voimakkaammin.

Ilta-Sanomien ensimmäinen uutinen siteeraa Ylen uutista ja siinä on luotettu siihen, että Ylen uutisen sisältö pitää paikkaansa. IS:n jutussa (19.3.2018) syytös Louhimiestä kohtaan esitetään hyvin selkeästi, ilman kyseenalaistamista.

Yleistämisen ja lähteiden käytön avulla tapahtuvaa faktuaalistamista esiintyi ensimmäisen vaiheen aikana kaikissa uutisissa. Louhimies-kohuun tuotiin erilaisia mielipiteitä ja näkökulmia käyttämällä lähteenä muita elokuvaohjaajia, elokuvatuottajaa sekä esimerkiksi kirjailijaa, jonka kirjan pohjalta Louhimies on tehnyt Käsky-elokuvan. Haastattelujen avulla vahvistettiin Louhimiehen käyttämien ohjausmetodien ja vallankäytön vääryyttä ja todennettiin Louhimiehen syyllisyyttä. Kohuun kantaa ottaneiden mielipiteet olivat voimakkaita ja tukivat naisnäyttelijöiden ulostuloa heidän kokemuksistaan. Uutisten avulla faktuaalistettiin eli esitettiin syytöksiin johtaneet tapahtumat ilmiselvänä tosiasiana ja samalla myös yleistettiin Louhimiehen tekoja. Kyse ei ollut vain yksittäisistä tapauksista vaan haastattelujen avulla voitiin todistaa, että Louhimiehen vallankäyttö ja kyseenalaisten ohjausmetodien käyttö todella

kohdistui useisiin näyttelijöihin vuosien varrella ja että hänen käyttämänsä tavat eivät ole hyväksyttäviä tapoja kenenkään uutisiin haastatellun lähteen mielestä.

Kaikki uutisissa käytetyt lähteet eivät olleet tapahtumien varsinaisia osapuolia. Kiinnostavaa oli esimerkiksi se, että Taru Mäkelä ja Elina Knihtilä kommentoivat sekä Ylen uutisissa että Ilta-Sanomissa esitettyjä väitteitä ilman, että heillä itsellään oli tietoa niiden todenperäisyydestä. Kuitenkin heidän sanomansa tuntui edelleen vahvistavan paitsi käsitystä tekojen moraalisesta vääryydestä myös sitä, että teot todella ovat tapahtuneet. Mäkelä ja Knihtilä kommentoivat väitteitä kuin ne olisivat tosia, tosin niin ne esitettiinkin. Esimerkiksi Ilta-Sanomien jutussa ohjaaja Taru Mäkelä kertoo Ylen artikkelissa kuvailtujen ohjausmetodien kuulostavan hänestä *uskomattomilta*. Kiinnostava kuitenkin on Mäkelän ”*jos tämmöistä on ollut*” varaus. Siitä kuitenkin siirrytään pian asian käsittelyyn ikään kuin olettaen, että tapahtuneet on tosia.

> – Jos tämmöistä on ollut, niin se on vastenmielistä. En voi tietää kenenkään toisen ohjaajan työstä, mutta jos käyttäisin tuollaisia metodeja, niin en voisi katsoa itseäni peilistä. Luottamus ja lähimmäisyys ovat ohjaajan ja näyttelijän välillä kaikista tärkeintä, Taru Mäkelä jyrähtää. (IS 19.3.2018)

Myös Yle toi esiin ohjaaja Taru Mäkelän sekä professori Elina Knihtilän voimakkaat kannanotot julki tulleisiin syytöksiin ja Louhimiehen toimintatapoihin.

Pientä, mutta melko merkityksetöntä syytösten horjuttamista tapahtui muutamissa uutisissa. Syyllisyyttä horjutettiin esimerkiksi uutisoimalla Louhimiehen tekemästä vastineesta ja kertomalla sen avulla Louhimiehen näkemyksistä asiaan sekä Ylen jutussa, jossa haastateltiin elokuvatuottaja Markus Seliniä. Louhimiehen kanssa työskennellyt Selin kertoi jutussa, ettei ollut huomannut ohjausmetodeissa mitään outoa, eikä hän ollut tiennyt Louhimiehen metodeista ennen Ylen uutista. Nämä kuvaukset eivät kuitenkaan riittäneet kumoamaan esitettyjä syytöksiä tai esittämään niitä epätosiksi.

> – En ole kuullut mitään sellaista. Mitä luin tänä aamuna Ylen artikkelista, niin ei meillä ole moisesta kukaan tiennyt. En tietenkään tiedä, onko kaikki mennyt juuri niin kuin on kirjoitettu, mutta [kuvatut tapahtumat] ovat järkyttäviä. (Yle 19.3.2018)

Tämä yksittäinen edellä esitetty esimerkki ei kuitenkaan riitä lukijalle todisteeksi Louhimiehen syyttömyydestä, sillä yksi kertomus siitä, ettei joku ole tietoinen Louhimiehen vallankäyttötavoista, ei riitä kumoamaan syytöksiä, joita ovat vahvistaneet useat henkilöt.

Kärjistäviä keinoja

Vahvan faktuaalistamisen lisäksi syyllisyysvaikutelmaa lisättiin ensimmäisen vaiheen uutisissa erilaisilla kärjistävillä ja mielikuvia luovilla sanavalinnoilla ja selkeällä kohun osapuolten esitysjärjestyksellä. Monissa ensimmäisen vaiheen uutisissa toimittajat toimivat juttujen kertojina, jolloin heidän sanavalinnoillaan ja sisällöllisillä päätöksillä on hyvin paljon merkitystä sille, millainen kuva Louhimiehestä jutussa syntyy. Toisaalta myös haastateltavien sitaateissa oli paljon kuvaavia sanavalintoja, joten kaikki sanavalintoihin liittyvä syyllistäminen ei ollut toimittajan luomaa.

Se, millaisilla sanavalinnoilla Louhimiehen tekoja on ensimmäisen päivän uutisissa kuvattu, on vahva keino kuvata syytöksiä ja lisätä niiden vaikuttavuutta ja vääryyttä. Tällaisia negatiivissävytteisiä adjektiiveja, joilla Louhimiehen vallankäyttöä ja ohjausmetodeja kuvattiin ovat muun muassa: *poikkeuksellinen*, *kyseenalainen*, *nöyryyttävä* ja *sadistinen*. Adjektiivien lisäksi monet verbit olivat voimakkaita ja kuvasivat Louhimiehen toimintatapojen raakuutta. Myös kuvailevat sanavalinnat: ”*alistuu simputettavaksi*”, ”*ylittää rajoja tavalla, joka ei ole terve*”, ”*sormet ristissä*” ovat verbaalisia tehokeinoja, jotka lisäävät jutuissa lukijan synnyttämiä mielikuvia Louhimiehen työtavoista ja naisten kokemuksista.

Ensimmäisen vaiheen jutuissa myös vastakkainasettelu oli selkeä ja toimittajat toivat sen vahvasti esiin haastateltavien esitysjärjestyksen avulla. Naisnäyttelijöiden sanat tuntuvat lukijalle ensimmäisen vaiheen jutuissa painavammilta ja uskottavammilta kuin syytetyn eli Louhimiehen. Asetelma oli selkeä: jutuissa kerrottiin syytöksistä ja annettiin Louhimiehelle mahdollisuus vastata niihin. Hänen puolustuspuheenvuoronsa kuitenkin taustoitettiin ja kumottiin haastateltavien avulla. Verrattuna muihin haastateltuihin Louhimiehen oma osuus useissa jutuissa oli pieni. Tällainen esitysjärjestys, jossa syyttäjät ja syytökset esitetään ensin ja vasta sitten on puolustuksen puheenvuoro, oli Louhimies-kohun ensimmäisessä vaiheessa hyvin tyypillinen.

Viitalan mukaan Louhimies oli myös valehdellut kuvauksissa lapsinäyttelijälle, että hänen vanhempansa oli kuollut. Louhimiehen tarkoitus oli saada lapsen näyttelijäsuoritus

> vaikuttamaan mahdollisimman aidolta. Lisäksi ohjaaja oli jättänyt naisnäyttelijät metsään yöpymään ilman ruokaa ja lämpöä.
>
> Louhimies kommentoi Ylelle, etteivät asiat ole menneet Viitalan kuvaamalla tavalla. (IS 19.3.2018)

Edellä kuvatussa esimerkissä näkyy esitysjärjestyksen voima. Pihla Viitalan kertomus tapahtuneesta on saanut tilaa jutussa, mutta Louhimiehen vastaus tähän on kuitattu yhdellä lauseella, eikä hänen näkemystään ole perusteltu mitenkään. Tällainen esitystapa kuitenkin vahvistaa syytöksiä, vaikka Louhimies kiistääkin asiat. Teksti kuitenkin jatkui niin, että Viitalan esittämiä syytöksiä vahvistettiin muiden kertomusten avulla.

Visuaalinen ilme

Kohun ensimmäisen vaiheen visuaalinen ilme koostuu uutisiin liitetyistä kuvista, jotka ovat pääosin henkilökuvia kohun osapuolista ja muista uutisiin haastatelluista elokuva-alan tekijöistä, sekä Louhimiehen elokuvista otetuista tilannekuvista, joissa esiintyy häntä kritisoineita näyttelijöitä. Yleisilme kuvissa on synkähkö ja totinen, mikä sopii hyvin uutisiin, kun tiedetään, mistä niissä on kyse. Sekä Ylen että Ilta-Sanomien uutisissa on useita tarkasti rajattuja lähikuvia kasvoista, joissa kuvassa olevien henkilöiden ilmeet tai ilmeettömyys korostuvat. Beckerin (1992, 146) mukaan erityisesti iltapäivälehdet rajaavat kuvat tavallisesti melko tiukasti syyllisen ilmeettömiin kasvoihin, jolloin katsoja pystyy lukemaan niistä merkityksiä, joita kasvoilla ei välttämättä alun perin ollut. Seppäsen (2003, 12–13) mukaan tiukasti rajatut kasvokuvat antavat katsojalle mahdollisuuden nähdä niistä ”jopa hulluuden merkkejä”. Louhimies-kohussa tällainen tapa rajata kuvat oli hyvin tyypillinen ja näkyi useasti kohun ensimmäisessä vaiheessa.

Vaikka uutiset keskittyivät pääosin henkilöihin, jotka ovat kokeneet tulleensa alistetuiksi ja nöyryytetyiksi Louhimiehen elokuvaohjauksessa sekä Louhimiestä kohtaan esitettyihin syytöksiin, ei Louhimiehen rooli ensimmäisen päivän kuvissa ollut suuri. Hänestä oli kuva vain muutamissa uutisissa, mutta ne olivat selvästi harkittuja. Huomio kuvissa keskittyy Louhimiehen toimintaa kritisoiviin henkilöihin. Haastatelluista naisnäyttelijöistä ja elokuvien kohtauksista oli useita kuvia. Kuvailmaisu oli alun uutisissa melko monipuolista.

Seuraavassa kuvassa (kuva 1) Pihla Viitala on Käsky-elokuvassa. Kuvassa hän näyttää kylmettyneeltä, riutuneelta ja ärsyyntyneeltä, hänen hiuksensa ovat takussa, vaatteet risaiset ja

hän pitää käsiään yhdessä kuin olisi kylmissään. Vaikka hiukset peittävätkin osan kasvoista, hänen ilmeestään voi tulkita ärtymyksen ja vihan. Lukija voi tekstin luettuaan samaistua Viitalan kokemuksiin. Kuvan kuvateksti ei kerro tilanteesta, mutta tässä kohtaa kuva kertoo tarpeeksi, eikä kuvasta näkyviä sanomia tarvitse vahvistaa kuvatekstin avulla.

Kuva 1. Yle 19.3.2018. Kuvateksti: Pihla Viitala Käskyssä

Kohun ensimmäisenä päivänä käytetyistä kuvista suuri osa on tekstistä irrallaan melko neutraaleja, mutta kun ne liitettiin asiayhteyteen, oli useissa nähtävillä merkkejä siitä, että kuvat tukivat tarinaa Louhimiehen syyllisyydestä. Esimerkiksi aiemmin esitetty kuva 1 ja seuraavaksi esitelty kuva 2 ovat tällaisia. Osassa kuvista syyllisyysvaikutelma syntyi myös kuvatekstien kautta. Ylen ensimmäisen päivän uutisissa kuvat olivat harkitumman oloisia kuin Ilta-Sanomien uutisissa, jossa oli enemmän kuvia, jotka olivat irrallaan kontekstista, vaikkakin kuvissa esiintyvät henkilöt liittyivät kohuun.

Kuva 2. Yle 19.3.2018.

Kohun aloittaneessa Ylen uutisessa on heti alkuun otsikon ja ingressin jälkeen huomiota herättävä ja vaikuttava kuva Aku Louhimiehestä (kuva 2). Sen voi ajatella symboloivan ja kehystävän kohua, ja esittävän Louhimiehen syyllisenä. Kuva on jutussa esillä näyttävästi heti alkuun poikkeuksellisen isolla normaaleihin verkkouutisiin verraten, niin että kuva peittää koko näytön. Louhimies on kuvassa isosti esillä ja hänen ilmeensä, katseensa ja pienimmät piirteensä

piirtyvät katsojan silmiin. Kuvassa Louhimies on totinen ja hieman surullisen näköinen, minkä vuoksi katsojan on helppo kuvitella hänen häpeävän tekojaan ja tuntevan syyllisyyttä.

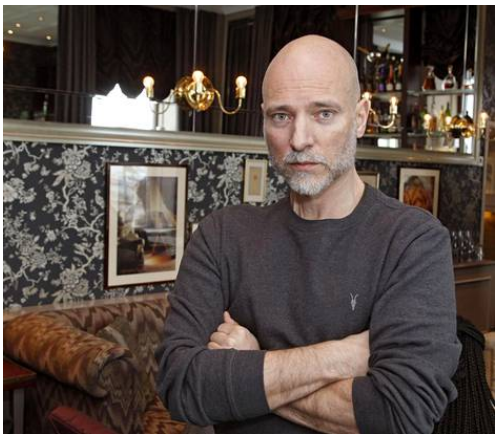

Kuva 3. IS 19.3.2018. Kuvateksti: Suomen eturivin näyttelijät kertoivat Ylelle Louhimiehen rajuista ohjausmetodeista.

Ilta-Sanomien uutisessa, jossa ohjaajat Johanna Vuoksenmaa ja Taru Mäkelä antavat täystyrmäyksen Aku Louhimiehen metodeille esitetään Louhimies tuimana, hieman ärtyisän näköisenä ja kädet puuskassa (kuva 3). Käsien asettelun perusteella voidaan päätellä, että Louhimies on ärtynyt ja varuillaan. Kuvan asettelun lisäksi kuvateksti lisää syyllisyysvaikutelmaa.

Ensimmäinen vaihe tiivistetysti

Ensimmäisen vaiheen uutiskerrontaa luonnehti toimittajan vahva kehystävä ote. Louhimiehestä tehtiin heti alussa syyllinen. Alussa kerrottiin tiiviisti mutta kattavasti kohun keskeiset asetelmat ja näkökannat ja käytettiin suoria lainauksia tapahtumien dramatisointiin ja faktuaalistamiseksi. Uutisissa pelkistettiin Louhimiehen syyllisyys, eikä sitä esitetty millään tapaa epävarmana. Tämä on yleinen faktuaalistamisen keino, jonka apuna käytettiin lähteitä ja yleistämistä. Yleistäminen näkyi esimerkiksi tapahtumakulkujen tiivistämisenä ja pelkistämisenä, mutta sillä voitiin myös kuvata ilmiön yleisyyttä tai normaaliutta erilaisin sanavalinnoin, rinnastuksin sekä asiantuntijalausuntojen avulla.

Kohun osapuolten kannat esitettiin usein hyvin vahvasti, mikä loi vahvoja mielikuvia siitä, kuka on oikeassa ja kuka väärässä. Ensimmäisen vaiheen uutisissa oli paljon haastateltavia, joiden avulla uutiset rakentuivat. Lisäksi kohun osapuolten esitysjärjestyksellä luotiin useissa uutisissa vahvasti syyllistävää vaikutelmaa, kun syyttäjät saivat etulyöntiaseman. Toimittajat eivät

juurikaan antaneet Louhimiehen näkemyksille tilaa ja syytöksistä pidettiin visusti kiinni, eikä niitä juuri epäilty. Myös useilla vahvistavilla ja kuvaavilla sanavalinnoilla korostettiin Louhimiehen syyllisyyttä. Kuvailmaisu oli alun uutisissa melko monipuolista, eikä kuvissa ollut nähtävillä kovinkaan selkeää kaavaa. Syyllistävää vaikutusta luotiin kuvien valinnan ja rajauksen lisäksi kuvatekstien avulla. Kuvien ja tekstin yhteys oli selkeä.

Hieman yllättävää on, että Yle julkaisi ensimmäisenä päivänä Ilta-Sanomia enemmän uutisia Louhimies-kohusta. Tämä toisaalta selittyy mahdollisesti sillä, että Ylellä oli voitu jo ennakkoon suunnitella aiheeseen liittyviä jatkokertomuksia. Toisaalta Ylelläkään ei voitu kuin tehdä arveluja siitä, millaisen vastaanoton aamun ensimmäinen uutinen saisi. Ensimmäisen päivän uutisista näki, että toimittajat olivat rakentaneet kohulle alun, joka ei jättänyt lukijalle epäselväksi, miksi Louhimiehen ohjausmetodit nousivat julkisuuteen ja ketä syyllistettiin.

5.1.2 Julkinen anteeksipyyntö A-studiossa

Kohu siirtyi jo ensimmäisen päivän aikana seuraavaan vaiheeseen, kun Aku Louhimies meni 19.3.2018 illalla vieraaksi Ylen A-studioon ja esiintyi samalla ensimmäistä kertaa julkisesti häntä kohtaan esitettyjen syytösten jälkeen. Tämä vaihe kohusta on melko lyhyt, vain muutaman päivän pituinen, mutta silti hyvin merkityksellinen vaihe kohun tapahtumakaaressa. Yle julkaisi tästä vaiheesta kolme uutista ja Ilta-Sanomat kaksi.

Louhimiehen A-studio-vierailu oli jännittävä käänne ja uutisoinnin aihe kohussa. Juoni kehittyi ja jännitys tiivistyi, kun alkuun odotettiin, miten televisiovierailu tulisi menemään. Vielä tämän vaiheen alussa ei tiedetty pyytäisikö Louhimies anteeksi ja miten se otettaisiin vastaan. Ensimmäisten Ylen tietojen mukaan Louhimies kohtaisi A-studiossa myös yhden häntä kritisoineen näyttelijän, Matleena Kuusniemen. Lähetys esitettiin suorana televisiosta, joten Aku Louhimies oli koko ajan erityisen tarkkailun kohteena: jokaiseen hänen eleeseensä, ilmeeseensä ja sanaansa voitiin tarttua, kun niitä ei voitu muokata enää jälkikäteen. Lähetyksessä Louhimies oli myös erityisen hiillostuksen kohteena, syytettynä ja häneltä odotettiin selityksiä tapahtumille, joten syyttäjä–syyllinen -asetelma oli selkeä.

Yle julkaisi A-studiovierailusta ensimmäisen uutisen jo ennen kuin televisiolähetys alkoi. Uutinen oli otsikoitu seuraavasti: *Katso suorana klo 21 alkaen: Aku Louhimies kohtaa hänen*

metodejaan kritisoivan näyttelijän Matleena Kuusniemen (Yle 19.3.2018). Uutisessa kerrattiin syytökset ja esitettiin kysymyksiä, joihin odotettiin vastauksia illan lähetyksessä. Muutoin uutinen on sisällöltään niukka ja lähinnä mainos illan jännittävälle lähetykselle. Seuraavat uutiset Ylellä ja Ilta-Sanomissa keskittyivät itse lähetykseen ja sen jälkipuintiin. Televisioesiintymisensä aikana Louhimies pyysi anteeksi häntä kritisoineilta naisilta, ja erityisesti tähän uutisissa tartuttiin.

Faktuaalistavat syyllistämisen tavat

Vielä tässä vaiheessa kohua syytöksiä vahvistettiin jonkin verran faktuaalistamalla. Louhimies esimerkiksi kommentoi syytettä torakoista ja horjutti samalla niitä koskevaa syytöstä. Hänen mukaansa niiden käyttö oli ennalta sovittu ja näyttelijöille pitäisi olla selvää, ettei torakoita pysty ohjailemaan samaan tapaan kuin ihmisiä. Toimittaja kuitenkin kertoi, että Viitala oli asiasta eri mieltä. Tässä oli tavallaan sana sanaa vastaan ja punnittiin kumman näkemys on oikea.

> Pihla Viitalan Käsky-elokuvassa kohtaamia torakoita Louhimies kommentoi, että torakat tilattiin etukäteen. Torakat eivät kuitenkaan totelleet ohjaajaa, vaan lähtivät minne sattuu. Louhimiehen mukaan torakoista oli sovittu näyttelijän kanssa. Viitala on ollut eri mieltä. (Yle 19.3.2018)

Toimittaja oli luonut esimerkkiin asetelman, jossa ensin kerrottiin lukijalle Louhimiehen näkemys. Se kuitattiin lyhyesti ja ytimekkäästi sillä, että Viitala oli asiasta eri mieltä. Jos lopun lause olisi jätetty pois, olisi Louhimiehen näkemys ollut vahvempi. Kertomalla Viitalan mielipide, tulee lukijalle mielikuva, että hän on uskottavampi kuin Louhimies, varsinkin jos tiesi millainen asetelma kohussa on siihen liittyvien henkilöiden välillä. Toimittaja käytti keinona vahvistaa Louhimiehen syyllisyyttä kumoamalla Louhimiehen väitteet lähteen avulla. Näin syntyi vaikutelma, että toimittajan mielestä Louhimies ”huijaa”.

Lisäksi uutisissa tuotiin esiin, että Louhimiehen toimintatavoista ei kerrottu ensimmäistä kertaa. Koska asioihin ei aiemmin ollut puututtu, syytökset kohdistuivat Louhimiehen lisäksi myös tuotantoyhtiöön:

> Kuusniemi totesi lähetyksessä, että hän on sanonut huonosta kohtelustaan aiemmin Louhimiehelle ja tuotantoyhtiölle, mutta asiaan ei ole puututtu.

> – Asioita on taivasteltu, ja jostain syystä kukaan ei ole tehnyt mitään, Kuusniemi totesi. (Yle 19.3.2018)
>
> Näyttelijä Matleena Kuusniemi kertoi yrittäneensä jo vuosia sitten puhua kokemastaan.
>
> – Aikaisemmin ei ole kuunneltu. Olen näistäkin asioista sanonut, joita olen kokenut nöyryyttävänä. (IS 19.3.2018)

Faktuaalistamisen keinona käytetään haastateltavan, tässä tapauksessa Kuusniemen kertomusta. Lähteiden käyttö onkin myös toisessa vaiheessa yleinen faktuaalistamisen keino.

Tässä vaiheessa myös yleistäminen liittyi tarinan rakentamiseen sekä tapahtumien kuvaamiseen. Uutisissa kerrottiin yleistämällä muun muassa naisten kokemuksista. Tämä esitettiin korostamalla, että heitä on useita, eikä ole kyse yksittäisistä kokemuksista. Yleistäminen tapahtui tiivistämällä aiemmin esitetyt syytökset ja kohun pääpiirteet. Lisäksi yleistämällä korostettiin sitä, että Louhimies pyysi *useita kertoja* anteeksi A-studio-vierailunsa aikana:

> Ylen A-studion vieraaksi maanantai-iltana saapunut ohjaaja Aku Louhimies pyysi *useita kertoja* anteeksi näyttelijöiden huonoja kokemuksia, joista Yle kertoi tänään.
>
> Useat tunnetut näyttelijät kertoivat, kuinka ovat kokeneet Louhimiehen *alistaneen* ja *nöyryyttäneen* heitä. (Yle 19.3.2018)

Yleistämistä on uutisissa sekin, että puhutaan yleisesti taiteesta, ohjaajista ja hyvästä työsuhteesta, mutta ei suoraan liitetty Louhimiestä tekstiin, vaikka selvästi häneen asiayhteydestä päätellen viitataankin:

> Miten pitkälle taiteessa saa mennä? Millainen on hyvä näyttelijän ja ohjaajan välinen työsuhde? Millaisia keinoja ohjaaja voi käyttää saadakseen hyviä tuloksia aikaan? Miten turvallinen työilmapiiri saadaan aikaan? (Yle 19.3.2018)

Vaikka esimerkissä ei puhuta Louhimiehestä nimellä, pystyy kysymyksistä päättelemään, keneen niillä viitataan. Kysymykset jo itsessään ovat myös syyllistäviä, niillä viitataan asioihin, joissa Louhimies on toiminut väärin.

Kohun toisessa vaiheessa Louhimies pääsi itse laajemmin perustelemaan toimintaansa. Toinen keskeinen henkilö oli tässä vaiheessa näyttelijä Matleena Kuusniemi. Louhimiehen A-studiovierailua kommentoivat myös Ylen uutisessa elokuvaohjaaja Taru Mäkelä ja Suomen elokuvasäätiön toimitusjohtaja Lasse Saarinen. Lisäksi Ilta-Sanomissa Pamela Tola kommentoi

Louhimiehen anteeksipyyntöä ja toi hyvin selkeästi esiin mielipiteensä siitä. Lähteiden avulla edelleen faktuaalistettiin syytöksiä.

Louhimiehen anteeksipyyntö nousi tässä vaiheessa kohua suureksi uutisoinnin ja arvioinnin aiheeksi. Elokuvaohjaaja Taru Mäkelä ja Suomen elokuvasäätiön toimitusjohtaja Saarinen arvioivat Louhimiehen anteeksipyynnön aitoutta, vaikka heillä ei ollut siihen mitään erityistä pätevyyttä. Heidän arvionsa olivat kuitenkin uskottavia ja vahvistivat Louhimiehen syyllisyyttä.

> Pitkän linjan elokuvaohjaaja Taru Mäkelä ja Suomen elokuvasäätiön toimitusjohtaja Lasse Saarinen kuvailevat ohjaaja Aku Louhimiehen eilistä anteeksipyyntöä A-Studiossa "mielenkiintoiseksi".
>
> Yle julkaisi eilen maanantaina pitkän jutun, jossa useat naisnäyttelijät kertoivat Louhimiehen alistaneen ja nöyryyttäneen heitä elokuvien kuvauksissa. Louhimies itse osallistui illalla A-Studion keskusteluun jutusta ja pyysi illan aikana monta kertaa anteeksi.
>
> – Hän pyysi anteeksi, mutta hän moneen otteeseen nimenomaan kertoi pyytävänsä anteeksi näiden naisten kokemia tunteita ja muistoja asioista, Mäkelä huomautti tänään tiistaina aamu-tv:ssä.
>
> Mäkelä muistutti, että Louhimies myös kielsi systemaattisesti kaikkein rankimpien syytösten edes tapahtuneen. Louhimies sanoi A-Studiossa, että väitteet, joiden mukaan hän olisi uskotellut Käsky-elokuvassa lapsinäyttelijälle tämän vanhempien kuolleen saadakseen tämän itkemään, eivät pidä paikkaansa. (Yle 20.3.2018)

Useissa jutuissa toimittaja arvotti muiden haastateltujen mielipiteet ja näkemykset Louhimiestä voimakkaampaan asemaan. Tämä näkyi muutamissa otsikoissa, mutta erityisesti juuri haastateltavien valinnassa ja siinä, miten ja missä kohtaa heidän mielipiteitään ja ajatuksiaan tuotiin esiin.

Kärjistäviä keinoja

A-studiota koskevissa uutisissa oli useita sanavalintoja ja verbaalisia keinoja, joiden avulla syyllisyyttä kohdistettiin ja voimistettiin Louhimiestä kohtaan. Esimerkiksi Ilta-Sanomat nosti myös tässä vaiheessa otsikkoon sanan syytös, joka on hyvin selkeä tapa syyttää:

> Aku Louhimies vastasi A-studiossa naisnäyttelijöiden *syytöksiin* – aikoo muuttaa tapojaan: ”*Ehkä* tarvitsen jonkinlaista apua” (IS 19.3.2018)

Ilta-Sanomien toimittaja myös kuvaili syytöksiin johtaneita tapahtumia vyyhdiksi. Vyyhdillä tarkoitetaan jotakin sekasotkua, joten se sopi hyvin kuvaamaan kohuun johtaneita tapahtumia. Usein vyyhti-sanalla viitataan negatiiviseen asiaan, esimerkiksi uutisissa johonkin rikokseen.

> Tolan mukaan *vyyhti* lähti purkautumaan siitä, että näyttelijät tunsivat toisiaan ja kokemuksia alkoi kerääntyä.
>
> – Huomattiin, että kuviossa oli tiettyä *systemaattisuutta*.
>
> Tolaa harmittaa se, että Louhimies A-studion haastattelussa *kielsi* näyttelijöiden kokemuksia ja niitä asioita, joita on tapahtunut kuvaustilanteissa. Hän korostaa, että *tapahtumille on todisteita*.
>
> – Hän ei pahoitellut sitä, millä tavalla hän on meitä kohtaan toiminut, vaan kielsi ne ja pahoitteli sen sijaan sitä, että hänelle ei ole pystynyt puhumaan. Työryhmänkin jäsenet ovat pystyneet *todistamaan*, että meidän *kärsimyksemme on ollut silminnähtävää*. (IS 20.3.2018)

Se, että jutussa puhuttiin muutamaan otteeseen todisteista, antoi vahvan kuvan siitä, että jotain oli tehty väärin, sillä todisteella tarkoitetaan oikeustieteessä näytettä rikossyytteen tai tapahtuman tueksi. Vaikka kyseinen kohu ei ollut poliisiasia, vahvat syytökset ja niiden todistaminen viittasivat vakaviin tekoihin. Todisteet myös auttoivat faktuaalistamaan tapahtumia. Esimerkissä myös vedottiin tunteisiin kertomalla Tolan harmistuksesta.

Yhtenä toisen vaiheen retorisena keinona käytettiin myös kysymyslauseita, joihin ei kuitenkaan annettu vastausta. Kysymyslauseilla toimittaja nosti pintaan asioita, joihin lukijat varmasti olisivat halunneet vastauksia, mutta niitä ei ollut välttämättä mahdollista vielä esittää.

> Millaisia keinoja ohjaaja voi käyttää saavuttaakseen hyvän työtuloksen?
> (Yle 19.3.2018)

Vaikka Louhimiehen oma rooli oli tässä vaiheessa merkittävä, häntä ei ollut erikseen haastateltu yhteenkään juttuun, vaan hänen sanomisiaan A-Studiossa vain siteerattiin ja referoitiin Ilta-Sanomien ja Ylen ensimmäisissä uutisissa. Kohun osapuolten esitysjärjestys oli vaihteleva ja osassa jutuista Louhimies ei päässyt itse ollenkaan ääneen, vaikka jutut koskivat häntä.

Louhimiehen A-studio-vierailusta kirjoitettiin Ylellä vähän Ilta-Sanomia laajemmin ja hieman eri näkökulmasta*: ”Aku Louhimies kuvaili oloaan todella epäonnistuneeksi ja pyysi anteeksi” (Yle 19.3.2018).* Otsikosta ja ingressistä sai kuvan siitä, että Louhimies olisi aidosti pahoillaan

käyttäytymisestään. *Todella*-sanan käyttäminen lisäsi mielikuvia. Seuraavassa kappaleessa kuitenkin korostettiin, että Louhimies oli luullut toimintatapojensa olleen soveliaita ja sovittuja näyttelijöiden kesken, joten hän ei kuitenkaan tunnustanut kaikkia väitteitä tosiksi.

Toinen A-studio-vierailua koskeva uutinen liittyi myös Louhimiehen anteeksipyyntöön: *Aku Louhimiehen anteeksipyyntö ei vakuuttanut: "Onko siellä ollut ohjaajana kaksi eri henkilöä?"* (Yle otsikko 20.3.2018) Uutiseen on haastateltu asiantuntijoita, jotka kertovat mielipiteensä anteeksipyynnöstä. Uutisen leipäteksti alkaa seuraavasti:

> Pitkän linjan elokuvaohjaaja Taru Mäkelä ja Suomen elokuvasäätiön toimitusjohtaja Lasse Saarinen kuvailevat ohjaaja Aku Louhimiehen eilistä anteeksipyyntöä A-Studiossa "*mielenkiintoiseksi*".
>
> (--)
>
> – Hän pyysi anteeksi, mutta hän moneen otteeseen nimenomaan kertoi pyytävänsä anteeksi näiden naisten *kokemia tunteita* ja *muistoja* asioista, Mäkelä huomautti tänään tiistaina aamu-tv:ssä.
>
> Mäkelä muistutti, että Louhimies myös *kielsi systemaattisesti kaikkein rankimpien syytösten edes tapahtuneen*. Louhimies sanoi A-Studiossa, että *väitteet*, joiden mukaan hän olisi *uskotellut* Käsky-elokuvassa lapsinäyttelijälle tämän vanhempien kuolleen saadakseen tämän itkemään, eivät pidä paikkaansa. (Yle 20.3.2018)

Se, että kummatkin haastateltavat kuvaavat anteeksipyyntöä mielenkiintoiseksi, antaa tässä myös vaikutelman, että se on ´mielenkiintoinen´, mutta ei hyvällä tavalla. Mielenkiintoisella voitaisiin viitata myös hyvällä tapaa mielenkiintoiseen, mutta asiayhteyteen liitettynä sillä on jutussa viitattu selkeästi päinvastaiseen.

Toimittaja korosti alla olevassa esimerkissä lainausmerkeillä Saarisen mielipidettä Louhimiehen anteeksipyynnöstä, jossa hän kuvaili Louhimiehen onnistuneen ”*erittäin vakuuttavasti ja tyylikkäästi*”. Hieman epäselvää on, miksi toimittaja on erottanut tämän osuuden lainausmerkein. Tällä tavalla toimittaja pystyy kuitenkin itse säätelemään lauseen muuta osuutta ja liittämään sen ehkä jopa eri merkitykseen kuin sillä on alun perin tarkoitettu. Samalla tavoin toimittaja on korostanut lausahduksen ”*aika huono muisti*”. Ehkä toimittaja näin myös varmisti, että lukija ymmärtää ajatusten tulleen toimittajan sijaan Saarisen suusta.

> Suomen elokuvasäätiön Saarisen mielestä Louhimies pyysi eilen anteeksi "*erittäin vakuuttavasti ja tyylikkäästi*".

> – Mutta minulle tuli samanlainen olo, että tämä erittäin miellyttävästi ja hallitusti esiintyvä ohjaaja Aku Louhimies on eri henkilö kuin se ohjaaja Aku Louhimies, joka ohjaa niitä elokuvia. Hän ulkoisti oman toimintansa kuvauspaikalla tästä tämän päivän henkilöstä, Saarinen sanoi.
>
> Saarinen huomautti aiemmin aamu-tv:n lähetyksessä myös, että Louhimiehellä on nuoreksi mieheksi "*aika huono muisti*". (Yle 20.3.2018)

Osapuolten kannat esitettiin monessa kohdassa tiivistyksinä. Se mahdollisi tiiviin ilmaisun ja kertojan omat sanavalinnat.

Visuaalinen ilme

Ylen uutisissa kuvitus perustui tässä vaiheessa pääasiassa A-studion lähetykseen ja sen aikana kuvattuihin kuviin ja videoihin, jotka lukijan oli helppo yhdistää tekstiin. Ilta-Sanomat puolestaan käyttivät uutisissa selvästi arkistokuvia, jotka eivät liittyneet uutisointiin muuten kuin kuvissa esiintyneiden henkilöiden osalta. Kuvatekstit kuitenkin yhdistivät kuvat uutisiin ja näin asiayhteys kuvien ja tekstin välillä oli selkeä ja loi syyllisyyttä. Esimerkiksi seuraava kuva (kuva 4) on neutraali, mutta kuvatekstillä se on liitetty kohuun. Lisäksi uutinen, jossa kuva esiintyy, liittyi Tolan mielipiteeseen Louhimiehen A-studiossa esittämästä anteeksipyynnöstä ja siksi hänen kuvansa on uutisessa.

Kuva 4. IS 20.3.2018. Kuvateksti: Pamela Tola on kertonut ohjaaja Aku Louhimiehen käytöksestä elokuvia tehdessä.

Yhteistä Ylen ja Ilta-Sanomien kuvissa oli se, että niissä esiintyi pääosin samoja henkilöitä. Kuvat olivat pääosin neutraaleita, eikä katsoja pelkkiä kuvia katsoessa saanut mielikuvia Louhimiehen syyllisyydestä tai syyttömyydestä. Ilta-Sanomien ensimmäinen A-studio-uutinen poikkesi kuviltaan muista kuitenkin siinä, että kuvasta (kuva 5) oli havaittavissa selkeä vastakkainasettelu ohjaaja Aku Louhimiehen ja näyttelijä Matleena Kuusniemen välillä. Heidän kuvansa oli asetettu vierekkäin niin, että välissä oli valkoinen vino viiva, joka erotti

heidät toisistaan. Kuva on ikään kuin katkaistu kahteen osaan, vaikka kyseessä ei olekaan heidän yhteiskuvansa. Kuvassa Kuusniemi katsoo itsevarmana kameraan, kun taas Louhimies hieman surkeana kurtistaa kulmiensa takaa. Asettelulla, sävyillä ja kuvien valinnalla on saatu selvästi näyttämään, että heidän välillään olisi erimielisyyksiä, kuten uutistekstissäkin todetaan.

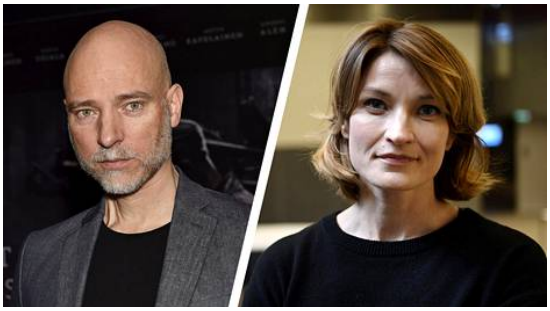

Kuva 5. IS 19.3.2018. Kuvateksti: Ohjaaja Aku Louhimies ja näyttelijä Matleena Kuusniemi.

Kuvien rooli oli tässä vaiheessa syyllisyyden tuottamisessa vähäinen, mutta merkittävä, eivätkä kuvat horjuttaneet syytöksiä.

Toinen vaihe tiivistettynä

Tässä vaiheessa kohua toimittajan tehtävänä oli referoida A-studio-lähetyksen sisältö ja pääpointit lukijalle, joka ei ollut nähnyt lähetystä. Merkityksellistä oli Aku Louhimiehen julkinen anteeksipyyntö, jota puitiin useissa uutisissa. Usein anteeksipyyntö on parempi vaihtoehto kuin tapahtumien kieltäminen, varsinkin jos on oikeasti ollut osallisena tapahtumiin, joista syytetään ja joille on todistajia. Uutisista sai kuitenkin käsityksen, että Louhimiehen anteeksipyyntö ei täysin vakuuttanut. Louhimies ei pyytänyt anteeksi tekojaan vaan naisten kokemia muistoja ja tunteita. Hän myös edelleen kielsi osan tapahtumista.

Erityisesti Ylen ensimmäisissä uutisissa toimittaja toimi kertojana. Ilta-Sanomien uutisissa toimittaja käytti enemmän suoria lainauksia, jolloin toimittajan rooli jäi vähäisemmäksi ja haastateltavien avulla synnytettiin mielikuvia syyllisyydestä.

Aiemmin kerrottujen tapahtumien lisäksi, jotka jo itsessään pitivät Louhimiehen syyllisyydestä kiinni, uutisissa vahvistettiin syyllisyyttä pääasiassa lähteiden, yleistämisen sekä verbaalisten keinojen avulla. Syyllisyyttä vahvistettiin asiantuntijalausuntojen sekä kohun osallisten avulla, joiden mielipiteiden ja ilmaisukeinojen kautta lukija sai kuvan, että Louhimiehen

anteeksipyyntö ei ollut aito ja että hänen toimintatapansa eivät ole hyväksyttäviä. Lähes kaikki tässä vaiheessa käytetyt kuvat olivat itsessään melko neutraaleja. Syyllisyyttä luotiin joissain kuvissa kuvatekstien avulla.

5.1.3 Kohu varjostaa Jussi-gaalaa

Pian kohun alun jälkeen oli tapahtumarikkaan vaiheen, Jussi-gaalan, vuoro. Tämä vaihe väritti kohua lisää, toi uutta jännitettä siihen ja oli tavallaan käännekohta kohulle, koska Aku Louhimies ei piiloutunut gaalan ajaksi vaan pyysi gaalassa tekojaan aiempaa aidommin anteeksi. Jussi-gaala järjestettiin 23.3.2018 eli vain muutama päivä kohun alun jälkeen. Jussi-gaala on suuri elokuva-alan juhla, jonka teema oli samana vuonna metoo. Gaalan päätarkoituksena on juhlistaa parhaita saavutuksia kotimaisen elokuvan parissa. Jussi-gaalaa seurattiin sekä Ylellä että Ilta-Sanomissa aktiivisesti. Ylellä kohuun liittyviä uutisia Jussi-gaalasta oli 9 kappaletta ja Ilta-Sanomilla 18.

Jussi-gaalan osuminen pian kohun alun jälkeen antoi hyvän syyn jatkaa kohu-uutisointia ja suunnan, jonka kautta kohua käsiteltiin kolmannessa vaiheessa. Jussi-gaalasta olisi varmasti uutisoitu eri tavalla ilman kohua. Kohu väritti gaalaa, kun kukaan ei ennalta osannut arvata, miten se tulisi sujumaan, pysyisikö se iloisena tapahtumana kohusta huolimatta, ja miten vieraat reagoisivat paikan päällä, jos Louhimies saapuisi paikalle tai varsinkin jos hän saisi palkinnon. Uutisista ilmeni muun muassa, että hänen osallistumisensa gaalaan yritettiin estää. Ennalta oli myös tiedossa, että Louhimies ja hänen ohjaamansa elokuva Tuntematon sotilas oli ehdokkaana useassa palkintokategoriassa. Gaalan jälkeen paljastui myös, että kulttuuriministeri Sampo Terho kieltäytyi jakamasta palkinnon Louhimiehelle hänestä paljastuneiden tekojen takia. Tästä syntyi erityisesti Ilta-Sanomissa iso pohdinnan aihe siitä, käyttikö Terho asemaansa oikein.

Jussi-gaala oli tavallaan käänteentekevä osa kohua, sillä gaalassa kohuun johtaneita asioita saatiin käsiteltyä yhteisesti ja yleisesti, ja siten gaala voitiin nähdä alaa vahvistavana ja kohun kannalta tärkeänä tapahtumana. Louhimies sai siellä myös jonkinasteisen anteeksiannon pitämänsä puheen ja gaalassa esittämänsä uuden anteeksipyynnön jälkeen, ja mahdollisuuden jättää kohun hiljalleen taakseen. Jussi-gaalaan mennessä suurimmat syytökset Louhimiestä kohtaan olivat jo tulleet ilmi, mutta gaala toi kohuun selvästi uutta jännitettä, koska se yhdisti elokuva-alan tekijät saman katon alle.

Kohu vaikutti suuresti gaalauutisointiin ja kulki siinä väistämättä mukana. Ylen ja Ilta-Sanomien uutisista päätellen gaala sujui kuitenkin kohusta huolimatta hyvin, vaikka se oli tunnelmaltaan jännittynyt. Vuoden 2018 Jussi-gaala oli kokonaan omanlaisensa tarina kohun sisällä, joka alkoi jännityksestä ja päätyi kuitenkin jonkinlaiseen rauhaan. Gaalauutisista huokui näyttelijöiden yhteishenki ja halu muuttaa elokuva-alan käytäntöjä tasa-arvoisiksi ja kunnioittaviksi. Koska elokuva-alan tulevaisuus nähtiin positiivisempana, myös gaalaillan uutisointi näyttäytyi jossain määrin positiivisena. Toisaalta gaalauutisoinnissa tuotiin myös vahvasti esiin, kuinka sopimattomia metodeja Louhimies on käyttänyt.

Faktuaalistavat syyllistämisen tavat

Jussi-gaalan aikana uusia syytöksiä ei enää juurikaan ilmennyt, mutta aiemmin esitettyjä syytöksiä vahvistettiin jatkamalla kohusta uutisointia vielä hyvinkin voimakkailla argumenteilla ja muistuttamalla Louhimieheen kohdistuneista syytöksistä. Syytöksiä vahvistettiin Jussi-gaalan aikana erityisesti käyttämällä keinoina toistoa, yleistämistä sekä lähteitä.

Toisto näkyi uutisissa niin, että jossain kohtaa uutista kerrottiin, mistä Louhimiestä syytetään ja mistä kohu sai alkunsa. Toistolla uutiset sidottiin toisiinsa ja lukija pysyi ajan tasalla, miksi esimerkiksi Louhimiehen osallistumista Jussi-gaalaan arvuuteltiin ja odotettiin jännityksellä. Toiston pystyi havaitsemaan lukemalla useita aiheeseen liittyviä uutisia, ei niinkään yhden uutisen sisällä. Kun lukijalle toistetaan sama asia hieman eri sanoin monta kertaa, se jää muistiin ja samalla syytökset vahvistuvat lukijan mielikuvissa. Toisto myös auttaa toimittajaa jatkokertomusten luomisessa.

> Ylen maanantaina julkaisema juttu elokuvaohjaaja Aku Louhimiehen työmetodeista on synnyttänyt suuren kohun. Joukko naisnäyttelijöitä kertoi Ylen haastattelussa, että Louhimies käyttää alistavia ja nöyryyttäviä metodeja. Nöyryyttävistä metodeista syytetty Louhimies pyysi useaan otteeseen anteeksi Ylen A-studiossa maanantaina. (IS 20.3.2018)

Myös seuraavassa esimerkissä näkyy toistoa. Seuraava esimerkki on uutisesta, jossa kerrottiin Louhimiehen saapuneen Jussi-gaalaan. Tässä tapauksessa Louhimiehen saapuminen Jussi-gaalaan ylitti uutiskynnyksen juuri häneen kohdistuneen kohun takia. Siksi asiaa kohun takana toistettiin myös tässä uutisessa.

> Louhimies sai kyseenalaista julkisuutta tämän viikon alusta, kun Yle kertoi hänen ohjausmetodeistaan ja hänen käytöksestään erityisesti naisnäyttelijöitä kohtaan. (Yle 23.3.2018)

Toinen tässä vaiheessa korostunut syyllistävä elementti oli yleistäminen. Yleistämällä pystyttiin puhumaan aiheesta yleisesti, ilman että kaikki syytökset kohdistettiin suoraan Louhimieheen. Kun puhutaan aiheesta yleisesti, ei esimerkiksi haastateltu henkilö joudu syyllistäjän asemaan, vaikka lukiessa olisi selvää, että haastateltu henkilö esimerkillään viittaisi Louhimiehen tapaukseen. Yleistämistä käytettiin myös niin, että toimittaja tarkoitushakuisesti halusi liittää jonkin asian koskemaan myös Louhimies-kohua johdattelemalla siihen. Usein pelkkä asiayhteys riittääkin yleistävään syyllistämisen tapaan. Seuraavaksi muutama esimerkki tavoista käsitellä Louhimies-kohua yleistämisen avulla ja tuoda syytökset epäsuorasti ilmi.

> Jussi-palkintojen ympärillä on kohistu aiemminkin. 1960-luvulla Jussit jäivät muutamaan otteeseen jakamatta kokonaan alan sisäisen riitelyn takia. (Yle 20.3.2018)

Esimerkissä toimittaja kertoo, kuinka Jussi-palkintojen ympärillä on *aiemminkin kohistu*. Tämä on selvä viittaus Louhimies-kohuun, kun uutisen pääponttina oli pohtia, miten Aku Louhimiehelle käy, jos hän saapuisi Jussi-gaalaan. Toimittaja myös vihjailee, että Jussit ovat aiemminkin jääneet kohun takia jakamatta ja näin voisi tapahtua myös Louhimies-kohun seurauksena.

Yleistämistä tehtiin myös melko huomaamattomasti, kuten seuraavassa esimerkissä:

> Parhaan miessivuosan—Jussin roolistaan Ikitie —elokuvassa saanut Hannu-Pekka Björkman kiitti puheessaan liutaa elokuvaan osallistunutta. Hän ei maininnut Aku Louhimiestä, joka on yksi elokuvan käsikirjoittajista.
>
> Björkman otti myös kantaa kohuun – ja sai puheensa päätteeksi raikuvat aplodit. Hän sanoi:
>
> – Sukupolvemme tullaan muistamaan siitä, millaisia arvoja me loimme. Nyt on tullut aika käydä sortavia rakenteita, väkivaltaa, alistamista ja hyväksikäyttöä vastaan. Kiitos niille rohkeille (Yle 23.3.2018)

Edellä Björkman nosti puheessaan kohussa esiin tulleet asiat ja sanoi, että *sortavat rakenteet*, *väkivalta*, *alistaminen* ja *hyväksikäyttö* ovat väärin, eli hän viittasi kohuun hyvinkin tarkoituksenmukaisesti, vaikka ei juttuun valitussa sitaatissa maininnut Louhimiestä. Hän kuitenkin puhui asioista, joista Louhimiestä syytettiin. Tällä tavalla jutussa yleistettiin ja

kohdistettiin syytökset Louhimiestä kohtaan toimittajan johdatuksella, kun toimittaja kirjoitti, että Björkman otti kantaa kohuun. Myös Ilta-Sanomissa (23.3.2018) yleistettiin kertomalla, että Björkman ei suoraan kommentoinut Louhimiestä koskevaa kohua.

Yle käytti useissa uutisissa myös retorisena keinona kysymyslauseita, joita käyttämällä lukijalle annettiin vapaus keksiä itse vastaus kysymyksiin. Retorisiin kysymyksiin ei tällöin annettu selkeää vastausta tai sitä ei ollut vielä antaa heti. Kysymystä ei esitetty välttämättä myöskään siksi, että haastateltava olisi saatu sanomaan jotakin, vaan jotta toimittaja pääsi sanomaan jotakin.

Jussi-gaalasta uutisoitiin jo ennen sen alkua, koska ei tiedetty miten se tulisi menemään kohun takia. Ei myöskään ollut varmaa saapuisiko Louhimies paikalle, joten jo sitä arvuuteltiin erityisesti Ylellä muutamissa uutisissa. Louhimiehen saapuminen gaalaan oli epävarmaa, koska Louhimies paljastui muutamaa päivää aiemmin naisnäyttelijöitä nöyryyttäväksi ja alistavaksi ohjaajaksi. Arvuuttelu on yksi syyllisyyden luomisen keino, jolla toimittaja antoi lukijan mielikuvitukselle tilaa. Erityisesti kysymys, *kuinka käy naisnäyttelijöitä nöyryyttäneen Aku Louhimiehen*, herätti mielenkiinnon ja viittasi siihen, että Louhimies ei tekojensa takia ehkä ansaitsisi palkintoja tai muutenkaan saisi välttämättä hyvää vastaanottoa. Toimittajan esittämät kysymykset myös jättivät tilaa arvuutteluille, kun vastausta ei ollut vielä antaa. Kysymyksillä myös luotiin jännitysmomenttia, joka paljastettaisiin myöhemmin. Kysymyslausetta voidaan käyttää joko syyllistämisen kiertämiseen tai sen vahvistamiseen (Raittila 2008, 158-159).

> Jussi-palkinnot jaetaan perjantaina – kuinka käy naisnäyttelijöitä nöyryyttäneen Aku Louhimiehen? (Yle 20.3.2018)
>
> Jussit jaetaan tänä iltana poikkeuksellisissa merkeissä – saapuuko kohun keskelle joutunut Louhimies juhliin?
>
> (--)
>
> Jussi-gaalan teemana on tänä vuonna #metoo-kampanja. Illan juhlavieraita on pyydetty kantamaan sen merkiksi valkoista nauhaa.
>
> Ennakkomielenkiinto kohdistuukin siihen, kuinka juhlayleisö käyttäytyy gaalassa. Nähdäänkö sympatianosoituksia Louhimiehen työtapoja arvostelleita näyttelijöitä kohtaan, mielenilmauksia Louhimiehen puolesta, nouseeko aihe esiin palkintopuheissa? (Yle 23.3.2018)
>
> Katso suorana klo 16.15: Juhlaväki saapuu Jussi-gaalaan – onko Aku Louhimies mukana? (Yle 23.3.2018)

Näissä esimerkeissä syyllisyyttä vahvistettiin kysymyslauseen avulla, erityisesti ensimmäisessä otsikossa, jossa Louhimiehen sanottiin nöyryyttäneen naisnäyttelijöitä. Nöyryyttäminen on sen verran negatiivinen asia, että sen korostaminen otsikossa ja Louhimiehen tekojen kuvaaminen nöyryyttämisseksi aiheuttaa negatiivisia mielikuvia. Samalla otsikossa syytettiin Louhimiestä nöyryyttäjäksi. Kysymyksillä myös toistettiin epävarmuutta siitä, miten kohu on vaikuttanut Louhimieheen ja herätettiin lukijan mielenkiinto seuraamaan tilannetta.

Epäilyä Louhimiehen saapumisesta Jussi-gaalaan vielä toistettiin Ylen 23.3.2018 uutisen leipätekstissä: *Jussit jaetaan tänä iltana poikkeuksellisissa merkeissä – saapuuko kohun keskelle joutunut Louhimies juhliin?*

> Toistaiseksi on epäselvää, osallistuuko ohjaaja koko juhlaan. Louhimies jättäytyi viime hetkellä pois eilisillan suorasta tv-lähetyksestä, mikä saattaisi ennakoida, ettei hän saavu myöskään Jussi-gaalaan. (Yle 23.3.2018)

Toimittaja pohti asiaa aiemman vaiheen eli edellisen illan tapahtumiin verraten ja piti sen takia jopa todennäköisenä, että Louhimies jättäisi saapumatta juhliin. Epäilyllä toimittaja vihjaili Louhimiehen syyllisyydestä. Epäilyllä usein viitataan syyllisyyteen sanomatta sitä suoraan tai tekemättä liian suoria johtopäätöksiä ilman täyttä varmuutta asiaan.

Myös IS: käytti kysymyslausetta syyllistämisen keinona samaan tapaan kuin Yle, kertomatta selkeää vastausta kysymykseen ja jättämällä sen vielä avoimeksi:

> Tämä puoltaisi Louhimiehelle palkintoa viime vuoden parhaana elokuvaohjaajana.
>
> Se on kuitenkin tilanne, jota moni tällä hetkellä myös pelkää: voisiko käydä niin, että muiden ihmisten alistamisesta ja törkeästä käytöksestä syytetty ohjaaja saisi Suomen elokuva-alan tärkeimmän ja arvostetuimman palkinnon? (IS 21.3.2018)

Tässäkin vaiheessa kohua osa uutisista rakentui pitkälti haastateltavien ympärille, ja osa syyllistämisestä tapahtui lähteiden avulla. Jussi-gaala-uutisissa moni näyttelijä oli antanut haastattelun toimittajille ja viittasi gaalassa pitämissään puheissa Louhimies-kohuun. Kaikissa uutisissa ei kuitenkaan tieten tahtoen rakennettu syyllisyyttä Louhimiestä kohtaan. Jussi-gaala -vaiheessa koko elokuva-alan ongelmat nostettiin esiin yleisesti moneen kertaan, ja moni uutisista esiintynyt lähde oli toiveikas, että Louhimies-kohun myötä elokuva-ala muuttuisi.

Monet haastatellut henkilöt olivat näyttelijöitä, jotka osallistuivat Jussi-gaalaan ja olivat tehneet töitä Louhimiehen kanssa. Heiltä kyseltiin omia kokemuksia, mielipidettä Louhimies-kohuun

ja soveltuviin toimintatapoihin. Haastateltavien kertomukset vahvistivat syytöksiä Louhimiestä kohtaan viitaten Louhimiehen käytökseen ja kunnioittaen kohussa esille nousseita naisnäyttelijöitä puheissaan. Tämä näkyi useissa puheissa, esimerkiksi seuraavasti:

> – Pihla saa tästä ballsit, Kosonen letkautti viitaten Jussi-patsaan näkymättömiin sukuelimiin.
>
> Näyttelijä Pihla Viitala oli yksi niistä näyttelijöistä, jotka maanantaina ilmestyneessä Ylen jutussa nostivat esiin ohjaaja Aku Louhimiehen epämiellyttävän käytöksen elokuviensa naisnäyttelijöitä kohtaan. (IS 23.3.2018)

Syytösten sijaan siis yritettiinkin siirtää huomiota uhrien rohkeuteen nostaa Louhimiehen käyttämät metodit julkisuuteen ja puhua niistä avoimesti. Useissa uutisissa todettiin kuitenkin myös, että Louhimiehen käyttämät toimintatavat eivät olleet reiluja. Toisaalta joissain uutisissa syytöksiä myös hieman hälvennettiin kertomalla, että kaikki eivät olleet kokeneet Louhimiehen alaisena työskentelyssä vääryyttä.

Lisäksi kulttuuriministeri Sampo Terho nousi otsikoihin sekä Ylellä että Ilta-Sanomissa, kun hän kieltäytyi luovuttamasta palkintoa Louhimiehelle ja syyllisti voimakkaasti Louhimiestä hänen käytöksestään elokuvaohjaajana.

> Sampo Terho kieltäytyi luovuttamasta palkintoa Aku Louhimiehelle – päätös jakoi mielipiteet: ”Ryhdikäs teko” vai ”typerä temppu”? (IS 24.3.2018)
>
> (--)
>
> Terho sanoo IS:lle, ettei hän halunnut jakaa palkintoa Louhimiehelle.
>
> – Syy on mielestäni täysin itsestään selvä. Minun mielestäni tässä tilanteessa ei ole oikein, että kulttuuriministeri jakaa sellaisen viestin, että tämmöinen käyttäytyminen elokuvaohjauksessa on hyväksyttävää, Terho sanoi Ilta-Sanomille perjantaina.
>
> – Louhimies käsitteli tilaisuudessa asiaa hienosti ja pahoitteli, mutta kulttuuriministeri ei voi lähettää sellaista viestiä, että tällainen käyttäytyminen on ok. (IS 24.3.2018)

Edellä kuvatussa esimerkissä Louhimiehen syyllisyyttä vahvistettiin Sampo Terhon avulla. Terhon käytös sekä sanat Louhimiestä kohtaan olivat sen verran vahvoja, että lukijalle syntyi kuva, että Louhimies oli tehnyt jotain todella väärää ja näin syyllisyys vahvistui. Yle referoi IS:n uutista Terhon kieltäytymisestä, joten myös siellä Louhimiehen syyllisyyttä vahvistetiin.

Kärjistäviä keinoja

Louhimies-kohun kolmannessa vaiheessa toistui myös muutamat kärjistävät syyllistämisen keinot. Erityisesti sanavalinnat vahvistivat syytöksiä ja syyllistämistä.

> Naisnäyttelijöiden *nöyryyttämisestä* ja *manipuloimisesta* elokuviensa kuvauksissa *syytetty* ohjaaja Aku Louhimies saattaa nousta Jussi-gaalan lavalle perjantai-iltana voittajana.
>
> Voittajana siinä mielessä, kuten Jussi-juhlissa on lavalle aina noustu: elokuvantekijänä, joka on yltänyt edellisen vuoden parhaaseen työsuoritukseen. (IS 21.3.2020)

Esimerkissä useat sanat vahvistivat syytöksiä Louhimiestä kohtaan. Esimerkiksi *nöyryyttäminen*, *manipulointi* ja se, että tekstipätkässä kirjaimellisesti puhutaan Louhimiehen syyttämisestä, edelleen vahvistavat sitä. Lisäksi toimittajan kuvaus Louhimiehestä voittajana viittasi siihen, että hän voi voittaa gaalassa työsuorituksiensa ansiosta, mutta todellisuudessa se ei olisi voittamisen arvoinen suoritus hänen osaltaan paljastuneiden asioiden takia.

Vahvojen verbien lisäksi kuvailevat adjektiivit ja sanavalinnat ylipäätään vahvistivat syytöksiä epäsuorasti. Useissa uutisissa haastatellut kuvailivat tunteitaan ja tilannetta ja kertoivat olleen järkyttyneitä kuultuaan Louhimiehen toimintatavoista.

> Ovaskan mielestä avoin ja tasa-arvoinen keskustelu on hyvää vaikuttamista.
>
> – Ja tämä tilanne tarjoaa siihen erinomaisen mahdollisuuden, näyttelijä sanoo.
>
> Ovaska kertoo olleensa *järkyttynyt*, kun *useat* naisnäyttelijät kertoivat ohjaaja Aku Louhimiehen *alistavista* ja *nöyryyttävistä* työtavoista.
> (--)
>
> – Kaikki, mitä tässä on tullut julki, on todella *järkyttävää*, mutta gaalassa on tarkoitus juhlia meidän työtä ja suomalaista elokuva-alaa.
>
> Kapulainen korostaa, ettei halua vähätellä esiin tulleiden naisten kokemuksia.
>
> – Annan heille kaiken tuen. Toivon, että nämä keskustelut jatkuvat ja asiat menevät eteenpäin ja selviävät. Tämä on *hämmentävä* ja *ristiriitainen* tilanne. (Yle 23.3.2018)

Esimerkiksi tässä tilannetta pidettiin *hämmentävänä* ja *ristiriitaisena*. Haastateltavana ollut Kapulainen koki järkyttyneensä kuullessaan Louhimiehen toimintatavoista. Tässä ei kuitenkaan ilmennyt suoraa syyllistämistä, mutta ei myöskään epäilyksiä tapahtumia kohtaan.

Myös tapahtumien kertomisella kuvailevasti vahvistettiin syyllisyyttä lukijan mielessä:

> Elokuvamaailman kerma saapui historian kenties poikkeuksellisimpaan Jussi-Gaalaan ulkoisesti hyväntuulisena mutta ristiriitaisin tuntein. Kohun keskellä kiistanalaisten ohjausmetodiensa vuoksi ollut Aku Louhimies ei saapunut paikalle punaista mattoa pitkin. (Yle 23.3.2018)

Toimittaja puhui Jussi-gaala-vieraista *elokuvamaailman kermana*, Jussi-gaalasta *historian poikkeuksellisempana* ja *ristiriitaisista tunteista.* Tässäkään ei ollut varsinaista syyllistämistä, mutta syytös, josta gaalan poikkeuksellisuus johtuu, tuodaan kuitenkin esiin. Seuraava esimerkki on samankaltainen, siinä ei esiinny selkeää syyllistämistä, vaikka viha, raivo ja suru johtuvatkin Louhimiehen teoista.

> Kosonen kertoo tunteneensa vihaa, raivoa ja surua Louhimies-kohua seuratessaan.
>
> – Meillä on ammatti, johon olemme vuosia opiskelleet. Meitä ei tarvitse huijata eikä alistaa mihinkään. Voi tietenkin aina pyytää kaikenlaista, mutta sen täytyy olla yhteinen sopimus. Keskustelu, joka tästä lähtee, on vain hyvä ja puhdistava, Kosonen toivoo. (Yle 23.3.2018)
>
> Ennen gaalan alkua moni näyttelijä kertoi ihailevansa rohkeita naisnäyttelijöitä, jotka viikon aikana ovat tuoneet esiin elokuva-alan vääristyneitä ohjauskäytäntöjä. (Yle 23.3.2018)

Syytösten sijaan esimerkissä arvostetaan rohkeita naisnäyttelijöitä, jotka toivat esiin Louhimiehen ohjaustavat. Näin käännetään suora syyllistäminen päälaelleen, ja muistutetaan syytöksistä vaivihkaa. Myös se, että jättää syyllisen mainitsematta voi vahvistaa syyllisyyden rakentamista.

Vain muutamiin uutisiin oli siteerattu Louhimiehen gaalassa pitämää puhetta, mutta muutoin Louhimiehen näkemyksiä ei tässä vaiheessa esitetty laisinkaan. Samaan aikaan kun naisnäyttelijöiden rohkeutta kertoa kokemuksista arvostettiin, Louhimiehen tekoja arvosteltiin.

Visuaalinen ilme

Kohun kolmannessakin vaiheessa visuaaliset keinot tuntuivat toissijaiselta syyllisyyden rakentamisen kannalta, vaikka syyllistämisen piirteitä pystyikin tulkitsemaan kuvista. Ne kuvat, joissa syyllistäminen on tulkittavissa, ovat kuitenkin syyllisyyden rakentamisen kannalta merkittäviä. Ylen uutisissa oli vain yksi selkeä syyllistävä kuva, jota vahvistettiin kuvatekstin avulla (kuva 6). Muutoin edes kuvatekstit tai niiden olemattomuus ei vaikuttanut juttujen syyllistävyyteen. Ylen juttujen kuvailmaisussa ei ollut mitään muuta selkeää yhteneväisyyttä,

kuin että kuvat oli valittu jutussa esiintyvien henkilöiden mukaan. Poikkeuksen kuviin teki muutamissa uutisissa kuva valkoisesta Jussi-patsaasta, jolla on valkoinen nauha rinnassa Me Too -henkeen viitaten. Kuva 7 viittasi symbolisesti gaalan teemaan ja samalla myös Louhimies-kohuun.

Kuvien rajaus Ylellä noudatti aiemmista vaiheista tuttua kaavaa rajaukseltaan, jossa huomio kiinnittyy niissä esiintyvien henkilöiden kasvoihin. Tämän rajaustavan voidaan katsoa lisäävän kuvien syyllistävää vaikutelmaa, kun henkilöiden ilmeet korostuvat. Lisäksi useissa kuvissa on tumma tausta, joka tekee kuvien tunnelmasta synkähkön. Osa Ylen kuvista on kuvattu Jussi-gaalassa ja osa on selvästi arkistokuvia. Uutiset voidaankin visualisoida kokonaan toisesta uutistilanteesta otetulla kuvalla. Kokonaan toisesta tilanteesta siepatun lauseen käyttäminen uutistekstissä ei kuitenkaan ole yhtä tyypillistä journalismissa.

Kuva 6. Yle 23.3.2018. Kuvateksti: Näyttelijä Jarkko Lahti Jussi-gaalassa. Vaikka esiintyi Tuntemattomassa sotilaassa, hän ei juhli elokuvan pöydässä. "Haluan sanoa yksiselitteisesti ei! kiusaamiselle ja osoittaa solidaarisuutta nyt esille tulleille, rohkeille naisille", Lahti sanoo.

Kuva 7. Yle 23.3.2018. Kuvateksti: Valkoinen nauha Jussi-palkintoa esittävän patsaan rinnassa kuvattu ennen Jussi-gaalan alkua Helsingissä perjantaina 23. maaliskuuta.

Ilta-Sanomien uutisissa kuvailmaisu oli monipuolisempaa ja kuvia kaikkiaan enemmän. Myös kuvien syyllistävä vaikutelma oli selvempi. Kuvissa luotiin selkeää vastakkainasettelua Louhimiehen ja häntä syyllistävien henkilöiden välille (kuva 8). Lisäksi useissa kuvissa

kuvatekstit lisäsivät kuvien syyllistävää vaikutelmaa. IS:n kuvien joukkoon mahtui myös selvästi neutraaleja ja jopa positiivisiakin kuvia, joista syyllistäminen oli kaukana.

Ilta-Sanomilla ei ollut yhtä selkeää tapaa rajata kuvat kuin Ylellä, vaan se vaihteli enemmän. Silti tarkkaan rajatut kuvat, joissa henkilöiden ilmeet korostuivat, olivat kuitenkin niitä, joista pystyi tulkitsemaan syyllistävyyden (kuva 9).

Kuva 8. IS 23.3.2018. Kuvateksti: Kulttuuriministeri Sampo Terho (sin) ja elokuvaohjaaja Aku Louhimies.

Kuva 9. IS 23.3.2018. Usean eturivin naisnäyttelijän mukaan Aku Louhimies on kohdellut heitä epäkunnioittavasti ja törkeästi kuvaustilanteissa.

Kolmas vaihe tiivistettynä

Tässä vaiheessa kohua ei ollut juurikaan enää tarvetta faktuaalistaa Louhimiehen tekoja, koska ne olivat alusta alkaen hyvin selkeitä eikä niitä ollut juuri kyseenalaistettu missään kohtaa aiemminkaan. Naisnäyttelijöiden ja muiden lähteiden kertomat kuvaukset tapahtumista olivat tarpeeksi uskottavia. Sen sijaan syyllisyyttä edelleen vahvistettiin lähteiden, sanavalintojen ja verbaalisten keinojen avulla. Muutamissa kohdissa syyllisyyttä myös hieman horjutettiin lähteiden avulla, kun muutamat näyttelijät kertoivat, etteivät he olleet kokeneet vastaavia asioita kuin esiin nousseet naiset. Nämä olivat uutisissa kuitenkin hyvin lyhyesti mainittuja kohtia eivätkä saaneet yhtä suurta huomiota kuin syytöksien vahvistaminen. Lisäksi jokaisessa syytöksiä horjuttavassa kohdassa osoitettiin tukea naisnäyttelijöille, eikä pidetty heidän

kokemuksiaan väärinä tai keksittyinä. Syytteitä horjuttivat pääasiassa haastateltavina olleet miesnäyttelijät, vaikka jo aiemmin oli tuotu esiin, että Louhimiehen nöyryyttävät ja alistavat ohjausmetodit kohdistuivat erityisesti naisnäyttelijöihin. Syytösten horjuttaminen olisi ollut vahvempaa, jos lähteenä olisi ollut naisnäyttelijöitä. Kuitenkin Laura Birn kertoi Ylen uutisessa, että hän on välttynyt Louhimiehen oudoilta ohjaustavoilta, joten ihan jokainen Louhimiehen elokuvissa näytellyt nainenkaan ei ollut joutunut Louhimiehen alistamaksi.

Jussi-gaala toi kohuun erityisen vaiheen, jossa nousi esiin Louhimies-kohun lisäksi sen laajempi merkitys koko elokuva-alalle. Kohu myös muutti Jussi-gaalan normaalin luonteen täysin ja uutisointi keskittyi vahvasti Louhimies-kohuun. Medioiden ilmaisutavoissa ei tapahtunut selkeää muutosta aikaisempaan, syyllistäminen ei ollut kuitenkaan yhtä selkeää ja kärkästä kuin aiemmissa vaiheissa. Uusia vahvoja syytöksiä ei enää ilmennyt tässä vaiheessa. Jussi-gaalan uutisoinnissa nousi esiin jälleen lähteiden käyttö, koherentin tarinan rakentaminen, sanavalinnat ja toimittajan rooli uutisten kontekstoijana ja kehystäjänä. Lisäksi kuvilla oli oma rooli, joka osaltaan tuki tarinaa ja osaltaan erosi siitä. Kuvia oli paljon gaalaillasta, mutta ainut kytkös kohuun kuvissa oli niissä esiintyvät henkilöt.

5.1.4 Syytösten kohde kapinoi vastaan

Louhimies-kohu vaikutti toukokuuhun mennessä hieman jo laantuneen Ylen ja Ilta-Sanomien uutissivuilla, kun kohun kiivain alku, syytökset, A-studio-vierailu ja Jussi-gaalan osuus oli käsitelty. Kohu sai kuitenkin uutta virtaa muutama kuukausi sen alusta, kun Ilta-Sanomat julkaisi 20.5.2018 erikoishaastattelun, jossa Aku Louhimies väitti Ylen tehneen faktavirheitä ensimmäisessä jutussaan 19.3.2018. Kun Louhimiehen näkemys asiaan tuotiin painavasti esiin, antoi se uutta puhtia hänen elokuvissaan työskennelleille näyttelijöille pistää Louhimiehelle vastaan ja tuoda uusia paljastuksia hänen toimintatavoistaan.

Tässä vaiheessa Ylen ja Ilta-Sanomien jutut tarkastelivat kohua esittämällä monipuolisesti syyttäjän ja puolustuksen argumentteja. Neljäs vaihe lähti käyntiin siitä näkökulmasta, että Louhimies väitti Ylen tehneen faktavirheitä kohun alussa, kun syytökset Louhimiestä kohtaan tuotiin esiin. IS kuitenkin uutisoi vielä otsikossa kuin kohu olisi jo ohi: *Aku Louhimies alistuskohun jälkeen IS:n erikoishaastattelussa: ”Toipuminen on kestänyt hetken”* (IS 20.5.2018). Se ei ollut kuitenkaan ohi vielä hetkeen, kun monet mediat Yle mukaan lukien

saivat Ilta-Sanomien jutusta uutta aihetta Louhimies-kohusta uutisointiin. Yle tarttui voimakkaasti Louhimiehen väitteisiin ja vastasi näihin päätoimittajan kirjoituksella, jossa kerrottiin täsmällisesti ja laajasti juttujen taustatiedoista, joiden mukaan juttu oli täysin oikeutetusti kirjoitettu ja että uutisissa oli tarpeeksi laajasti kartoitettu asioiden oikea laita. Yle vastasi Louhimiehen syytöksiin poikkeuksellisen voimakkaalla kannanotolla, sillä harvoin päätoimittajan näkee ottavan kantaa toisen median julkaisemaan uutiseen. Lisäksi useat näyttelijät ottivat kantaa Louhimiehen työskentelytapoihin ja kertoivat omista kokemuksistaan Louhimiehen elokuvaohjauksessa.

Tähän vaiheeseen kuului 4 Ylen ja 7 Ilta-Sanomien uutista. Tämä on skandaalille tyypillinen välivaihe, joka toi sen dramaturgiseen kaareen uuden nosteen ja jännitystä.

Faktuaalistavat syyllistämisen tavat

Ylen ja Ilta-Sanomien uutiset tässä vaiheessa, kun Louhimiehen vastaiskustusta Ylen uutista kohtaan uutisoitiin, tarkastelivat kohua esittämällä monipuolisesti lähteiden eli syyttäjän ja puolustuksen argumentteja.

Vielä tämän vaiheen ensimmäisestä Ilta-Sanomien otsikosta ei olisi arvannut, millaisia seurauksia uutisella olisi kohulle. Uutisessa kuitenkin palattiin toistolla jälleen Louhimies-kohun pariin ja jatkettiin sujuvasti kohu-uutisointia. Tällä kertaa Louhimies itse pääsi myös ääneen. Louhimies kiisti tässä vaiheessa häntä kohtaan esitetyt syytökset hyvin vahvasti ja vetosi siihen, että näyttelijöiden näkemykset perustuivat tosiasioiden sijaan muistoihin.

> Ohjaaja kertoo käyneensä Yleisradion artikkelin läpi tarkkaan. Hän osoittaa sieltä useita kohtia, joiden tulkinnasta on eri mieltä.
>
> Louhimiehellä ja Kansallisen audiovisuaalisen instituutin arkistossa on tallessa valtava määrä materiaalia elokuvista, jotka hän on ohjannut. Kuvausnauhoja, työvuorolistoja, käsikirjoituksia ja valokuvia.
>
> – Tätä lähdemateriaalia ei Ylen jutussa ollut käytetty ollenkaan ja artikkeli perustuu pitkälti muistoihin. Ylen jutussa on erittäin suuri määrä asiavirheitä, jotka olisi voinut korjata. Faktojen pitäisi olla kohdallaan.
>
> – En silti – *ja tämä on tärkeää* – väheksy julkisuudessa puhuneita näyttelijöitä. Heidän tunteensa vuosien takaa ovat varmasti aitoja, sitä en kiistä ja sitä olen pyytänyt anteeksi. Sen anteeksipyynnön takana seison edelleen.

> Mutta esimerkiksi ne torakat. Ylen jutussa kerrottiin, että Käsky-elokuvassa (2008) Pihla Viitalan iholle laitettiin torakan toukkia. Koska vuonna 1918 punavankien selleissä vilisi torakoita, niitä piti vilistä myös Viitalan vaatteissa ja hiuksissa.
>
> – Ne olivat ihan suunniteltu ja tilattu. Elokuvassa oli mukana hyönteisvastaava, eivätkä ne edes olleet torakoita, eikä niitä laitettu iholle. Niiden oli tarkoitus näkyä kuvissa, Louhimies korjaa Viitalan tarinaa.
>
> – Hänen tunteensa on silti ymmärrettävä ja aito. Hänelle on selvästikin jäänyt vuosien takaa vahva kauna. Ei ole kuitenkaan tarkoitus, että näytteljästä tuntuu kammottavalta. Katsojasta pitää tuntua, mutta se ei saa mennä sekaisin. (IS 20.5.2018)

Toimittaja on edellisessä esimerkissä tuonut Louhimiehen ajatukset esiin hänen omilla sanoillaan sitaateissa. Näin toimittaja on välttänyt ottamasta kantaa Louhimiehen näkemyksiin ja välttynyt efektiltä, jossa toimittaja näyttäytyisi Louhimiehen kantaa puolustavana, vaikka muutoin toimittaja on kertonut asioista myös omin sanoin. Louhimies ei saanut tukea väitteilleen.

Vaikka tässä vaiheessa syytökset kohdistuivat pääosin Louhimieheen, ei hänen tekojansa vain vahvistettu, vaan Louhimiestä myös puolustettiin:

> Ylen artikkelissa kerrottiin, että Louhimies pakotti Viitalan syömään ruokaa, johon tämä oli oksentanut. Se kuulostaa ohjausmetodina jo sellaiselta, ettei voida enää puhua sanattomien viestien ymmärtämättömyydestä.
>
> – Tällaista ei ole tapahtunut. Tämäkin olisi ollut helppo tarkistaa. Katsoimme kaikki materiaalit Käskystä läpi. Kukaan ei ole syönyt oksennusta, kukaan ei ole oksentanut eikä sellaista ole vaadittu. Mitään sellaista ei ole harjoiteltu, eikä kuvattu. Muistikuva on virheellinen, Louhimies sanoo.
>
> Myös Louhimiehen assistenttina toiminut Sipola kertoo IS:lle, ettei oksennusta ole syötetty kenellekään. Samaa sanoo elokuvan leikannut Mercer.
>
> Useamman tätä artikkelia varten haastatellun mukaan Ylen jutussa sorruttiin paikoin liioitteluun. Jutussa kuvaillaan esimerkiksi Eero Ahon kiirastulta. Hänen kerrottiin joutuneen Tuntemattoman sotilaan kuvauksissa ”kantamaan sotilasta virtaavan joen yli 30 tuntia, yhteensä kolme kuvauspäivää”.
>
> Mercer tarkisti IS:n pyynnöstä, kuinka kauan jokikohtausta kuvattiin.
>
> – Materiaalia, joka on kuvattu niin, että kamera on ollut veden alla ja Eero Aho vedessä, on 18 minuuttia. Sitten on materiaalia, jossa Aho kantaa joen yli sotamies Sutta. Kun lasketaan sekä vedenalaiset otot, että vedenpäälliset otot, Aho on vedessä 35 minuuttia. (IS 20.5.2018)

Uutisessa on osio, jossa todistetaan aiemmin esitettyjä väitteitä vääriksi. Kun asian todisti joku muukin Louhimiehen lisäksi, siitä tuli uskottavampi. Tässä esimerkissä Louhimiestä tuki hänen assistenttinsa sekä elokuvaa leikannut henkilö, jotka sanoivat, että esimerkiksi oksennuksen syöttämistä ei tapahtunut. Lisäksi uutisessa sanottiin, että juttuun on haastateltu useita ihmisiä, joiden mukaan Louhimieheen kohdistuneissa syytöksissä on ollut liioittelua. Lukijan kannalta tämä olisi kuitenkin ollut uskottavampaa luettavaa, jos jutussa olisi kerrottu, ketkä ovat tätä mieltä ja mihin näkemys liioittelusta perustui. Esimerkiksi puheet jokikohtauksen kuvaamisen pituudesta pystyttiin kuitenkin todentamaan vääriksi kertomalla hyvinkin tarkkaan, kauanko kohtauksen kuvaaminen on kestänyt. Tämä osoitti, että liioittelua oli tapahtunut ja tämä saattaa saada lukijan epäröimään, mikä kaikki uutisissa on ollut totta.

Väitteet liioittelusta kuopattiin kuitenkin pian, ja Louhimiehen syyllistäminen jatkui hyvinkin voimakkaasti useissa uutisissa. Varsinkin Yle jatkoi syyttävää linjaansa. Yle faktuaalisti väitteitä muun muassa toiston ja tarkkojen tapahtumakuvailujen avulla päätoimittajan kirjoituksessa.

> Yle julkaisi jutun ohjaaja Aku Louhimiehen vallankäytöstä kaksi kuukautta sitten, 19. maaliskuuta.
>
> Kuukausi jutun julkaisun jälkeen Louhimies lähetti 17. huhtikuuta Ylelle oikaisuvaatimuksia, joihin Yle vastasi erittäin kattavasti perustellen, että jutussa ei ole oikaistavaa. Louhimiehelle oli jo tarjottu mahdollisuutta julkaista Ylen sivuilla oma vastinekirjoituksensa, johon voimakkaan kritiikin kohteeksi joutuvalla on oikeus. Sitä mahdollisuutta hän ei halunnut käyttää.
>
> Ilta-Sanomien (19.5.2018) julkaisemassa jutussa ohjaaja Aku Louhimies toistaa jo aiemmin Ylelle esittämiään väitteitä asiavirheistä. Hyvän lehtimiestavan vastaisesti Ilta-Sanomat ei pyytänyt juttuun kommenttia Yleltä.
>
> Päinvastoin kuin Louhimies väittää, Ylen juttuun kirjatut tiedot on käyty tarkkaan läpi laajan lähdeaineiston pohjalta. Kaikkia Louhimiehen elokuvissa työskennelleitä satoja henkilöitä ei ole ollut realistista eikä kokonaiskuvan kannalta välttämätöntä haastatella. Kun riittävä määrä luotettavia, toisistaan riippumattomia lähteitä tai muita todisteita on tullut Ylen tietoon, julkaisukynnys on kunkin jutussa kuvaillun tapahtuman osalta ylittynyt.
>
> Jutussa erikseen nimetyn kahdenkymmenen haastatellun lisäksi sitä tehdessä on kuultu monipuolisesti ja kattavasti yhteensä kymmeniä Louhimiehen kanssa töitä tehneitä tietolähteitä. (Yle 20.5.2018)

Kun aiemmin Ilta-Sanomissa todennettiin muutamia väitteitä vääriksi, Ylellä kerrottiin, että esitetyt väitteet on tarkistettu ja virheellistä tietoa ei ole Yleltä annettu.[2] Yle vetosi ja perusteli toimintaansa sillä, että Ylen tiedot perustuvat useisiin haastateltaviin. Yle myös syyllisti Ilta-Sanomia siitä, ettei Yleä pyydetty kommentoimaan Louhimiehen esittämiä väitteitä. Ylen uutinen (20.5.2018) oli siitä erikoinen vastaisku Louhimiehelle ja IS:n uutiselle, että se oli Ylen päätoimittajan allekirjoittama. Tällaisia uutisia tehdään usein vain hyvin painavista syistä ja näköjään tämä oli sellainen tapaus, joka vaati päätoimittajan kannanottoa. Tämän jälkeen IS julkaisikin Ylen päätoimittajan kirjoituksen niin sanotusti korvaamaan sitä, ettei Yleltä ollut pyydetty aiemmin kommenttia Louhimiehen esittämiin väitteisiin.

Tästä alkoi jälleen lähteiden avulla tapahtuva syyllistäminen, kun useat näyttelijät ottivat kantaa Louhimiehen toimintatapoihin ja kertoivat omista kokemuksistaan. Asian ei annettu olla, vaan Louhimiehen toimintatavat haluttiin tehdä hyvin selviksi monelta taholta, eikä asiaan haluttu jättää epäselvyyttä.

> Alistamisen julki tuoneet näyttelijät vastaavat Aku Louhimiehelle: ”Seisomme lausuntojemme takana” (Otsikko)
>
> (--)
>
> Aku Louhimies pysyi IS:n viikonlopun lehteen antamassaan pitkässä haastattelussa anteeksipyyntönsä takana, mutta kiisti esimerkiksi oksennuksen syöttämisen sekä lasten itkettämisen.
>
> – Seisomme lausuntojemme ja muistikuviemme takana. Louhimiehen kiistämät esimerkit torakan toukista, oksennuksen syömisestä ja lapsille valehtelusta ovat valitettavasti todellisia esimerkkejä Louhimiehen käytöksestä ja niille on useita todistajia, naisnäyttelijät kirjoittavat sunnuntaina IS:lle.
>
> Louhimies valittelee IS:n haastattelussa, että esimerkiksi Matleena Kuusniemi ei kertonut kokemistaan ongelmista ja hänen sanansa sattuivat erityisesti. Näyttelijöiden mukaan tämä ei pidä paikkansa. (IS 20.5.2018)

Edellisessä esimerkissä on sana sanaa vastaan ja syytöksiä esitetään sekä Louhimiestä kohtaan, mutta Louhimies esittää niitä myös näyttelijöitä kohtaan. Näyttelijöitä on kuitenkin useampia ja heidän kertomuksensa esitetään kumoamaan Louhimiehen väitteet, jolloin Louhimies

[2] Ilta-Sanomien jutussa 20.5.2018 kuitenkin todettiin, että 30 tunnin kantamisurakka oli todellisuudessa noin 30 minuutin kantamisurakka, joten ainakin tämä virhe Ylen jutussa näyttäsi olleen.

näyttäytyy syyllisenä, eivät näyttelijät. Näin jälleen luodaan kuvaa siitä, mitkä asiat ovat totta ja vahvistetaan syytöksiä Louhimiestä kohtaan.

Syytökset Louhimiestä kohtaan vahvistuivat vielä lähteiden avulla, kun Louhimiehen elokuvissa näytelleet Paula Vesala, Marketta Tikkanen sekä Samuli Edelman kertoivat uutisissa kokeneensa Louhimiehen työskentelytavat alistavina ja epäasiallisina.

> Tuntemattomassa sotilaassa näytelleen Paula Vesala ja Marketta Tikkanen liittyivät Louhimiehen ohjaustapojen arvostelijoihin (otsikko)
>
> (--)
>
> Aku Louhimiehen Tuntematon sotilas -elokuvan naispääosissa esiintyneet Paula Vesala ja Marketta Tikkanen ovat lähettäneet yhteisen tiedotteen, jossa he kertovat kokeneensa vastaavia asioita, kuin mitä Louhimiehen ohjaamistavoista käydyssä keskustelussa on nostettu esiin.
>
> – Haluamme osoittaa tukemme Aku Louhimiehen työtavoista kertoneille naisille, koska *valitettavasti* olemme Tuntemattoman Sotilaan kuvauksien yhteydessä kokeneet vastaavia asioita kuin mistä kahdeksan naisnäyttelijää ovat julkisuudessa kertoneet, tiedotteessa kirjoitetaan.
>
> *Tarkemmin he eivät kokemuksistaan kerro*. (Yle 21.5.2018)

Tarkemmin he eivät kokemuksistaan kerro -viittaus lopussa hieman horjuttaa syytösten uskottavuutta, mutta muutoin kertomus Vesalan ja Tikkasen kokemuksista on esitetty uskottavasti.

Vasta tässä vaiheessa kohuun saatiin mukaan myös miespuolinen henkilö, joka kertoi myös kokeneensa Louhimiehen työskentelytavat alistavina. Samuli Edelmannin kertomus edelleen vahvisti syytöksiä ja osoitti samalla, että kohu ei ollut vain naisnäyttelijöiden isku Louhimiestä kohtaan.

Kärjistäviä keinoja

Syyllistävät lauserakenteet toimivat jälleen syyllisyyden luomisen keinona. Syytöksiä johdateltiin muun muassa kysymyslauseiden avulla.

> MILLAINEN ohjaaja Aku Louhimies sitten on?

> Kun asiaa kysyy hänen kanssaan työtä tehneiltä, samat adjektiivit nousevat esiin: intohimoinen, sinnikäs, vaativa, jääräpäinen.
>
> – Olen tämän Akulle sanonutkin, että pidän hänen *ohjaamistapaansa lopputuloksen kannalta joskus tarpeettomana*. Akun ohjaustyyliä saa kritisoida, mutta sitä, että se kohdistuisi vain naisiin, sitä en allekirjoita, kertoo ohjaaja Oskari Sipola, joka on toiminut Louhimiehen assistenttina. (IS 20.5.2018)

Vaikka Oskari Sipola hieman epäsuorasti asian esittääkin, voi hänen kommentistaan päätellä, että Louhimiehen toimintatavoissa on parantamisen varaa. Syytös ei ole suora, mutta kuitenkin tarpeeksi selkeästi tulkittavissa asiayhteyteen liitettynä. Lisäksi kysymys ohjaa haastateltavan vastausta.

Toimittaja kohdisti kysymyksiä myös hyvin suoraan Louhimiehelle ja haastoi häntä.

> Olet tarkkanäköinen ohjaaja. Miten on mahdollista, ettet ole huomannut näiden näyttelijöiden huonoa oloa? (IS 20.5.2018)

Miten on mahdollista -lausahdus viittaa tässä tapauksessa siihen, että toimittaja ei voi ymmärtää, miten Louhimieheltä olisi jäänyt huomaamatta hänen oma tapansa toimia tai ettei hän tiedä käytöksensä olleen liian epäsoveliasta. Usein *miten on mahdollista* -lausahdus kuvaa sellaista tilannetta, jota ulkopuolisten on vaikea käsittää ja on siten tässä yhteydessä melko syyllistävä ilmaus.

Lisäksi toimittaja on samassa jutussa viitannut Louhimiehen tapaukseen siten, että Louhimies istuisi *syytettyjen penkillä*. Lukijalle on melko selvää, että syytetyn penkillä ei istuta ihan syyttä. Syytöksistä puhutaan myös suoraan käyttämällä syytös-sanaa eli asiaa ei kierrellä tai pehmitetä muilla kevyemmillä sanavalinnoilla.

> Kun Louhimieheltä kysyy, miltä tuntui istua syytettyjen penkillä, mies miettii pitkään. Huokaa.
>
> – Tilanne oli hyvin hämmentävä. Toipuminen on kestänyt hetken, vasta nyt pystyn vastaamaan syytöksiin yksityiskohtaisemmin. (IS 20.5.2018)

Useassa jutussa myös syytetyn ja uhrien esitysjärjestys vahvistaa syyllisyyttä, kun Louhimiehen väitteet kumotaan esittämällä painavampaa todistusaineistoa Louhimiehen toimintatavoista.

Myös sanavalinnoin rakennettiin ja vahvistettiin syytöksiä. Esimerkiksi näyttelijä Samuli Edelmannin kokemukset tuotiin esiin hyvin tunteisiin vetoavasti, hänen osaamiseensa ja luonteeseen vedoten. Toimittaja kuvaili kuinka arvostettu ja suosittu karismaattinen näyttelijä on ja silti hän on kokenut myös Louhimiehen vallankäytön alistamisena. Edelmann kuvaa Louhimiehen tapoja *vallankäyttönä*, *manipulaationa*, *epämiellyttävänä*, *väkivaltaisena* ja *alistamisena*. Näiden sanavalintojen avulla syytöksiä vahvistetaan.

> Samuli Edelmann on yksi Suomen valkokankaan arvostetuimmista ja suosituimmista nimistä. Hän on tehnyt Louhimiehen kanssa yhteistyötä tv-sarjassa Irtiottoja sekä elokuvissa Valkoinen kaupunki, Riisuttu mies ja Levottomat.
>
> IS kysyi karismaattisen miesnäyttelijän kantaa elokuva-alaa ravisuttaneeseen episodiin, eikä hän lähde peittelemään mielipidettään.
>
> – Minulla on omakohtaista kokemusta Akun vallankäytöstä ja manipulaatiosta. Koin Akun kanssa työskentelemisen *erittäin epämiellyttävänä* ja *väkivaltaisena*, *suoranaisena alistamisena*.
>
> Edelmann viittaa henkiseen – ei fyysiseen – *väkivaltaan*. (IS 26.5.2018)

Visuaalinen ilme

Tässä kohun vaiheessa visuaalinen ilme oli heikkoa ja tekstissä esitettyihin syyllistäviin elementteihin nähden lähes mitätön. Kuitenkin syyllisyyttä tukevia elementtejä ja muutamia hyvin syyllistäviäkin kuvia mahtui joukkoon. Näistä erityisenä esimerkkinä kuva 10, jossa Aku Louhimies osoittaa sormella näyttelijä Jussi Vatasta. Se, että Louhimies osoittaa niin sanotusti syyttävällä sormellaan ja hyvin päättäväisen näköisesti näyttelijää kohti, voi tässä asiayhteydessä ajatella kertovan hänen kiivaastakin luonteestansa ja vallankäytöstä, jota hän hyödyntää ohjauksessaan. Kuvassa näyttelijä taas näyttää kuuntelevan Louhimiehen ohjeistusta tai saarnaa hyvin keskittyneesti, ehkä juuri Louhimiehen luomien paineiden takia. Lukija pystyy kohusta lukemiensa juttujen perusteella ja kuvaa katsomalla luomaan mielessään tilanteen, joka kuvan ottohetkellä on ollut, ja se voi hyvin saada lukijan vakuuttumaan Louhimiehen syyllisyydestä. Tällaiset tilannekuvat toimivat hyvin myös todistusaineistona lukijalle, kun lukija pystyy itse havaitsemaan jonkinlaisen tilanteen Louhimiehen epäasiallisista metodeista.

Kuva 10. IS 20.5.2018. Kuvateksti: –Täydellinen taiteellinen vapaus oli Tuntemattoman sotilaan onnistumisen edellytys. Yli miljoonaa katsojaa ei oikein voi tajuta.

Kun Ylellä sekä pian sen jälkeen Ilta-Sanomissa uutisoitiin, että Tuntemattomassa sotilaassa näytelleet Paula Vesala ja Marketta Tikkanen liittyivät Louhimiehen ohjaustapojen arvostelijoihin, oli uutisiin liitetty kuva 11. Se kuvaa syyttäjiä, mutta samalla kertoo heidän kokemuksistaan. Erityisesti Tikkanen näyttää kuvassa kärsivältä kalpeine ja likaisine kasvoineen ja takkuisine hiuksineen. Vesala sen sijaan näyttää enemmän syyttävältä ja hänen hymystään ja katseestaan voi ajatella hänen sanovan Louhimiehelle, että ”siitäs sait”.

Kuva 11. Yle 21.5.2018. Kuvateksti: Paula Vesala ja Marketta Tikkanen Tuntematon sotilas -elokuvan rooleissaan. Sama kuva Ilta-Sanomilla 21.5.2018 uutisessa, jossa viitattiin Yleen.

Myös Ilta-Sanomat julkaisi saman tyyppisiä kuvia (kuva 12). Kuvissa esiintyy naisnäyttelijöitä, jotka ovat kokeneet Louhimiehen ohjaustavat alistavina ja nöyryyttävinä. Kuvat itsessään ovat neutraaleja, mutta yhdessä ja yhteisen kuvatekstin kanssa ne luovat syyllistävää vaikutelmaa.

Kuva 12. IS 20.5.2018. Kuvateksti: – Toisin kuin Louhimies väittää, me olemme yrittäneet puhua asiasta suoraan hänen kanssaan, mutta emme ole tulleet kuulluksi, sanovat näyttelijät Pamela Tola, Pihla Viitala, ja Matleena Kuusniemi viestissään.

Neljäs vaihe tiivistettynä

Vaikka kohun neljäs vaihe käynnistyi Louhimiehen puolustautumisesta, tässä vaiheessa kuitenkin syyllistettiin häntä melko vahvasti. Lähes kaikki uutiset keskittyivät vahvistamaan syytöksiä Louhimiestä kohtaan erityisesti tuomalla kohuun uusia lähteitä ja niiden mukana uusia todisteita Louhimiehen syyllisyydestä. Syyllistävyys sai alkunsa Ilta-Sanomien uutisesta, jossa Louhimies osoitti useita kohtia Ylen uutisessa esitetyistä syytteistä, jotka eivät hänen mukaansa pitäneet paikkaansa. Syytteet Louhimies sysäsi Ylen niskaan, koska Yle oli alkuperäisen uutisen kirjoittamisen ja siinä esiintyvien asioiden takana. Tästä käynnistyi uusi ”taistelu”, jossa uutiset keskittyivät esittämään Louhimiehen syyllisenä, eikä Louhimies juurikaan päässyt puolustautumaan.

5.1.5 Loppua kohti

Kohun viimeinen vaihe vastasi huipun jälkeistä laskevaa vaihetta, kohun loppua. Tässä vaiheessa uutisointi hiipui lähinnä yksittäisiin uutisiin, joiden aiheet vaihtelivat. Mukaan mahtui kuitenkin vielä hyvin voimakkaitakin kirjoituksia. Ilta-Sanomat julkaisi tässä vaiheessa enää kaksi uutista aiheesta ja Yle viisi.

Tässä vaiheessa kohua pohdittiin kohun tapahtumien merkitystä. Skandaalin jälkipuintikin käydään usein mediassa, joka on usein myös vaikuttanut sen syntyyn (Thompson 2000, 75–76). Skandaalilla voi olla vaikutusta poliittisen kulttuurin muutokseen. Esimerkiksi monien rahaan liittyvien poliittisten skandaalien jälkimainingeissa on perustettu komiteoita ja luotu uusia säännöksiä, joiden avulla väärinkäytöksiä pyritään estämään. (Emt. 76.) Sama on nähtävillä

Louhimies-kohussa, kun elokuvasäätiö puuttui häirintään ja epätasa-arvoon kohun seurauksena. Burkhardtin ja Wolfin (2007, 15–16) mukaan kaaren viimeinen vaihe on tavallisesti ”arvon palauttamisvaihe” (rehabilitation), jolloin uutisointi vähenee ja tilanne palautuu normaaliksi. Tämä on nähtävillä myös Louhimies-kohun viimeisissä uutisissa.

Syytökset ilmenivät enää vain häivähdyksinä kohun loppuvaiheen uutisissa. Ilta-Sanomien uutiset käsittelivät Louhimies-kohua etäämmältä kuin aiemmin. Viimeisimmät uutiset olivat Louhimiehen näkökulmasta kirjoitettuja ja vain häntä oli haastateltu uutisiin. Uutisissa muisteltiin häneen kohdistunutta kevään kohua. Myös Ylen uutiset käsittelivät Louhimies-kohua pääosin aiempaa etäämmältä, keskittyen puolestaan koko elokuva-alan ongelmien puimiseen. Louhimies-kohu kuitenkin liitettiin edelleen vahvasti osaksi uutisointia. Louhimiehen syytökset Yleä kohtaan nostettiin vahvasti esiin, kun Yle puolusti journalistisia toimintatapojaan ja Louhimieheen kohdistettujen asioiden tuomista julki. Uutisointi päättyi lopulta uutiseen, jossa kerrottiin mediatalojen kampanjoivan vastuullisen journalismin puolesta. Viimeinen uutinen oli kooste, joka selvensi lukijalle journalismin toimintatapoja.

Faktuaalistavat syyllistämisen tavat

Tässä vaiheessa syyllistämistä ilmeni enää vain häivähdyksinä. Kohusta puhuttiin menneessä aikamuodossa, vaikka uutiset olivat edelleen osa sitä. Louhimies-kohu ja syytökset tuotiin osaksi viimeisen vaiheen uutisia toiston avulla. Esimerkiksi Ilta-Sanomat julkaisi viimeisessä vaiheessa Louhimiehen 50-vuotishaastattelun, jossa muistutettiin, miksi Louhimiehestä on uutisoitu niin paljon kevään aikana. Tämä oli toiston avulla tapahtuva yleistys Louhimiehen syyllisyydestä.

> AKU Louhimies nousi tänä keväänä otsikoihin, koska joukko suomalaisia näytteljöitä kritisoi hänen ohjaustyyliään.
>
> (--)
>
> Kysymystä siitä, miten keväistä kohua on käsitelty kotona, Louhimies ei halua kommentoida. Hän sanoo, että luotettavien ystävien, perheen ja lasten äitien tuki on kuitenkin ollut merkittävää.
>
> – Tieto siitä, että ne jotka minut tuntevat, ovat edelleen rinnallani, on tärkeintä mitä minulla on. (IS 2.7.2018)

Vaikka kyseessä oli Louhimiehen 50-vuotisjuhlaan liittyvä uutinen, halusi toimittaja selvästi nostaa kohun osaksi sitä ja selvittää kohun kiivaimpien vaiheiden jälkeen, miten kohu on vaikuttanut Louhimiehen elämään. Syytös tuotiin esiin hyvin hienovaraisesti ja vaivihkaa. Lisäksi toimittaja kertoi, ettei Louhimies halunnut kommentoida asiaa. Tällä viitataan usein siihen, että kyseessä on jotain arkaluontoista, josta on vaikea puhua.

Ilta-Sanomien viimeisessäkin kohu-uutisessa kohu tuotiin esiin keskittyen Louhimiehen näkökulmaan. Toimittaja muistutti syytöksistä voimakkaimmin käyttämällä lähteiden kertomuksia apuna ja puhumalla kirjaimellisesti syytöksistä. Tätä vielä vahvistettiin yleistämällä, että samanlaiset toimintatavat ovat kohdistuneet myös miehiin, sillä Samuli Edelmann on aiemmissa vaiheissa kertonut kokeneensa myös alistamista. Myös se, että Louhimies ei kadu tekojaan vahvistaa syytöksiä, kun hänen tekonsa kuitenkin todennetaan heti perään useiden lähteiden aiempien kertomusten avulla. Samalla seuraavan esimerkin *ei kadu* -viittaus tarkoittaa sitä, ettei hän myöskään kiistä tapahtumia, jolloin syytökset ovat osuneet todennäköisesti oikeaan.

> Ohjaaja Aku Louhimies kertoo Radio Suomi Popin haastattelussa, ettei *kadu* tekojaan. Louhimies joutui kohun keskelle keväällä, kun useat naisnäyttelijät syyttivät ohjaajaa *epäasiallisista* työtavoista. Myöhemmin myös esimerkiksi näyttelijä, laulaja Samuli Edelmann on kertonut kokeneensa *alistamisena* Louhimiehen ohjaamisen. (IS 29.8.2018)

Myös Ylellä toisto oli selkeä elementti ja samalla koko elokuva-alan ongelmia yleistettiin:

> Suomen elokuvasäätiö on ollut muiden elokuvatoimijoiden kanssa *myrskyn silmässä* kuluneen vuoden ajan. (Yle 11.10.2018)
>
> Louhimiehen tapaus nousi uudelleen esille toukokuussa Ilta-Sanomissa, jossa ohjaaja yhä väitti, että Ylen jutussa oli virheitä.
>
> Yle julkaisi myöhemmin vastineen Ilta-Sanomissa, jossa vastaava päätoimittaja Jouko Jokinen totesi, etteivät Louhimiehen väitteet asiavirheistä pitäneet paikkansa. (Yle16.10.2018)

Ylen uutisessa kerrottiin koko Suomen elokuvasäätiön ja muiden elokuvatoimijoiden olleen Louhimiehen lisäksi *myrskyn silmässä*. Louhimies-kohun lisäksi tiedostettiin siis myös alan laajemmat ongelmat jo pidemmältä ajalta ja näin ongelmaa yleistettiin. Yle käytti yhdessä uutisessaan myös linkkiä toiseen uutiseen keskellä tekstiä muistuttamaan ja vahvistamaan, mistä Louhimies-kohussa oli kyse. Tämä on harvinaisempi keino toiston apuna, mutta sitä näkyi muutamissa uutisissa kohun aikana. Usein linkit ovat vasta uutisten lopussa. Linkeillä

uutiset saadaan sidottua toisiinsa ilman, että koko uutistarinan vaiheet täytyy kertoa joka kerta uudelleen.

Yksi syyllisyyttä rakentava keino oli myös antaa lukijoille kuva, että Louhimies ei olisi suostunut haastatteluun tai puhumaan kohuun liittyvistä asioista. Tämä vaikuttaa siltä kuin Louhimies pakoilisi vastuuta teoistaan, vaikka olisikin niin, että Louhimiestä ei ole vain saatu kiinni.

> Yle Uutiset ei ole toistaiseksi tavoittanut Aku Louhimiestä eikä BBC:n tai Mammoth Screenin edustajaa haastatteluun. (Yle 16.10.2018)

Ilta-Sanomien viimeisessä uutisessa, jossa Louhimies muisteli kevään kohua, tuotiin esiin uudenlainen näkemys jo otsikossa: *Aku Louhimies muisteli kevään kohua radiossa: yritti keskustella ohjaajan työmetodeja arvostelleiden näyttelijöiden kanssa – kaikki kieltäytyivät* (IS 29.8.2018). Otsikko kääntää syytösten alkuperäiset esittäjät syyllisiksi Louhimiehen näkökulmasta, koska syytöksiä esittäneet naisnäyttelijät eivät ole suostuneet juttelemaan Louhimiehen kanssa kohun alun jälkeen. Louhimies on ”oikeaoppisesti” yrittänyt käsitellä asioita syytöksiä esittäneiden naisten kanssa siinä onnistumatta. Uutisessa kuitenkin tasapainotellaan sen kanssa, ketä siinä lopulta syyllistetään, vaikka siinä on haastateltu vain Louhimiestä. Toimittaja ei ole antanut uutisesta tulla liian positiivista kaikkien esitettyjen syytösten jälkeen. Uutinen kääntyy kuitenkin Louhimiehen eduksi, kun hänet esitetään sellaisessa valossa, että hän on yrittänyt tehdä parhaansa hyvittääkseen tekonsa. Toimittaja tuo myös Louhimiehen sitaateissa esiin, ett Louhimies ei kadu tekojaan ja että naisten olisi pitänyt tuoda syyttämänsä asiat esiin jo kauan sitten. Uutisessa kuitenkin myös muistutetaan, mistä kohu ylipäänsä johtui ja sillä tapaa tuodaan syytökset Louhimiestä kohtaan esiin.

> Aku Louhimies muisteli kevään kohua radiossa: yritti keskustella ohjaajan työmetodeja arvostelleiden näyttelijöiden kanssa – kaikki kieltäytyivät (otsikko)
>
> (…)
>
> Louhimies kertoo ottaneensa yhteyttä häntä syyttäneisiin naisnäyttelijöihin. Ohjaaja kuitenkin sanoo, ettei ole päässyt keskustelemaan heidän kanssa elokuvien kuvausten tapahtumista.
>
> – Olen yrittänyt kysyä, että jutellaan, kun teille vaan sopii. Mutta he ovat kaikki sanoneet, että vielä ei ole oikea aika. (IS 29.8.2018)

Faktuaalistamista tehtiin myös vihjailemalla syytöksistä sanomatta sitä täysin suorasti. Seuraavassa esimerkissä nähtävä jos-lauseen käyttö on varsin tyypillinen tapa vihjata syyllisyyteen sanomatta asiaa suoraan ja yksiselitteisesti.

> Louhimies kertoo, että hakee pikemminkin dialogia kuin anteeksiantoa. Ohjaaja kuitenkin toistaa sen, ettei kiistä naisnäyttelijöiden kokemuksia ja tunteita.
>
> – Jos jollain on jäänyt huono fiilis niin se on jäänyt ja se on tavallaan huono juttu. Mutta se, että se tulee esille 10 tai 15 vuotta myöhemmin, se on harmillista. Se tuntuu niin yllättävältä, kun osa näistä ihmisistä oli vaikkapa kuusi kuukautta aiemmin pistänyt viestiä, että oli mahtavaa tehdä elokuvaa 10 vuotta sitten, että mitä tehdään seuraavaksi. Menee muutama kuukausi ja nämä samat kokemukset näyttävät sitten toisessa valossa. (IS 29.8.2018)

Jos-sanalla Louhimies tavallaan spekuloi tapahtumia eikä myönnä niitä täysin tosiksi, vaan edelleen ajattelee, että siihen vaikuttaa jokaisen omat tunteen ja ajatustavat, miten Louhimiehen toimintatavat on voinut kokea. Jos-sana tekee asioista epävarmojen kuuloisia.

Kärjistäviä keinoja

Syytöksiä tuotiin esiin vielä tässäkin vaiheessa kärjistämällä tapahtumia ja asioita. Kärjistämistä tapahtui tässä vaiheessa tarkkaan valittujen sanojen avulla ja vahvistamalla tapahtumia kuvailevilla adjektiiveilla.

Toimittaja vahvisti kuvailevin sanavalinnoin Louhimieheen kohdistunutta kritiikkiä ja syytöksiä puhumalla esimerkiksi ”*kovasta kritiikistä*”, kuten seuraava esimerkkipätkä osoittaa. Erityisesti kritiikki sanan eteen lisätty vahvistussana *kovasta* lisää Louhimieheen kohdistuneen kritiikin voimaa. Monesti tämän tyyppisillä vahvistussanoilla lisättiinkin syytösten voimakkuutta entisestään.

> AKU Louhimies nousi tänä keväänä otsikoihin, koska joukko suomalaisia näyttelijöitä kritisoi hänen ohjaustyyliään.
>
> Louhimies korostaa moniäänisyyden tärkeyttä ja sitä, että kaikki äänet pääsevät kuuluviin.
>
> – Myös ne äänet, jotka eivät vastaa sitä, mitä itse ajattelee.
>
> Kovasta kritiikistä huolimatta Louhimies katsoo luottavaisin mielin tulevaisuuteen. (IS 2.7.2018)

Myös selkeä *syytös*-sanan käyttö toi syytöksiä jälleen esiin hyvin suoraan. Tässä tapauksessa Louhimies syytti Yleä siitä, että toimittajat ovat tahallisesti haitanneet hänen työhönsä liittyviä projekteja. Vaikka Yle itse on tässä syytösten kohteena, on toimittaja kuitenkin onnistunut kääntämään asian toisin päin. Muita kuvailevia sanavalintoja jutussa oli esimerkiksi se, että siinä puhuttiin *poikkeuksellisen* laajasta kotimaista elokuva-alaa *ravisuttaneesta* kohusta. Sanavalinnat viittasivat usein siihen ”kummalla puolella” toimittaja jutussa oli ja ketä hän uskoi.

> Louhimies syyttää Yleä ajojahdista – päätoimittaja Jokinen: “Käsittämätön väite” (otsikko)
>
> (--)
>
> Elokuvaohjaaja Aku Louhimies syyttää Yleä ajojahdista.
>
> Louhimies kertoi eilisessä Facebook-päivityksessään, että hänet on pantu ainakin toistaiseksi sivuun mittavasta BBC:n draamatuotannosta, jossa hän työskenteli ohjaajana.
>
> Syyksi hän epäilee sitä, että Ylen toimittaja oli ollut tänä syksynä yhteydessä Britannian yleisradioyhtiöön ja toimittanut sille raskauttavia tietoja Louhimiehestä. (Yle 16.10.2018)
>
> Siitä alkoi poikkeuksellisen laaja kotimaista elokuva-alaa ravisuttanut kohu Louhimiehen ympärillä (Yle 16.10.2018)

Yle otti Louhimiehen syytökset hyvin vakavasti ja puolusti itseään syytöksiltä. Ylellä vahvistettiin syytökset epätosiksi. Oikeastaan jo pelkkä Ylen lause ”Kumpikaan väite ei pidä paikkaansa” riittää vahvistamaan asian, vaikka asiaa ei perustella tässä kohdassa mitenkään. Lukija uskoo asian, koska laatumedian ei ajatella valehtelevan.

> Ohjaaja Aku Louhimies on esittänyt julkisuudessa *väitteen*, jonka mukaan Ylen opintovapaalla oleva toimittaja olisi pyrkinyt toiminnallaan estämään hänen työllistymisensä. Lisäksi Louhimies sanoo, että Ylen hänestä maaliskuussa julkaisemassa jutussa olisi virheitä.
>
> Kumpikaan väite ei pidä paikkaansa. (Yle 17.10.2018)

Visuaalinen ilme

Tässä vaiheessa kuvien merkitys syyllistäjänä tai syyllisyyttä vahvistavana pieneni entisestään. Pieniä viitteitä syyllistävyydestä on kuitenkin nähtävillä Ylen uutisissa. Ilta-Sanomien

kuvailmaisu sen sijaan oli poikkeuksellisen neutraali tai jopa positiivinen, sillä ensimmäistä kertaa Aku Louhimies kuvattiin hymy huulilla ja vehreässä kesäisessä maisemassa (kuva 14 ja kuva 15). Louhimies näyttäytyy kohussa aikaisemmin käytettyihin kuviin verrattuna ilmeiltään ja eleiltään monipuolisempana. Mikään kuvassa tai kuvatekstissä ei viittaa syytöksiin. Leipätekstissäkään Louhimieheen ei kohdistettu erityisesti syytöksiä, joita kuvat tukisivat millään tavalla.

Sen sijaan Ylellä syytöksistä Louhimiestä kohtaan muistutetaan voimakkaammin. Louhimies voidaan nähdä Ylen kuvassa (kuva 13) joko syyttäjänä tai syytettynä riippuen siitä, mistä näkökulmasta kuvaa katsoo. Siinä mielessä Louhimies esiintyy syyttäjänä, että uutisessa, johon kuva on liitetty, hän syyttä Yleä ajojahdista. Toisaalta taas uutisessa Ylen päätoimittaja pitää väitettä käsittämättömänä ja muistuttaa, miksi Yle alkujaan julkaisi uutisen Louhimiehen ohjausmetodeista, joten kuvan voi nähdä myös niin, että siinä kuvataan Louhimiestä syyllisenä. Itse kallistun ehkä jälkimmäiseen tulkintaan, koska uutisen päänäkökulmaksi kääntyy kuitenkin Ylen puolustautuminen Louhimiehen väitettä kohtaan. Samaa kuvaa on myös käytetty kohussa aiemmin, jolloin se on hyvin selkeästi viitannut Louhimieheen syyllisenä. Tumma tausta, tiukka rajaus ja Louhimiehen katse antavat kuvalle piirteitä, jotka voidaan nähdä syyllistävinä.

Kuva 13. Yle 16.10.2018. Kuvateksti: Elokuvaohjaaja Aku Louhimies.

Kuvat 14 ja 15. IS 2.7.2018. Ensimmäisen kuvan kuvateksti: Elokuvaohjaaja, käsikirjoittaja, tuottaja Aku Louhimies Helsingissä 25. kesäkuuta 2018. Toisessa kuvassa ei kuvatekstiä.

Viides vaihe tiivistetysti

Kohun viimeisen vaiheen uutiset Ylellä ja Ilta-Sanomissa erosivat toisistaan niin uutisten kontekstoinnin, tekstien kuin kuvienkin sisällön osalta. Tämä oli ensimmäinen vaihe, jossa uutisointi ei kulkenut tutkimuksen kohteena olevissa medioissa käsikädessä ajallisesti tai sisällöltään, vaan Ylen ja Ilta-Sanomien uutisten sisällöt ja aiheet poikkesivat selvästi toisistaan. Ylellä syytöksien vahvistamista oli nähtävillä Ilta-Sanomia enemmän. Ilta-Sanomien uutiset olivat melko neutraaleja ja Louhimiehen näkökulmasta kirjoitettuja, mikä oli kohun muissa vaiheissa hyvin harvinaista. Ylellä puolestaan vahvistettiin Louhimiestä kohtaan esitettyjä syytöksiä ja puolustettiin Louhimies-kohua koskevan uutisoinnin syitä. Kuvailmaisu oli hyvin neutraalia ja poikkeuksena muihin vaiheisiin Ilta-Sanomissa jopa positiivissävytteisiä. Kaiken kaikkiaan kohu loppui siihen, että asia oli käsitelty jo kaikin puolin, eikä uutta uutisoitavaa ja syytöksiä Louhimiestä kohtaan enää ilmennyt.

5.2 Tutkimustulokset

Analyysissa keskitytään journalististen juttujen tekstien ja kuvien tarkkaan havainnointiin ja tulkintaan ja pyritään tuottamaan lukijalle kokonaiskuvan Louhimies-kohusta: miten se rakentui dramaturgisesti ja millaisin keinoin siinä rakennettiin syyllisyysvaikutelmaa. Syyllisyyttä luovien keinojen analyysi on tärkeää pohdintaa, sillä syyllisyysvaikutelma saattaa

syntyä monenlaisten keinojen avulla. Toimittaja voi monilla valinnoilla luoda tarkoituksella ja tarkoituksettomasti lukijoille kuvaa syyllisestä. Lisäksi haastateltavilla saattaa olla omat intressit takana, jotka myös vaikuttavat uutisen sävyyn. Journalismin tarkoituksena on välittää tietoa, mutta ei luoda kuvaa sellaisesta mikä ei ole totta. Syytökset voivat olla kohtuuttomia niiden kohdetta kohtaan, erityisesti jos niistä ei ole varmuutta. Kohuun ja sen etenemiseen voidaan vaikuttaa osittain journalististen valintojen kautta, mutta sen eteneminen ei kuitenkaan ole täysin ennakoitavissa, sillä siihen vaikuttavat esimerkiksi haastateltavien kertomukset.

Syyllisyysvaikutelman syntyminen on myös tulkinnallinen kysymys. Jonkun mielestä jokin keino voi luoda syyllistävää vaikutelmaa hyvinkin vahvasti, kun joku toinen näkee tekstin neutraalimmin. Siihen vaikuttavat hyvin monet asiat. Jokin pienikin tekijä, kuten otsikko, valokuva tai muu elementti uutisessa saattaa luoda lähtemättömän syyllisyysvaikutelman, joka ei enää muutu lukijan silmissä, vaikka muut uutiset eivät vahvistaisikaan syyllisyyttä.

Analyysissa keskityttiin journalismille tavanomaisiin piirteisiin, joita ovat faktuaalistaminen, yleistäminen, lähteiden käyttö, dramatisointi ja tarinan rakentaminen sekä sanavalinnat ja muut tekstuaaliset keinot, joiden avulla syyllisyyttä rakennettiin. Tämän lisäksi tutkielmassa on käsitelty toimittajan roolia uutisten puhujien ja argumenttien kontekstoijana ja kehystäjänä. Tekstin lisäksi analyysin kohteena oli uutisten visuaaliset elementit eli kuvat. Uutisissa oli myös muita visuaalisia elementtejä, kuten videoita, mutta aineiston laajuuden vuoksi ne on jätetty pois tutkimuksesta.

Louhimies-kohun uutisoinnin perusteella syntyi käsitys, että Aku Louhimies joutui kovaan pyöritykseen kohun kohteena. Häntä syyllistettiin monesta asiasta ja koska syyllistäjiä oli useita, mediat mukaan lukien, se lisäsi Louhimieheen kohdistuvia paineita. Kohu nousi otsikoihin kaikissa medioissa ja se herätti keskustelua sosiaalisessa mediassa, kavereiden kesken ja työpaikkojen kahvihuoneissa. Aiheesta uutisoitiin televisiossa ja keskusteltiin A-Studiossa sekä Jussi-gaalassa. Analyysissä keskityttiin kuitenkin vain kahteen mediaan, Yleen ja Ilta-Sanomiin, joiden avulla saatiin riittävän kattava kuva kohun etenemisestä ja siitä, millaisin keinoin nämä mediat rakensivat kohua ja siinä esiintyvää syyllisyyttä. Syyllistäminen oli paikoin erittäin vahvaa ja kulki läpi kohun. Seuraavaksi tutkimuksessa vastataan sisältöanalyysin perusteella jokaiseen tutkimuskysymykseen omissa alaluvuissa.

5.2.1 Louhimies-kohun dramaturginen kaari ja sen rakentuminen

Kokonaisuudessaan Louhimies-kohu oli iso ja vaiherikas tarina, jota väritettiin draaman elementeillä. Vielä kohun alussa ei tiedetty tarkalleen, miten tarina jatkuu, mutta hyvin nopeasti oli selvää, että se ei jää vain yksittäisiin uutisiin. Kaiken kaikkiaan Louhimies-kohu oli pitkäkestoinen, kattava ja siinä esiintyi paljon syytöksiä puolin ja toisin ja ne olivat usein hyvin voimakkaita.

Louhimies-kohusta oli nähtävillä selkeitä vaiheita, joiden mukaan se rakentui. Kohun dramaturginen kaari sai alkunsa Ylen paljastusjutusta, jossa kohun osapuolten välille rakentui selvä jännite. Syytöksiä tuotiin ilmi ja vahvistettiin.

Kohun toiseen vaiheeseen liittyi vahvasti Louhimiehen A-studiossa esittämä anteeksipyyntö. Sen aitoutta punnittiin useissa uutisissa. Anteeksipyyntö voi toimia skandaalin pysäyttävänä tekijänä, mutta Louhimies-kohua se ei riittänyt pysäyttämään. Virkkusen (2006) mukaan skandaali on mahdollista pysäyttää vain, jos skandaalin kohde onnistuu selittämään tekonsa avoimesti tai eroaa tehtävästään pian sen alettua. Myös Ekström ja Johansson ovat samoilla linjoilla: skandaalissa vaaditaan nöyryyttä, avoimuutta ja anteeksipyyntö, ja syytetyn katumus on skandaalissa tärkeä osa skandaalin tarinaa (2008, 73). Louhimiehen esiintyminen julkisesti pian kohun alettua oli rohkeaa, mutta hänen anteeksipyyntöään ei nähty kovin aitona, minkä takia uutisointi jatkui edelleen. Tekojen sijaan Louhimies korosti tunteita ja muistoja. Louhimies myös vetosi siihen, että naisnäyttelijät eivät olleet tuoneet esiin epämiellyttäviä kokemuksiaan aiemmin.

Kolmannessa vaiheessa uutisointi liittyi Jussi-gaalaan. Siinä dramaturgian kannalta olennaisinta oli jännitys siitä, saapuuko Louhimies paikalle Jussi-gaalaan, saako hän palkintoja ja miten gaalailta sujuu poikkeuksellisissa merkeissä. Jussi-gaalaan liittyi monia käänteitä: Louhimiestä yritettiin muun muassa estää tulemasta gaalaan ja esimerkiksi kulttuuriministeri Sampo Terho kieltäytyi jakamasta palkintoa Louhimiehelle, jos hän voittasi. Myös näyttelijä Jarkko Lahti protestoi gaalassa Louhimiehen tekoja hyvin voimakkaasti.

Jussi-gaalan jälkeen uutisoinnin määrä hiipui hetkeksi. Kohu sai kuitenkin yhden merkittävän vaiheen lisää, kun Ilta-Sanomat julkaisi Louhimiehen näkökulmasta tehdyn laajan jutun, jossa Louhimies syytti Yleä asiavirheistä. Uutisointi lähti tästä selkeään nousuun ja pian Louhimiestä

kohtaan esitettyjä syytteitä vahvistettiin vanhojen ja uusien haastateltavien ja esimerkkien avulla. Neljännessä vaiheessa kohuun tuli siis täyskäännös, jossa syytetty vaihtui syyttäjäksi, mutta vain hetkeksi, sillä tästä ärsyyntyneinä Louhimiestä vastaan noustiin entistä voimakkaammin.

Viides vaihe oli kohun laskeva loppu, jossa uutisointi hiipui eikä mitään uutta oikein enää esiintynyt. Aiemmin esitettyjä syytteitä tuotiin edelleen esiin ja kohua katsottiin erilaisin silmin, hieman kauempaa. Yle teki kohulle pisteen perustelemalla journalismin tarkoitusta ja sitä, miksi se alunperin julkaisi syytteet Louhimiestä kohtaan. Ilta-Sanomat päätti kohusta uutisoinnin sen sijaan kertomalla, miten Louhimiehen elämä on jatkunut kohun jälkeen.

5.2.2 Tekstuaaliset ja kuvalliset syyllisyyden rakentamisen keinot uutisissa

Media vahvisti kuvaa Louhimiehen syyllisyydestä monin keinoin. Toimittajat tekivät Louhimies-kohun käsittelyn eri vaiheissa sellaisia tulkintoja ja tekstuaalisia ja kuvallisia valintoja, jotka vahvistivat käsitystä Aku Louhimiehen syyllisyydestä. Uutisten kirjoittajat eivät ottaneet syyllisyyteen suoraan kantaa, mutta sitä rakennettiin journalismin esitystavallisten valintojen kautta, synnytettyjen tarinoiden näkökulmista sekä kuvituksen tuomien mielikuvien avulla. Osa tehdyistä sisällöllisistä valinnoista saattoi olla myös toimittajan tai toimitusorganisaation tietoisten valintojen tulosta. Lisäksi osa valinnoista on todennäköisesti johtunut journalismin tuotantorutiineista ja kulttuurisista käytännöistä.

Lähes kaikista aineiston uutisista löytyi ilmaisutapoja, joilla on tuotettu ja vahvistettu käsitystä Louhimiehen syyllisyydestä. Uutisointi oli perusteellista. Seuraavaksi erittelen syyllisyyttä luovia keinoja käyttämieni analyysivälineiden kautta, joita ovat *faktuaalistaminen, lähteiden käyttö, yleistäminen, toisto, dramatisointi ja koherentin tarinan rakentaminen, sanavalinnat ja muut verbaaliset keinot, kerronta ja esitysjärjestys, kuvat sekä toimittajan rooli kehystäjänä ja kontekstoijana.*

Faktuaalistaminen

Faktuaalistamisella tarkoitetaan tutkimuksessa asioiden esittämistä tosina ja uskottavina. Faktuaalistaminen oli Louhimies-kohussa hyvin merkittävä ja vahva syyllistämisen keino, sillä

sitä käytettiin todistaessa Louhimies syylliseksi häntä kohtaan esitettyihin syytteisiin. Faktuaalistaminen korostui varsinkin kohun alkupuolella, kun Aku Louhimiestä kohtaan esitettiin syytöksiä ja niitä vahvistettiin tosiksi useiden esimerkkien avulla. Faktuaalistaminen oli hyvin vahvaa, sillä syyllisyyttä ei juuri kyseenalaistettu tai epäilty missään vaiheessa. Syytöksiä pidettiin vakuuttavina.

Tärkein faktuaalistamisen keino kohussa oli lähteiden käyttö ja erityisesti naisnäyttelijöiden kertomukset sekä tarkat kuvailut heidän kokemuksistaan. Näitä kokemuksia vahvistivat vielä monet lähteet, joita uutisissa haastateltiin. Myös osa kuvista vahvisti tekstien luomaa faktuaalistamista. Tarkat tapahtumakuvaukset myös vahvistivat syytöksiä ja tekivät niistä uskottavampia. Epäilyä syytöksiä kohtaan ei juurikaan ilmennyt.

Lähteiden käyttö

Kohu rakentui analyysin perusteella pitkälti lähteiden varaan. Lähteitä olivat pääasiassa uutisiin haastatellut henkilöt, joista voimakkaimmin syyllisyyttä rakensivat ja vahvistivat naisnäyttelijät, jotka toivat Louhimiehen toimintatavat julki. Lisäksi kohu-uutisiin oli haastateltu muuta elokuva-alan väkeä joko vahvistamaan tai horjuttamaan syytöksiä.

Joissain uutisissa viitattiin myös nimettömiin lähteisiin, mutta suuri osa lähteistä esiintyi omalla nimellään ja näin vahvisti syytöksiä entisestään. Lähteitä käytettiin enimmäkseen todentamaan tapahtumia ja kertomaan tarkkoja kuvauksia asioista, joita Louhimiehen kanssa on tapahtunut. Myös Aku Louhimies oli kohun kannalta tärkeä lähde, vaikka häntä ei kohun aikana kovin montaa kertaa kuultu. Muutamissa uutisissa viitattiin myös toisten medioiden kirjoituksiin, joita käytettiin lähteenä ja vahvistamaan syyllisyysvaikutelmaa. Pääasiassa lähteet olivat uutisten haastateltavia.

Yleistäminen

Kohun sisällä oli nähtävillä jonkin verran yleistämistä. Yksi yleisin yleistämisen keino oli puhua asioita yleisellä tasolla viittaamatta suoraan Louhimieheen. Uutisissa saatettiin esimerkiksi yleistää ongelmat koko elokuva-alaa koskevaksi ja yleisesti puhua siitä, miten elokuva-alalla on aiemminkin tapahtunut samanlaisia asioita kuin Louhimiehen tekemät väärinkäytökset. Kerrottiin myös, että samanlaisia tapauksia tiedetään jo vuosien takaa. Jonkin

verran kohussa myös yleistettiin näytteljöiden kokemuksia, jotta lukija sai käsityksen, että kyse ei ole yksittäisistä tapahtumista, vaan yleistämällä osoitettiin, että Louhimiehen metodit ja vallankäyttö on vuosien aikana ollut jatkuvaa erityisesti naisnäytteljöitä kohtaan. Näin yleistämällä vahvistettiin nimenomaan Louhimiehen syyllisyyttä.

Yleistämistä tapahtui myös haastateltavien avulla. Kaikki haastateltavat eivät liittyneet varsinaisesti mitenkään tapaukseen, mutta heidän mielipiteensä ja näkemyksensä toivat uutisiin haluttuja jatkotarinoita ja näkemyksiä Louhimiehen toiminnasta. He arvioivat tapausta enemmänkin yleisellä tasolla, mutta myös heidän avullaan syyllisyysvaikutelma vahvistui.

Toisto

Toiston käyttö oli yleinen syyllisyysvaikutelmaa lisäävä keino. Jokaisessa uutisessa toistettiin kohun pääpiirteet lyhyesti ja yksinkertaistamalla: mistä se sai alkunsa, mistä Louhimiestä syytettiin ja kuka syytti. Näin lukija pääsi selville kohun jatkokertomuksista, vaikka ei olisikaan seurannut uutisointia kronologisesti alusta asti. Näin syytökset myös toistuivat jutuista toiseen. Jos jossakin uutisessa ei muuten vahvistettu syyllisyyttä, niin ainakin lukijaa muistutettiin, mistä kaikki sai alkunsa.

Dramatisointi ja koherentin tarinan rakentaminen

Louhimies-kohusta rakentui kaikkien uutisten ja vaiheiden kautta melko ehyt tarina, jossa oli useita käänteitä. Tarinallisuus liittyykin nykypäivänä vahvasti journalismiin ja erityisesti skandaaliuutisiin. Tapahtumien tarinallistaminen tekee uutisista myös kiinnostavia luettavia. Louhimies-kohu rakentui useiden jatkokertomusten ja käänteiden kautta, kun tarinasta ei kerrottu kaikkea kerralla, vaan se jatkui seuraavissa uutisissa. Louhimies-kohuun liittyvissä verkkouutisissa oli usein myös linkitetty vanhoja kohuun liittyviä uutisia sekä viitattu aiempiin uutisiin, jolloin lukija voi halutessaan perehtyä kohuun laajemminkin, jos ei ollut seurannut sitä alusta asti tai järjestyksessä.

Tutkimuksen kohteena olevasta Louhimies-kohusta on nähtävillä yhtenäinen tarina, jonka myötä siitä muodostuu draama, jossa on alku, vaiherikkaita välivaiheita sekä draaman kaaren sulkeva loppu. Johdonmukaista tarinan rakentamista tehtiin eri lähteistä saatujen faktojen

avulla, joita täydennettiin draamaan sopivilla elementeillä. Louhimies-kohun rakentumiseen vaikuttivat eniten verbaaliset keinot, mutta myös kuvissa oli viitteitä tarinan rakentumisesta.

Voidaankin todeta, että kohu-uutisoinnissa rakennettiin ehyttä tarinaa Louhimiehestä syyllisenä. Mukaan mahtui myös syyllisyyttä horjuttavia elementtejä, mutta syyllisyyden ylläpitäminen ja vahvistaminen kuljetti kohua eteenpäin. Dramatisointi ja koherentin tarinan rakentaminen ovat myös osa toimittajan roolia juttujen rakentajana.

Sanavalinnat ja muut verbaaliset keinot

Useissa jutuissa Louhimiehen syyllisyyttä vahvistettiin sanavalintojen ja muiden verbaalisten keinojen avulla. Erilaiset kuvailevat vahvikesanat, kuten *kohuohjaaja* (vrt. pelkkä ohjaaja), *sadistinen* ja *poikkeuksellinen vallankäyttö* vahvistivat otsikoissa, ingresseissä ja leipäteksteissä juttujen syyllistävyyttä. Lisäksi sanojen sävyillä vahvistettiin syyllistävyyttä niin toimittajan kerronnassa kuin haastateltavien sitaateissa. Sanavalintojen avulla myös vahvistettiin argumentaatiota uutisissa.

Osa uutisista saatiin näyttämään näennäisesti neutraaleilta, vaikka niissä oli paljon syyllisyyttä rakentavia ja voimistavia elementtejä. Esimerkiksi toimittajan rakentamat vertailuasetelmat ja kontrastit, vihjaukset, retoriset kysymykset, passiivimuodot sekä muut tapahtumat tai henkilöiden roolia epämääräistävät ilmaisut rakensivat juttujen syyllistävyyttä. Usein syyllistäminen kuitenkin näkyi melko selkeästi.

Erityisesti otsikoiden ja väliotsikoiden sanavalinnat suuntasivat tai rajasivat juttujen tulkintaa ja esittivät Louhimiehen syyllisenä. Myös tekstiä jäsentäneitä lauserakenteita käytettiin tyylikeinoina, jotka vahvistivat kuvaa Louhimiehen syyllisyydestä. Tietyillä verbaalisilla keinoilla kiinnitettiin lukijan huomio, vaikutettiin lukijan tunteisiin ja vedottiin myös järkeen. Uutisissa käytettyjä verbaalisia keinoja ja syyllistäviä lauserakenteita olivat myös esimerkiksi kysymyslauseet. Esimerkkinä: ”*Jussi-palkinnot jaetaan perjantaina – kuinka käy naisnäyttelijöitä nöyryyttäneen Aku Louhimiehen*?” (Yle 20.3.2018) Kysymysten avulla voitiin esimerkiksi tuhota haastateltavan uskottavuus. Usein kysymysten vastaus oli ennakoitavissa ja toimittaja saattoikin käyttää sitä osoittaakseen kohteen syyllisyyttä. Toisaalta sitä käytettiin myös tilanteissa, joissa vastausta ei ollut vielä antaa, mutta siihen kuitenkin johdateltiin niin,

että se vahvisti syyllistävää vaikutelmaa. Joissain tilanteissa kysymystä käytettiin myös, jotta toimittaja pääsi itse sanomaan jotakin.

Kerronta ja esitysjärjestys

Toimittajan kerronnan ja haastateltavien sitaattien käyttö suhteessa toisiinsa vaikutti osassa uutisista syyllisyyden tuottamiseen. Osa uutisista rakentui enemmän toimittajan oman kerronnan varaan, kun toisissa jutuissa lähteiden käyttö korostui. Lisäksi uutisissa esiintyvien lähteiden esitysjärjestyksellä usein vahvistettiin Louhimiehen syyllisyyttä, kun Louhimiehen näkemykset jätettiin alakynteen ja toisaalta myös hänen sanomisensa kumottiin toisten haastateltavien kertomusten avulla. Koko kohussa Louhimies oli hyvin vähän äänessä verrattuna muihin lähteisiin.

Kuvat

Kuvat voivat olla merkittävä syyllisyyttä ilmentävä tekijä. Louhimies-kohussa kuvien rooli tuntui kuitenkin pääosin toissijaiselta ja ne tukivat tekstiä. Ne loivat kuvaa myös Aku Louhimiehen syyllisyydestä, mutta tuntui, että ne olivat lähinnä rytmittämässä tekstiä ja helpottamassa lukukokemusta pitkissä uutisissa. Joissain kuvissa oli kuitenkin nähtävillä hyvinkin selkää syyllisyyden voimistamista, joten siinä mielessä kuvien roolilla oli selkeä vaikutus syyllistävyyteen. Esimerkiksi vastakkainasettelun luominen kuvissa oli yksi selkeä keino, jolla luotiin syyllistävää mielikuvaa lukijoille. Sen lisäksi kuvien tarkka rajaus ja synkähköt kuvat vahvistivat useissa kuvissa syyllisyyttä. Myös jotkin Louhimiehen elokuviin viittaavat kuvat rakensivat syyllisyyttä näyttämällä lukijalle, millaisissa oloissa elokuvia kuvattiin ja kuinka riutuneilta näyttelijät näyttivät kuvissa. Tällaisilla kuvilla rakennettiin mielikuvia tapahtumista, joita teksteissä kuvataan.

Kohuun ei liittynyt kuin muutama sellainen tapahtuma: vierailu A-studiossa ja Jussi-gaala, joista jaettiin tapahtumasta paikan päällä otettuja kuvia. Kuvista lukija pystyi näkemään todellisen tilanteen. Suurin osa käytettävistä kuvista oli arkistokuvia, joiden käyttö oli kuitenkin suurimmaksi osaksi harkittua. Kuvissa päärooli saivat Louhimiestä syyttävät naiset sekä muut asiaa kommentoineet asiantuntijat. Heidät voitiin nähdä kuvissa syyllistäjinä, vaikka osa kuvista oli itsessään neutraaleita. Sen sijaan Louhimies näyttäytyi kuvissa syytösten kohteena.

Kuvissa syyllisyyttä rakennettiin nimenomaan Louhimiestä kohtaan, ei muihin kohun osapuoliin. Tämä selvensi kohun syyttäjät–syyllinen -asetelmaa entisestään.

Kuten todettu kuvat vahvistivat syyllisyyttä osittain hyvin paljonkin, koska kuvat ovat sellaisia joihin lukija kiinnittää huomiota usein ensimmäisenä, mutta toisaalta niiden rooli syyllistäjänä olisi voinut olla hyvin paljon vahvempikin. Yksittäiset kuvat rakensivat hyvin voimakkaasti syyllisyyttä, mutta joukkoon mahtui myös neutraaleja kuvia. Neutraalienkin kuvien syyllistävyyttä usein kuitenkin vahvistettiin asiayhteyden ja kuvatekstien avulla.

Kuvat ja otsikot painuvat yleensä vahvasti lukijan mieleen ja niiden vaikutus lukijoiden käsityksiin Louhimiehen syyllisyydestä onkin varmasti ollut suuri. Monet aineiston kuvat olivat monitulkintaisia ja niistä oli mahdollista tehdä tulkintoja Louhimiehen syyllisyyttä kohtaan, mutta hänet voitiin nähdä myös julkisuuden uhrina. Uskallan kuitenkin väittää, että kuviin tehdyt valinnat, kuten kuvien asetelmat, sävyt ja Louhimiehen ja muiden kuvattujen ilmeet eivät olleet neutraaleja vaan mukailivat pitkälti kohun käänteitä.

Yhteenveto

Toimittajan käyttämät sanavalinnat ja muut verbaaliset keinot, toisten asioiden korostaminen ja toisten jättäminen enemmän taustalle, juttujen haastateltavien ja muiden lähteiden valinnat ovat muun muassa esimerkkejä siitä, millaisia päätöksiä toimittaja uutisia rakentaessaan teki. Toimittajalla oli suuri rooli juttujen kehystäjänä ja kontekstoijana. Toimittajat tavallaan hallitsivat koko palettia ja ovat siksi uutisjuttujen syyllistävyyden takana ja vähintäänkin osasyyllisiä niiden syyllistävyyteen.

Tässä kohussa toimittajat korostivat Louhimiehen uhrien eli tässä tapauksessa myös syyttäjien näkemyksiä ja kokemuksia, ja Louhimies oli selvästi altavastaajan asemassa. Muihin uutisissa esiintyviin henkilöihin verrattuna Louhimiehen rooli oli pieni, eikä hän päässyt vastaamaan uutisten lukumäärään nähden kuin muutamia kertoja syytteisiin, vaikka hän olikin kohun kohteena. Sen sijaan hänen tekemiään ja kertomiaan asioita, kuten joidenkin väitteiden kiistämistä ja hänen esittämiään syytteitä toistettiin jutusta toiseen, joilla saatiin Louhimiehen rooli uutisissa vaikuttamaan epätoivoisilta yrityksiltä saada käännettyä häneen kohdistetut syytökset vääriksi ja kohtuuttomiksi.

Louhimies-kohua koskevissa jutuissa rakennettiin syyllisyyttä sekä tekstuaalisin että kuvallisin keinoin. Kohun alussa Louhimiestä kohtaan esitettiin vakavimmat syytökset. Tämän jälkeen uusia syytöksiä ei juuri ilmennyt, mutta syyllisyyttä vahvistettiin monin keinoin. Osa syyllistämisestä oli hyvin suoraa ja selkeää, mutta joukossa oli paljon myös epäsuoraa syyllistämistä, joka ilmeni monien erilaisten piilokeinojen avulla. Pääosa aineiston jutuista oli perinteisiä uutisia, mutta Ilta-Sanomien uutisten joukossa oli myös muutama kommentti. Syyllisyys siis rakentui suurelta osin perinteisissä verkkouutisissa.

5.2.3 Erot Yleisradion ja Ilta-Sanomien tavoissa rakentaa syyllisyyttä

Ylen ja Ilta-Sanomien Louhimies-kohua koskevan uutisoinnin syyllistämistavoissa ei ollut kovinkaan merkittäviä eroja, vaan uutiset kulkivat sisällöltään ja uutisointitavoiltaan yllättävän rinnakkain koko kohun ajan, vaikka lähtökohdiltaan kyseessä ovat hyvin erilaiset mediat.

Kumpikin media käsitteli pääosin samoja aiheita, eikä suuria eroja painotuksissa ja esitystavassa ollut. Keskeiset teemat olivat Ylellä ja Ilta-Sanomissa samat. Kummankin tiedotusvälineen pääaiheita uutisoinnissa olivat uhrit ja uhrien kokemukset, Louhimiehen toimintatavat, elokuva-alan ongelmat sekä ihmisten reaktiot tapahtumiin ja kohun kommentointi haastateltavien ja asiantuntijoiden avulla. Ylen uutisissa käsiteltiin myös journalismin toimintatapoja ja sitä, miksi asiasta uutisoitiin. Alun tapahtumat esiin tuovien uutisten jälkeen medioiden tehtävänä oli enemmänkin uutisten syventäminen, taustoittaminen ja kommentointi. Eri vaiheissa uutiset keskittyivät kohun puintiin erilaisten tapahtumien ja näkökulmien kautta. Ilta-Sanomille on tavallisempaa olla rohkeampi ja tarttua monenlaisiin aiheisiin ja pieniinkin sivujuonteisiin, joista saadaan lisää kiinnostavaa kirjoitettavaa, mutta Ylen kaltaisessa asiapitoisessa mediassa pysytään tavallisesti tarkemmin asian ytimessä. Louhimies-kohun kohdalla tuntui kuitenkin, että myös Yle uutisoi lähes kaikesta mistä Ilta-Sanomat uutisoi.

Iltapäivälehden erityisluonne suhteessa Yleen näkyi muutamissa otsikoissa, välillä suoraviivaisemmissa tavoissa esittää syytöksiä ja uutisten isommassa lukumäärässä. Esimerkiksi heti ensimmäisissä otsikoissa IS käytti syytös-sanaa pelkästään Yleltä saatujen tietojen pohjalta, kun Ylellä kierrettiin ilmaisemalla asia eri sanoin. Syyttävä sävy näkyi lähes kaikissa uutisissa vahvasti, mutta loppua kohden syyttävä sävy painottui kohussa yllättäen jopa

vahvemmin Ylen uutisiin. Uutisissa suurimmat erot olivat kohun loppupuolella, kun aiheet ja näkökulmat medioissa hieman vaihtelivat.

Eroja merkittävämpää oli kuitenkin mielestäni medioiden samankaltaisuus kohu-uutisoinnissa. Kohu oli niin merkittävä ja tunteita herättävä, että Ylenkin ilmaisutavat olivat melko lähellä iltapäivälehdille tyypillistä tapaa uutisoida, vedota tunteisiin, kuviin ja otsikoihin, ja esittää Louhimies syyllisenä. Tiedotusvälineillä oli suuri rooli kohun synnyssä ja kumpikin osaltaan pitkitti ja piti sitä yllä monessa kohdassa.

Yle ja Ilta-Sanomat rakensivat välillä hyvinkin voimakkaita kokonaisuuksia, jotka rakensivat voimakkaasti ajatusta Louhimiehen syyllisyydestä, mutta välillä ilmeni myös epäilyjä sitä kohtaan. Tasapuolisuutta ei saavutettu läheskään kaikissa uutisissa, eikä siihen vaikutettu edes pyrittävän. Jälkikäteen ajateltuna Louhimiehen syyllisyyttä vahvistettiin ehkä turhankin vahvasti kummassakin mediassa, koska Louhimiehelle ei juuri annettu mahdollisuutta puolustautua. Ilta-Sanomat otti kohun osapuolet huomioon jopa Yleä paremmin haastattelemalla Yleä useammissa jutuissa myös Louhimiestä ja kertomalla hänen näkemyksensä asioihin Yleä laajemmin. Ylen kantaaottavuus jutuissa hieman jopa yllätti. Kun jutuissa oli viitteitä Louhimiehen anteeksipyynnöstä tai kerrottiin hänen näkemyksensä asiaan, ne usein lytättiin heti. Louhimies esitettiin hyvin negatiivisessa valossa pääosin kaikissa jutuissa. Vaikutti siltä, että kovinkaan moneen uutiseen ei ollut edes pyydetty Louhimiestä haastateltavaksi kertomaan omia näkemyksiään muualta tulleisiin väitteisiin. Kuitenkin hyvään lehtimiestapaan kuuluisi, että eri osapuolten näkemykset otetaan huomioon, jos mahdollista, eikä toimittaja tarkoituksellisesti toisi esiin vain toisen puolen näkemyksiä. Journalismissa on myös tärkeää, että faktat ja tietolähteet on tarkistettu, ettei otsikko johdata harhaan ja että mielipiteet ja tosiasiat erottuvat toisistaan. Journalismin tulisi olla riippumatonta ja luotettavaa, sillä journalistit ovat vastuussa ennen kaikkea lukijoilleen. Yle on tavallisesti malliesimerkki siitä, miten journalismia tehdään noudattaen journalistisia ihanteita ja eettisiä ohjeita. Erityisesti Yle tavallisesti pyrkii puolueettomuuteen, mutta Louhimies-kohussa raja oli mielestäni ainakin lähellä ylittyä. Ilta-Sanomille taas räväkämmät ja kärjistävämmät uutiset ovat normaalistikin tavallisia. Välillä uutista oli myös vaikea erottaa mikä on kenenkin mielipide ja mikä varmasti totta, vaikka lähes kaikki uutiset olivat tavallisia uutisia eivätkä kolumneja tai mielipidekirjoituksia. Osin uutisissa oli selkeää referointia ja sitaatteja, mutta toimittajan alustuksista ei ollut läheskään aina varma ovatko ne toimittajan omia mielipiteitä ja päätelmiä vaiko yleisempiä lähteisiin perustuvia ajatuksia.

Lukijana tuntui, että medioiden näkemys oli alusta asti selkeä ja vankka, eikä varsinkaan Ylen uutisissa nähty vaihtoehtoa sille, että jutuissa olisi liioittelua tai väärää tietoa. Kuitenkin IS:n uutisessa todennettiin, että liioittelua ilmeni ainakin yhdessä Ylen uutisessa ja tämä herätti epäilyn, onko liioittelua ollut laajemminkin. Kärjistämällä moni asia saatiin ehkä kuulostamaan ja vaikuttamaan myös pahemmalta kuin todellisuudessa. Tietynlainen yksinkertaistaminen ja tiivistäminen kuitenkin kuuluu journalismin tapoihin, mutta objektiivisuuteen tulisi aina pyrkiä, vaikka monia valintoja joutuu tekemään ja jotain asioita rajaamaan usein pois. Väärän tiedon jakamisen seuraukset voivat olla kohteelle hyvin vakavia, joten siksi on tärkeää, että tiedot pitävät paikkansa.

Journalismin tehtävänä on pyrkiä totuudenmukaisuuteen ja objektiivisuuteen. Kummassakin mediassa siihen vaikutettiin pyrittävän, mutta epäilyksiä myös heräsi. Tietojen paikkansapitävyys on journalismissa tärkeää ja siltä osin yllätti, että Yleä kohtaan nousi epäilyksiä. Vaikka olikin ehkä yksittäisestä tapauksesta kyse, sitä ei oikaistu missään kohtaa lukijoille. Tietojen paikkansapitävyys vaikuttaa monella tavalla journalistisia medioita kohtaan tunnettavaan luottamukseen ja se on olennainen tekijä myös journalistisen toiminnan eettisessä arvioinnissa. Yleisön tulee voida luottaa mediaan.

Aineiston suurimmat erot tulivat esiin uutisten määrissä, pituuksissa, otsikoinnissa, haastateltujen referointitavassa sekä todistajien lausuntojen kehystämisessä, vaikka sisällöt olivat pitkälti hyvin samankaltaisia. Loppuvaiheessa ilmeni ensimmäistä kertaa selkeä ero Ylen ja Ilta-Sanomien sisällöissä, kun Ilta-Sanomat esitti laajan Louhimiestä mukailevan uutisen ja Yle asettautui puolustuskannalle perustelemaan Louhimieheen kohdistuvia syytöksiä. Muuten sisällöt olivat melko yhteneväisiä, vaikka uutisten lukumäärät hieman erosivatkin toisistaan eri vaiheissa. Yle oli koko ajan hieman enemmän syytöskannalla, kun Ilta-Sanomissa Louhimiehen näkemykset otettiin paremmin huomioon. Syyllisyysvaikutelmaa vahvistavia ilmaisutapoja Ylellä ja Ilta-Sanomissa olivat syyttäjien lausuntojen faktuaalistaminen sekä syyllisyyttä vahvistavien näkökohtien esittely siten, että niitä horjuttavat seikat oli jätetty useissa jutuissa pieneksi ja osittain jopa kokonaan pois. Käsitys Louhimiehen syyllisyydestä rakentui sekä Ylellä että Ilta-Sanomissa voimakkaammin perinteisistä uutisista kuin medioiden mielipiteellisessä aineistossa, joita kohuun mahtui muutamia. Ylen ja Ilta-Sanomien samankaltaisuus oli jokseenkin jopa yllättävää, koska ne ovat medioina yleensä aika erilaiset. Erityisesti Ylen vahva osuus kohussa yllätti. Eri tiedotusvälineiden yhdenmukaisuus kertoo

kiinnostuksesta kohua kohtaan, aiheen vakavuudesta ja sen vaikuttavuudesta moniin, mutta myös nykypäivän kilpailusta medioiden kesken.

Vaikka journalismin tehtäviin kuuluu asioiden tuominen julki, olisi tässä tapauksessa pitänyt ehkä pohtia hieman enemmän, olivatko uutisoinnista aiheutuneet seuraukset Louhimiestä kohtaan kohtuuttomia. Jälkikäteen ajateltuna Louhimies syyllistettiin hyvin vahvasti sekä Ylen että Ilta-Sanomien uutisissa, vaikka tapahtumista oli jo kulunut kauan aikaa, eikä kyseessä ollut mitään rikollista. Kohulla oli kuitenkin hyvin selkeitä vaikutuksia Louhimiehen elämään ja uraan, ja myös sitä käsiteltiin uutisissa jonkin verran. Louhimies itse koki, ettei Yle noudattanut hyvää lehtimiestapaa uutisoinnissaan. Pääosin sekä Ylen että Ilta-Sanomien uutisissa kuitenkin noudatettiin journalismin etiikkaa ja suoriuduttiin uutisoinnista hyvin.

6 JOHTOPÄÄTÖKSET JA POHDINTA

Tutkimuksen tavoitteena oli paneutua Louhimies-kohuun journalistisen median näkökulmasta. Tutkimuksen kolmen tutkimuskysymyksen avulla haluttiin selvittää, millaisia piirteitä Louhimies-kohuun liittyi Ylen ja Ilta-Sanomien aineistossa. Tutkimuskysymykset olivat seuraavat: millainen dramaturginen kaari Louhimies-kohussa rakentui, millaisin tekstuaalisin ja kuvallisin keinoin kohussa rakennettiin syyllisyyttä sekä miten tavat rakentaa syyllisyyttä erosivat Ylen ja Ilta-Sanomien Louhimies-kohun uutisoinnissa.

Aineiston sisällönanalyysi osoitti, että kohun dramaturginen kaari rakentui viidestä erilaisesta vaiheesta, joista jokainen oli kohun kannalta merkityksellinen. Nämä kaikki vaiheet eivät olleet pääteltävissä vielä kohun alkaessa, vaan ne rakentuivat kohun edetessä tapahtumien ja uutisoinnin mukaan. Louhimies-kohun uutisista on nähtävillä selkeä lineaarinen jatkumo, joista muodostui useiden vaiheiden kautta yhtenäinen tarina. Kohun kannalta merkityksellisiä vaiheita olivat sen ensimmäisen päivän uutiset, A-studio-uutiset, Jussi-gaala, Louhimiehen vastahyökkäys ja kohun päättyminen eli sen lopahdus.

Tutkimuksen johtopäätöksenä voidaan todeta, että media rakensi ja vahvisti kuvaa Aku Louhimiehen syyllisyydestä. Syyllisyys rakentui koko kohun aikana hyvin selkeästi eikä sitä juurikaan kyseenalaistettu. Uutisten määrään nähden mukaan mahtui vain muutamia syyllisyyttä horjuttavia kohtia ja Louhimiehen näkökulmasta tehtyjä juttuja. Muutoin oli hyvin selvää, että Louhimies oli syytösten kohteena. Syytöksiä vahvistettiin faktuaalistavin ja kärjistävin keinoin. Syyllisyydestä tehtiin uskottavaa erityisesti lähteiden, yleistämisen ja toiston avulla. Syyllisyyttä kärjistettiin kuvailevien ja johdattelevien sanavalintojen ja muiden verbaalisten keinojen avulla, kuten kohun osapuolten esitysjärjestyksellä sekä korostamalla toisia asioita enemmän kuin toisia. Toimittajan rooli uutisten kehystäjänä oli siis vahva. Kuvat tukivat tekstin syyllistävää luonnetta, mutta tekstistä erotettuna kuvallisuus oli pääosin melko neutraalia, joitain selkeitä syyllisyyttä ilmentäviä kuvia lukuun ottamatta.

Uutiset syntyvät valinnoista, joita toimittaja tekee kirjoittaessaan niitä ja siksi ammatillisesta näkökulmasta katsottuna onkin tärkeää pohtia, millaisia valintoja uutisia kirjoittaessa on tehty ja miten ne ovat vaikuttaneet lukijan mielikuviin. Jälkikäteen tarkasteltaessa Louhimiestä koskevissa uutisissa voi nähdä sellaisia asioita, joiden merkityksiä ja vaikutuksia toimittaja ei

tule ajatelleeksi niitä tehdessään. Kaikki myös lukevat uutiset omista näkökulmistaan ja näin tulkitsevat sisältöjä eri tavoin. Journalismin merkitys mielikuvien lähteenä on merkittävä.

Mielestäni analyysi toi uutta näkökulmaa kohuun ja siitä näkee, kuinka pienilläkin elementeillä voi olla suuri merkitys uutisesta syntyviin vaikutelmiin. Tässä tapauksessa Aku Louhimies joutui skandaalissa aika kovaan kouluun, mutta koko elokuva-alan ja näyttelijöiden takia se oli kuitenkin tärkeää. Louhimiehen maineelle ja arvostukselle kohu oli varmasti kova kolaus ja sillä saattoi olla pitkäaikaisia vaikutuksia hänen uraansa ja tulevaisuuteensa, mutta se myös vapautti elokuva-alan selvästi ankeaa ja erikoista ilmapiiriä. Mediakohut ja skandaalit myös osoittavat sen, että vanhatkin asiat voivat nousta pinnalle pitkänkin ajan jälkeen tapahtumista. Median voima voi olla hyvin suuri, eikä sitä arvaisi ennen kuin on sen kohteena.

Analyysilla on myös merkitystä keskustelulle, jota journalismin esitystavoista voidaan käydä. Tekstien ja kuvien systemaattisella lähiluvulla on mahdollista osoittaa, miten journalismissa voidaan rakentaa syyllisyyttä vahvistavia tai horjuttavia tulkintoja olemalla näennäisesti objektiivista journalismia. Tutkielmaa tehdessä huomasin, että kiinnitin usein muita uutisia lukiessani huomiota tekstien syyllistäviin elementteihin. Silmäni jossain määrin siis harjaantuivat näkemään sellaisia asioita, joihin en ole aiemmin kiinnittänyt juurikaan huomiota.

Aineisto on laadulliseksi tutkimukseksi melko laaja ja sen rajaaminen hieman pienemmäksi olisi voinut selkeyttää analyysia. Laajuuden etu on kuitenkin se, että pystyin käsittelemään kohua perusteellisesti ja siitä saatu yleiskuva on mielestäni hyvä. Sain myös tuotua esiin mielestäni tärkeitä yksityiskohtia. Toisaalta uutisten ison määrän vuoksi niiden hallinta ja tarkasteleminen oli haasteellista, koska syyllisyyttä tuottavia yksityiskohtia oli paljon, eikä kaikkea voinut mitenkään tuoda analyysissä esiin. Useissa syyllistävissä kohdissa keinot olivat päällekkäisiä ja niissä oli käytetty sekä faktuaalistavia että kärjistäviä keinoja samassa yhteydessä. Tämä hankaloitti syyllistävyyden erilaisten keinojen tunnistamista, määrittelyä ja erottelua erilaisiin tapoihin rakentaa syyllisyysvaikutelmaa. Osin syyllistäviä keinoja oli myös vaikea nimetä samasta syystä.

Oman haasteensa tutkimukseen toi myös sen tulkinnanvaraisuus. Toisaalta osa syyllisyyttä tuottavista ilmauksista oli hyvin selkeitä ja uskon, että muut tutkijat pystyisivät näkemään aineistosta samoja asioita. Uskon siis, että tutkimuksen tulokset ovat suuntaa-antavia, vaikka eivät olisikaan sellaisenaan täysin toistettavissa. Laadullisessa tutkimuksessa tulokset riippuvat

aina jonkin verran tulkitsijasta. Tässä tutkimuksessa tulokset kuvaavat mielestäni hyvin siitä, miten kohujen dramaturgia ylipäätään voi rakentua ja millaisia elementtejä siihen kuuluu. Louhimies-kohun rakentumisesta ja syyllisyyttä tuottavista elementeistä tutkimus antaa myös yksityiskohtaisempaa tietoa.

Louhimies-kohua eli skandaalia oli mielenkiintoista tarkastella, sillä skandaalien määrä on kasvanut tällä vuosituhannella selvästi. Juuri Louhimies-kohu päätyi tutkimukseni kohteeksi, koska sen käsittely mediassa muutama vuosi sitten on jäänyt jostain syystä hyvin mieleeni. Siihen aikaan, kun kohu syntyi, Me Too -liike oli jo saanut alkunsa ja seksuaalinen häirintä noussut julkiseen keskusteluun erityisesti sosiaalisen median kautta. Samalla oli herätty siihen, kuinka yleistä erityisesti naisiin kohdistuva seksuaalinen häirintä on, niin kaduilla, työpaikoilla kuin illanvietoissa. Uskon, että yksi syy siihen, miksi Louhimies-kohusta tuli niin iso on se, että siinä erityisesti naiset olivat olleet Louhimiehen alistamisen ja nöyryyttämisen kohteena. Vaikka Louhimies-kohuun ei liittynyt varsinaisesti seksuaalisia väärinkäytöksiä, se kuitenkin liitetään helposti Me Too -liikkeeseen ja ilman Me Too -kampanjaa naisnäyttelijät eivät ehkä koskaan olisi tuoneet kokemuksiaan ilmi Ylen toimittajalle, eikä skandaalia olisi syntynyt.

Elokuvamaailmassa on viime vuosina kohistu paljon muutenkin, eikä Louhimies-kohu ole suinkaan ainoa syntynyt kohu. Esimerkkejä muista elokuva-alan kohuista ovat Harwey Weinsteiniin ja Lauri Törhöseen liitetyt tapahtumat, joissa naisnäyttelijät ovat kertoneet kokemuksistaan ja paljastaneet ohjaajan tai tuottajan epäasiallisen ja jopa laittoman käytöksen. Weinsteiniin ja Törhöseen liittyvissä tapauksissa toistuu sama kaava, kuin Louhimies-kohussa: naiset ovat kyseenalaisen toiminnan kohteena ja teot ovat paljastuneet vasta vuosia niiden tapahtumisen jälkeen. Louhimies-kohu eroaa muista kuitenkin siinä, että häntä ei syytetty seksuaalisesta hyväksikäytöstä tai häirinnästä.

Uskon, että Louhimies-kohu onnistui tuomaan elokuva-alan ongelmat, kuten työolosuhteet, uupumiset, työehtosopimukset ja muut vastaavat kysymykset hyvin esiin ja toivottavasti ajan kanssa myös muuttamaan niitä. Louhimies-kohu antoi tavallaan kasvot väärinkäytöksille ja ongelmille, vaikka se ei ole suinkaan ainut tällainen tapaus. Tästä syystä Louhimies saikin jopa kohtuuttoman paljon syytöksiä osakseen, nyt kun kohua tarkastelee näin jälkikäteen. Vaikka Louhimies-kohusta on nyt jo yli kaksi vuotta aikaa, se nousee edelleen aika ajoin uutisiin. Tämä kertoo jotain Louhimies-kohun merkityksestä. Kohu sai aikaan muidenkin väärinkäytösten esiin tuomisen ja alan uudistamisen aloittamisen

Tutkielman vertailua aiempaan tutkimukseen

Kuten tutkimuksen alussa todetaan, skandaaleja ja kohuja on tutkittu aiemminkin. Merkittävä ero aiempaan tutkimukseen oli tämän tutkimuksen kohteena oleva tapaus, johon tutkimus liittyi, eli Louhimiehen kyseenalaiset ohjausmetodit naisnäyttelijöitä kohtaan. Louhimies-kohun rakentumista ja syyllisyyttä rakentavia tapoja ei ollut aiemmin tutkittu, joten tämä tutkimus toi yksityiskohtaista tietoa siitä. Samalla vertailu aiempaan tutkimukseen on kuitenkin tärkeää ja antaa laajempaa tietoa skandaalijournalismista ja skandaalien rakentumisesta. Skandaaleita on tutkittu aiemminkin saman suuntaisista näkökulmista kuin tässä tutkimuksessa, joten tutkimustuloksia on suhteutettu ja vertailtu myös aiemmin tehtyyn tutkimukseen.

Esimerkiksi Ulkoministeri Ilkka Kanervaan ja Audin myyntijohtaja Esko Kiesiin kohdistuneita skandaaleita tutkineen Nykäsen (2011) tutkimustulokset viittaavat pääosin saman suuntaisiin tutkimustuloksiin kuin tässä tutkimuksessa. Myös Nykäsen tutkimus käsittelee skandaalien rakentumista mediassa. Nykäsen mukaan median valta skandaaleissa on merkittävä ja hänen mukaansa uutisoinnilla oli vaikutusta siihen, miten yleisö tulkitsi kohuja. Toimittajien kasvaneen vaikutusvallan nähtiin heijastuvan skandaalien kaareen. Myös Louhimies-kohusta pystyi tulkitsemaan, kuinka vahvasti näennäisesti objektiivinen ja puolueeton journalismi vahvistivat uutisoinnilla syytöksiä Louhimiestä kohtaan ja vaikuttivat yleisön mielikuviin. Lisäksi asian uutisointi ja pitäminen otsikoissa pitkään vahvistivat tätä entisestään. Skandaalin rakentumisen pääpiirteet olivat kohuja verrattaessa hyvin samanlaiset, joten voidaan todeta, että skandaalit rakentuvat mediassa usein samanlaisen kaavan ja erilaisten vaiheiden mukaan ja media vaikuttaa niihin suuresti.

Nykänen (2011) myös toteaa, että Kanervan ja Kiesin skandaalit osoittavat sen, miten tasa-arvo sekä erilaiset näkemykset miesten ja naisten välisistä suhteista aiheuttavat edelleen konflikteja yhteiskunnassamme. Tämä päti hyvin myös Louhimies-kohuun, jossa yhtenä suurena teemana oli tasa-arvo ja kohun lähtökohtana vastakkainasettelu naisnäyttelijöiden sekä Aku Louhimiehen välillä.

Noppari ja kumppanit (2015) puolestaan tutkivat Anneli Aueriin ja Ulvilan surmaan kohdistunutta rikosuutisointia ja erittelivät siitä syyllisyyttä tuottavia ja horjuttavia tapoja. Heidän johtopäätöksenään on, että surman käsittelyn eri vaiheissa oli erilaisia tulkintoja Auerin syyllisyydestä ja että media vahvisti Auerin syyllisyyttä merkittävästi monin keinoin.

Tutkijoiden mukaan toimittajat eivät ottaneet Auerin syyllisyyteen suoraan kantaa, vaan mielikuviin vaikutti enemmänkin journalismin esitystavalliset valinnat, uutisten näkökulmat, kuvitus ja taitto. Tällaiset valinnat rakensivat syyllisyyttä myös Louhimies-kohussa. Siinäkään toimittajat eivät ottaneet kohuun suoraa kantaa, mutta selkeitä toimittajan vihjauksia oli kuitenkin nähtävillä. Ulvilan surmatutkimuksessa syyllisyyteen ja syyttömyyteen liittyvät ilmaisukeinot muuttuivat oikeusprosessin eri vaiheiden aikana, mutta Louhimies-kohussa keinot sen sijaan eivät juurikaan vaihdelleet käsittelyn eri vaiheissa.

Nopparin ja kumppaneiden (2015) analyysitapa oli hyvin samankaltainen kuin tässä tutkimuksessa. Heidänkin analyysinsa perustui tekstien ja kuvien tulkinnalliseen sisällönanalyysiin. Tutkimuksen analyysi on tehty heidän jaottelemiensa syyllisyyttä luovien keinojen pohjalta, joita olivat: faktuaalistaminen, yleistäminen, lähteiden käyttö, dramatisointi ja koherentin tarinan rakentaminen, sanavalinnat ja muut verbaaliset keinot, visuaaliset keinot sekä toimittajan rooli kehystäjänä ja kontekstoijana. Nämä keinot on lajiteltu tässä tutkimuksessa faktuaalistaviin, kärjistäviin ja visuaalisiin keinoihin, jotta analyysi olisi selkeämmin jäsennelty. Moni syyllisyyttä rakentavista keinoista oli osin päällekkäisiä, mutta jaottelun avulla niitä sai selkeämmin eroteltua. Tämä tutkimus tuokin siis uudenlaisen tavan ajatella syyllisyyttä rakentavia keinoja. Louhimies-kohun uutisista oli eroteltavissa selkeästi erilaisia faktuaalistavia, kärjistäviä ja visuaalisia syyllisyyttä rakentavia keinoja.

Mielestäni analyysimenetelmä toimi tällaisessa tutkimuksessa hyvin dramaturgisen kaaren määrittelyyn sekä syyllisyyttä rakentavien keinojen erittelyyn. Sisällönanalyysin avulla pystyy saamaan kattavasti tietoa sisältöjen eroista ja yhtäläisyyksistä, tiivistämään havaintoja ja saamaan hyvän kokonaiskuvan tutkimusmateriaalista. Siitäkin huolimatta, että tämä ja aiemmin tehdyt tutkimukset ovat laadullisia ja tuloksiin vaikuttaa tutkijan oma tulkinta, on tutkimustuloksissa nähtävillä yhtäläisyyksiä.

Tärkeä näkökulma näissä tutkimuksissa on myös keskustelu journalismin ihanteista, ohjeistuksista ja vastuusta. Tätä sivuttiin tutkimuksissa paljon, ja tutkimusten sekä teorian perusteella voidaankin todeta, että nykypäivän journalistiset ihanteet ovat muuttuneet ajan kuluessa. Tämä näkyy muun muassa siinä, että objektiivisuus ja puolueettomuus eivät ole enää yhtä selkeitä ihanteita kuin aiemmin. Journalismi on entistä enemmän konfliktihakuisempaa ja toimittajat ovat valmiita tarttumaan vallan väärinkäyttöön liittyviin epäilyihin ja rakentamaan vastakkainasettelua osapuolten välille. Journalistien tehtävänä on tuoda julkisuuteen asioita ja

tapahtumia ymmärrettävällä ja puhuttelevalla tavalla, pyrkien kuitenkin yhä totuudenmukaisuuteen. Nykyisin erityisesti viihteellisyys, elämyksellisyys ja tunteisiin vetoavuus koukuttaa lukijoita ja mediat seuraavatkin enenevissä määrin lukijoiden mieltymyksiä. Nykypäivänä skandaaliuutisointi on hyvin luettua ja suosittua erilaisissa medioissa. Suunta tulkitsevampaan, vuorovaikutteisempaan ja persoonallisempaan journalismiin on selvä. Lopuksi todettakoon vielä, että journalismilla on paljon valtaa ja se näkyy uutisoinnissa, aiheiden valinnassa ja esitystavoissa.

Jatkotutkimuksen aiheita

Louhimies-kohua olisi voinut tutkia lukuisten erilaisten aineistojen ja tutkimuskysymysten kautta. Tutkimuksessa tutkitaan kuitenkin kohua sen dramaturgian ja syyllistävyyden kautta, koska ne yhdessä rakensivat kohusta hyvin kiinnostavan. Syyllistävät elementit voitiin nähdä osana dramaturgian rakentamista ja dramaturgialla taas voitiin lisätä jutun syyllistävyyttä. Syyllistävyys on kiinnostava elementti, jonka seurauksia ei useinkaan tulla ajatelleeksi.

Välillä tutkimusta tehdessä heräsi kysymyksiä, joita olisin halunnut esittää uutisia kirjoittaneille toimittajille tai Aku Louhimiehelle ja häntä kohussa avustaneelle kriisiviestinnän toimistolle. Alun perin ajattelinkin tutkia kohun rakentumista erityisesti viestinnän näkökulmasta, mutta käytännön syistä päädyin lopulta media-aineistoon ja käyttämiini tutkimuskysymyksiin. Uutisten ja niiden tekijöiden samanaikainen tutkiminen mahdollistasi kuitenkin vielä paremman ymmärryksen siitä, miten ne todella rakentuvat. Siksi myös Louhimies-kohua rakentaneiden toimittajien haastatteleminen olisi mielenkiintoista ja antaisi kohulle toisenlaista perspektiiviä. Toisaalta skandaalia olisi voinut tarkastella myös haastattelemalla viestinnän asiantuntijoita saaden näin kuvan siitä, mikä rooli viestintätoimistolla on skandaalissa.

LÄHTEET

Adut, Ari (2005) A theory of scandal: Victorians, homosexuality, and the fall of Oscar Wilde. *The American journal of sociology*, 111:1, 213–248.

Aitamurto, Tanja (2004) *Hyvien perheiden pojat murhasivat kylmästi - Miksi?: syylliset ja syyttömät Heinojen surmaa seuranneen moraalisen myrskyn pyörteissä kolmessa sanomalehdessä.* Pro gradu -tutkielma, Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto.

Allern, Siqurd & Pollack, Ester (2012) *Scandalous: the mediated construction of political scandals in four Nordic countries.* Göteborg: Nordicom.

Allern, Sigurd, Kantola, Anu, Pollack, Ester & Blach-Ørsten, Mark (2012) Increased scandalization. Nordic political scandals 1980–2010. Teoksessa Sigurd Allern & Ester Pollac (toim.) *Scandalous! The Mediated Construction of Poltiical Scandals in Four Nordic Countries*. Göteborg: Nordicom, 29–50.

Aristoteles (2012) *Retoriikka/Runousoppi*. Helsinki: Gaudeamus.

Becker, Karin (1992) Photojournalism and the Tabloid Press. Teoksessa Peter Dahlgren & Colin Sparks (toim.) *Journalism and Popular Culture*. London: Sage.

Burkhardt, Steffen & Wolf, Frederike (2007) Managing Journalistic Firebombs: Scandals as Struggle Over Meaning. International Communication Association (ICA), Journalism Section, Annual Conference in San Francisco, USA.

Chatman, Seymour (1978*) Story and discourse: narrative structure in fiction and film*. Ithaca: Cornell University Press. (ref. Herkman 2016)

Dahlgren, Susanne, Kivistö, Sari & Paasonen, Susanna (2011) *Skandaali! Suomalaisen taiteen ja politiikan mediakohut.* Helsinki: Helsinki-kirjat.

Dahlgren, Susanne, Kivistö, Sari & Paasonen, Susanna (2011) Johdanto: skandaalin maisema. Teoksessa Susanne Dahlgren, Sari Kivistö & Susanna Paasonen (toim.) *Skandaali! Suomalaisen taiteen ja politiikan mediakohut*. Porvoo: Bookwell Oy, 7–17.

Deuze, Mark (2005). What Is Journalism? Professional Identity and Ideology of Journalists Reconsidered. *Journalism*, 6:4: 442–464.

Digital News Report 2020: https://www.digitalnewsreport.org/. Viitattu 2.12.2020.

Ekström, Mats & Johansson, Bengt (2008) *Talk scandals*. Media, Culture & Society. 30:1, 61–79.

Esser, Frank & Hartung, Uwe (2004). Nazis, Polution and No Sex. Political Scandals as a Reflection of Political Culture in Germany. *American Behavioral Scientist*, 47:8, 1040–1071.

Esslin, Martin (1980) *Draaman perusteet*. Jyväskylä: Gummerus.

Garrard, John (2006) Scandals: an overview. Teoksessa John Garrard & James L. Newell (toim.) *Scandals in past and contemporary politics*. Manchester: Manchester University Press, 13–29.

Heinonen, Timo & Reitala, Heta (2001) *Dramaturgioita: näkökulmia draamateorian, dramaturgian ja draama-analyysin ongelmiin*. Helsinki: Palmenia.

Herkman, Juha (2016) Populistiskandaalit Uutena Poliittisen Skandaalin Muotona - Esimerkkeinä Halla-Ahon Ja Immosen Tapaukset. *Sosiologia*, 53:4: 358–376.

Herkman, Juha (2011) *Politiikka ja mediajulkisuus*. Tampere: Vastapaino.

Horsti, Karina (2005) *Vierauden rajat: monikulttuurisuus ja turvapaikanhakijat journalismissa*. Tampere: Tampere University Press.

Jacobsson, Kerstin & Löfmarck, Erik (2008) A Sociology of Scandal and Moral Transgression: The Swedish 'Nannygate' Scandal. *Acta sociologica*. 51:3, 203–216.

Jenssen, Anders Todal & Audun Fladmoe (2012) Ten Commandments for the Scandalization of Political Opponents. Teoksessa Sigurd Allern & Ester Pollack (toim.) *Scandalous! The Mediated Construction of Political Scandals in Four Nordic Countries.* Gothenburg: Nordicom, 51–71.

Jokinen, Arja (1999) Vakuuttelevan ja suostuttelevan retoriikan analysoiminen. Teoksessa Arja Jokinen, Kirsi Juhila & Eero Suoninen (toim.) *Diskurssianalyysi liikkeessä*. Tampere: Vastapaino.

Journalistin ohjeet. http://www.jsn.fi/journalistin_ohjeet. Viitattu 28.10.2020.

Juntunen, Laura & Väliverronen, Esa (2011) Intiimin politiikka ja skandaalin yhteiskunnallinen merkitys. Teoksessa Esa Väliverronen (toim.) *Journalismi murroksessa*. Helsinki: Gaudeamus, 262–284.

Kantola, Anu (toim.) (2011) *Hetken hallitsijat. Julkinen elämä notkeassa yhteiskunnassa*. Helsinki: Gaudeamus.

Kantola, Anu & Vesa, Juho (2013) Mediated scandals as social dramas: Transforming the moral order in Finland. *Acta Sociologica*. 56:4, 295–308.

Kantola, Anu & Juho Vesa (2011) Skandaalit ja julkinen elämä Suomessa. Teoksessa Anu Kantola (toim.) *Hetken hallitsijat. Julkinen elämä notkeassa yhteiskunnassa*. Helsinki: Gaudeamus, 42– 64.

Kivioja, Pasi (2008) Kiss and sell: näin tuotetaan täydellinen skandaali. Teoksessa Maarit Jaakkola (toim.) *Journalismikritiikin vuosikirja 2008*. Tiedotustutkimus 2/2008: 91–102.
Kivioja, Pasi (2008*) Iltapäivälehdet mediakentän ja yhteiskunnan muutoksessa*. Tampereen yliopisto: Tiedotusopin laitoksen julkaisuja.

Koljonen, Kari (2013) *Kriisi journalismissa: Kansakunnan katastrofit ja muuttuva professio.* Akateeminen väitöskirja, Tampereen yliopisto: Tampere University Press.
Kuutti, Heikki (2008) *Mediakierre: Selviytyminen kielteisessä julkisuudessa.* Helsinki: infor.

Lehtonen, Jaakko (1999) *Kriisiviestintä*. Vaasa: Mainostajien Liitto.

Lehtonen, Mikko (1996) *Merkitysten maailma. Kulttuurisen tekstintutkimuksen lähtökohtia*. Tampere: Vastapaino.

Midtbø, Tor (2012) Do Mediated Political Scandals Affect Party Popularity in Norway? Teoksessa Sigurd Allern & Ester Pollac (toim.) *Scandalous! The Mediated Construction of Political Scandals in Four Nordic Countries*. Gothenburg: Nordicom, 151–162.

Niemi, Mari. K. (2009) Kohu ja skandaalijournalismi moraalin ja moralismin keväässä. Teoksessa Ville Pernaa, Mari K. Niemi & Ville Pitkänen (toim.) *Politiikan journalismin tila Suomessa.* Turku: Kirja-Aurora, 179–227.

Noppari, Elina, Raittila, Pentti, Männikkö, Pirita (2015) *Syylliseksi kirjoitettu. Ulvilan surman uutisointia paperilla ja verkossa.* Tampere: Tampereen yliopisto.

Nousiainen Anni (2017) *Somekohun anatomia: Eli miten somekohut ja somekohuotsikot rakentuvat.* Pro Gradu -tutkielma. Jyväskylän yliopisto.

Nykänen, Helmi (2011) *Maskuliinisen saagan päätös - Mediaskandaalin mekanismi ja merkitys yhteiskunnan valtasuhteiden ja kipupisteiden osoittajana*. Pro gradu -tutkielma, Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto.

Palmolahti, Harri (1993) *Kuka ampui?: tutkimus journalismin, erityisesti televisiouutisten tavasta syyllistää*. Tampere: Tampereen yliopisto.

Perelman, Chaïm (1996) *Retoriikan valtakunta*. Tampere: Vastapaino.

Pietilä, Veikko (1995) *TV-uutisista, hyvää iltaa: merkityksen ulottuvuudet televisiouutisjutuissa*. Tampere: Vastapaino.

Pietilä, Antti-Pekka (2007) *Uutisista viihdettä, viihteestä uutisia: median muodonmuutos*. Helsinki: Art House.

Raittila, Pentti (1996) *Uutinen Estonia. Kriisiviestintä ja journalismin etiikka koetuksella*. Tampere: Tampere University Press.

Raittila, Pentti, Johansson, Katja, Juntunen, Laura, Kangasluoma, Laura, Koljonen, Kari, Kumpu, Ville, Pernu, Ilkka & Väliverronen, Jari (2008) *Jokelan koulusurmat mediassa*. Tampere: Tampereen yliopisto.

Reunanen, Esa & Koljonen, Kari (2014) *Toimittajan sanansijat.* Tampere: Tampere University Press.

Rimmon-Kenan, Shlomith (1991) *Kertomuksen poetiikka*. Helsinki: Suomalaisen kirjallisuuden seura.

Seppänen, Janne (2005) *Visuaalinen kulttuuri. Teoriaa ja metodeja mediakuvan tulkitsijalle.* Tampere: Vastapaino.

Seppänen, Janne (2003) Kävelevä pommi. Eli oppitunti kuvajournalismista. Teoksessa Pertti Vehkalahti (toim.) *Journalismikritiikin vuosikirja 2003*. Tampere: Journalismin tutkimusyksikkö.

Syrjälä, Hanna (2007) *'Ei röyhkeämpiä vaan rohkeampia': haastattelututkimus iltapäivälehtien toimittajien ammatillisesta omakuvasta*. Pro Gradu -tutkielma. Tampereen yliopisto.

Syrjälä, Hanna (2007) *Väkivalta lööppijulkisuudessa*. Tampereen yliopisto: Journalismin tutkimusyksikkö.

Thompson, John B. (2000) *Political Scandal. Power and Visibility in the Media Age*. Cambridge: Polity Press.

Virkkunen, Henna (2006) *"Ministeri saa syyttää vain itseään". Ministerieroihin johtaneet poliittiset skandaalit uutistapahtumina Juhantalosta Jäätteenmäkeen 1991–2003*. Lisensiaatintutkimus. Jyväskylän yliopisto.

Väliverronen, Esa (2009) *Journalismi murroksessa*. Helsinki: Gaudeamus.

AINEISTO

YLE (35)

19.3.2018 klo 06.00, päivitetty 12.9.2018 klo 11.00
Tuntematon ohjaaja – Elokuvatähdet kertovat Aku Louhimiehen poikkeuksellisesta vallankäytöstä: Hän alistaa ja nöyryyttää ihmisiä https://yle.fi/uutiset/3-10115456

19.3.2018 klo 06.00, päivitetty 19.3.2018 klo 09.11 Miksi Yle julkaisee jutun Aku Louhimiehen ohjausmetodeista? https://yle.fi/uutiset/3-10119730

19.3 klo 10.59 Aku Louhimies Facebook-päivityksessään: "En hyväksy minkäänlaista syrjintää tai kiusaamista" https://yle.fi/uutiset/3-10122657

19.3 klo 12.45 Elokuva-alan voimahahmoilta jyrkkä tuomio Louhimiehen metodeille: "Ohjaajantyö ei ole valtakirja sadismiin" https://yle.fi/uutiset/3-10122583

19.3 klo 14.52 päivitetty 15.45 Kirjailija Leena Lander vieraili Käsky-elokuvan kuvauksissa: "Avustajat kuiskuttivat, kuinka heidän kävi lapsia sääli" https://yle.fi/uutiset/3-10123131

19.3 klo 16.04 päivitetty 22.30 Katso suorana klo 21 alkaen: Aku Louhimies kohtaa hänen metodejaan kritisoivan näyttelijän Matleena Kuusniemenhttps://yle.fi/uutiset/3-10122972

19.3 klo 18.19 Louhimiehen elokuvia tuottanut Markus Selin: Työajoista on pidetty kiinni katkaisemalla sähköt kuvauspäivän päätteeksi https://yle.fi/uutiset/3-10123374

19.3 klo 20.52 päivitetty 22.58 Aku Louhimies kuvaili oloaan todella epäonnistuneeksi ja pyysi anteeksi https://yle.fi/uutiset/3-10123867

20.3 klo 10.10 Aku Louhimiehen anteeksipyyntö ei vakuuttanut: "Onko siellä ollut ohjaajana kaksi eri henkilöä? https://yle.fi/uutiset/3-10124153

20.3 klo 16.15, päivitetty 18.10 Jussi-palkinnot jaetaan perjantaina – kuinka käy naisnäyttelijöitä nöyryyttäneen Aku Louhimiehen? https://yle.fi/uutiset/3-10124480

21.3 klo 14.30 Dekkarikirjailija Marko Kilpi hämmentyi Louhimies-kohusta: "En tunnista Akua syytöksistä" https://yle.fi/uutiset/3-10125921

23.3 klo 08.30 Karppi-tv-sarjan ohjaaja Rike Jokela: “Jos näyttelijää sattuu, silloin kuvataan dokumenttia” https://yle.fi/aihe/artikkeli/2018/03/23/karppi-tv-sarjan-ohjaaja-rike-jokela-jos-nayttelijaa-sattuu-silloin-kuvataan

23.3 klo 11.25 Jussit jaetaan tänä iltana poikkeuksellisissa merkeissä – saapuuko kohun keskelle joutunut Louhimies juhliin? https://yle.fi/uutiset/3-10128707

23.3 klo 14.48 Tuntemattoman sotilaan näyttelijät valmistautuvat illan Jussi-gaalaan: “Tämä on hämmentävä ja ristiriitainen tilanne” https://yle.fi/uutiset/3-10130545

23.3 klo 15.01 Katso suorana klo 16.15: Juhlaväki saapuu Jussi-gaalaan – onko Aku Louhimies mukana? https://yle.fi/uutiset/3-10130345

23.3 klo 15.30 päivitetty 16.47 Aina anteeksipyyntö ei riitä – Kriisiviestinnän asiantuntija arvioi Aku Louhimiehen, Brother Christmasin, Lauri Törhösen ja Teemu Laajasalon anteeksipyynnöt https://yle.fi/uutiset/3-10130716

23.3 klo 17.13 päivitetty 19.57 Näyttelijä Laura Birn Jussi–gaalan alla: "Elokuva-alalla on käynnissä historiallinen muutos, kiitos esilletulleiden naisten" https://yle.fi/uutiset/3-10131176

23.3 klo 20.14 päivitetty 20.56 Kohuohjaaja Aku Louhimies saapui Jussi-gaalaan https://yle.fi/uutiset/3-10131691

23.3 klo 22.08, päivitetty 24.3 klo 09.34 Yleisön suosikkielokuva–Jussin saanut Aku Louhimies murtui puheessaan: "Lapset ovat aina olleet turvassa töissäni" https://yle.fi/uutiset/3-10131716

24.3 klo 00.54 Näyttelijä Amanda Pilke: "Voimme nyt tehdä jotain, mikä tekee koko elokuva-alalle hyvää" https://yle.fi/uutiset/3-10131799

24.3 klo 01.03 IS: Kulttuuriministeri Terho kieltäytyi luovuttamasta palkintoa Louhimiehelle https://yle.fi/uutiset/3-10131802

24.3 klo 09.33, päivitetty 10.41 180 astetta: "Jos pyydät vaikutuksia anteeksi, et ole aito" https://yle.fi/uutiset/3-10129984

24.3 klo 10.56 Toimittajalta: Vuosisadan ahdistavin Jussi-gaala https://yle.fi/uutiset/3-10131887

26.3 klo 18.40 Mona Mannevuon kolumni: Projektimainen hierarkkinen työkulttuuri ei ole demokratia https://yle.fi/uutiset/3-10130062

16.4 klo 15.08 Selvitys elokuva-alan häirinnästä alkaa – Etujärjestöt, tuotantoyhtiöt ja elokuvasäätiö kertovat, miten toimintaa pitäisi parantaa https://yle.fi/uutiset/3-10162057

20.5 klo 15.36 Yle vastaa: Aku Louhimiehen väitteet faktavirheistä eivät pidä paikkaansa https://yle.fi/aihe/artikkeli/2018/05/20/yle-vastaa-aku-louhimiehen-vaitteet-faktavirheista-eivat-pida-paikkaansa

20.5 klo 22.38. Aku Louhimiestä kritisoineet näyttelijät seisovat edelleen sanojensa takana https://yle.fi/uutiset/3-10214739

21.5 klo 13.32 päivitetty 15.09 Tuntemattomassa sotilaassa näytelleet Paula Vesala ja Marketta Tikkanen liittyivät Louhimiehen ohjaustapojen arvostelijoihin https://yle.fi/uutiset/3-10215461

21.5 klo 18.24 Aku Louhimies vastaa Ylelle: Psykologi mukaan tuotantotiimiin – ei mainitse Tuntematonta sotilasta tai sen näyttelijöitä https://yle.fi/uutiset/3-10216014

4.7 klo 20.17 "Tämä on ihan mafiameininkiä" – #metoon piti muuttaa elokuva-alaa, mutta salailu vaivaa sitä edelleen, sanovat alan ammattilaiset https://yle.fi/uutiset/3-10287951

3.10 klo 17.32, päivitetty 17.48 Elokuva-alalla on pahempiakin tapauksia kuin Törhönen tai Louhimies, sanoo Suomen #metoo-kampanjan aloittanut Heidi Lindén https://yle.fi/uutiset/3-10437537

11.10 klo 17.05 Elokuvasäätiö käy häirinnän ja epätasa-arvon kimppuun avoimuuden keinoin – säätiö julkisti historiansa ensimmäisen strategian https://yle.fi/uutiset/3-10452101

16.10 klo 17.54 Louhimies syyttää Yleä ajojahdista – päätoimittaja Jokinen: "Käsittämätön väite" https://yle.fi/uutiset/3-10460038

17.10 klo 16.35 Vastaavalta päätoimittajalta: Yle puolustaa yleisön oikeutta tietää ja toimittajan mahdollisuutta hankkia tietoa https://yle.fi/uutiset/3-10462070

29.10 klo 07.00 päivitetty 1.11 klo 13.58 Yle ja muut mediatalot kampanjoivat vastuullisen journalismin puolesta – JSN:n Grundström: Suomalaisten kiinnostus journalistien työtapoihin on kasvanut https://yle.fi/uutiset/3-10477117

ILTA-SANOMAT (47)

19.3 Yle: Naisnäyttelijät syyttävät Aku Louhimiestä karmeasta käytöksestä – laittoi torakan toukkia iholle, syötti oksennusta https://www.is.fi/viihde/art-2000005609294.html

19.3 Aku Louhimies vastaa naisnäyttelijöiden Ylellä esittämiin rajuihin syytöksiin – ”Heistä kukaan ei ole aiemmin kertonut kärsineensä” https://www.is.fi/viihde/art-2000005609377.html

19.3 Yle: Lotta Lehtikari haki roolia Aku Louhimiehen tv-sarjasta – yhtäkkiä näyttelijälle ilmestyi 12 seksikohtausta lisää: ”Ne olivat äärimmäisiä” https://www.is.fi/viihde/art-2000005609541.html

19.3 Huippuohjaajat Johanna Vuoksenmaa ja Taru Mäkelä antavat täystyrmäyksen Aku Louhimiehen metodeille: ”Vastenmielistä” https://www.is.fi/viihde/art-2000005610132.html

19.3 Aku Louhimies vastasi A-studiossa naisnäyttelijöiden syytöksiin – aikoo muuttaa tapojaan: ”Ehkä tarvitsen jonkinlaista apua” https://www.is.fi/viihde/art-2000005610316.html

20.3 Maarit Lalli toivoo julkisen keskustelun kitkevän kiusaamiskulttuurin elokuva-alalta: ”Nöyryyttäminen ei kuulu minkäänlaisiin suhteisiin” https://www.is.fi/viihde/art-2000005610748.html

20.3 Pamela Tolalta täystyrmäys Aku Louhimiehen anteeksipyynnölle A-studiossa – kommentoi nyt kohua: ”Meidän kärsimyksemme on ollut silminnähtävää” https://www.is.fi/viihde/art-2000005611173.html

20.3 Louhimies-kohu ei vaikuta suoraan Jussi-gaalaan: ”Haluaisimme pitää sen mukavana tapahtumana” https://www.is.fi/viihde/art-2000005611311.html

21.3 HS: Jörn Donner ottaa kantaa Aku Louhimiehen työtapoihin – ”Jos nainen sanoo ei, se on ei”
https://www.is.fi/viihde/art-2000005611904.html

21.3 Kommentti: Voiko Aku Louhimies saada Jussi-gaalan arvostetuimman palkinnon karmeista syytöksistä huolimatta? https://www.is.fi/tv-ja-elokuvat/art-2000005612155.html

21.3 Aku Louhimies puuttui Facebook-sivullaan käytyyn kiivaaseen keskusteluun – ”Olkaa kaikki kunnioittavia näitä naisia kohtaan” https://www.is.fi/viihde/art-2000005612385.html

22.3 Louhimiehen rankat metodit puhuttivat jo 2012 – näin Eero Aho kommentoi 8-pallon raiskauskohtausta: ”Kävin välillä ulkona itkemässä” https://www.is.fi/viihde/art-2000005613665.html

22.3 IL: Minna Haapkylä kertoo Louhimiehen käytöksestä Kuutamolla-elokuvan kuvauksissa – ”Mihin kaikkialle sua on kosketeltu?” https://www.is.fi/viihde/art-2000005613724.html

22.3 Lukuisat elokuvaohjaajat ovat käyttäytyneet kuin tyrannit: väkivaltaa ja häpäisyä – Hitchcockin metodi oli sokeuttaa naisnäyttelijän https://www.is.fi/viihde/art-2000005614038.html

22.3 Aku Louhimies perui viime hetkellä esiintymisensä illan EVS-ohjelmassa https://www.is.fi/viihde/art-2000005614425.html

23.3 Tuntemattoman sotilaan tuottaja kommentoi Louhimieheen kohdistuneita syytöksiä MTV:llä – ”Hieno elokuva, enkä lähtisi sitä kyseenalaistamaan” https://www.is.fi/viihde/art-2000005614853.html

23.3 HS: Tuntematon sotilas -näyttelijä aikoo protestoida Jussi-gaalassa – ei istu elokuvan tekijöiden pöydässä tai hae palkintoja https://www.is.fi/tv-ja-elokuvat/art-2000005614923.html

23.3 Krista Kosonen kritisoi naisnäyttelijöiden alistamista MTV:llä – kertoo, miten arkojen alastonkohtausten pitäisi todellisuudessa sujua https://www.is.fi/viihde/art-2000005615402.html

23.3 Eero Aho ilmaisi tukensa naisnäyttelijöiden ulostulolle – aggressiivinen kommentointi somessa järkytti: ”Ei mene jakeluun” https://www.is.fi/viihde/art-2000005615957.html

23.3 Laura Birn paljastaa Jussi-gaalassa: Pamela Tola avautui kokemuksistaan Aku Louhimiehen kanssa työskentelystä jo vuosia sitten https://www.is.fi/viihde/art-2000005616010.html

23.3 Osa Tuntemattoman tuotantoyhtiön edustajista yritti estää Aku Louhimiehen osallistumisen Jussi-gaalaan https://www.is.fi/viihde/art-2000005616037.html

23.3 Aku Louhimies saapui Jussi-gaalaan https://www.is.fi/viihde/art-2000005616242.html

23.3 Hannu-Pekka Björkman häkeltyi Jussi-palkinnostaan – puhui elokuva-alan muutoksen puolesta: ”Aika käydä sortavia rakenteita vastaan” https://www.is.fi/viihde/art-2000005616314.html

23.3 Tuntematon sotilas oli yleisön suosikkielokuva: Aku Louhimiehen ääni murtui kiitospuheen lopussa – ”En ole ollut viisas käyttämässäni vallassa” https://www.is.fi/tv-ja-elokuvat/art-2000005616358.html

23.3 Jussi Vatanen kommentoi Aku Louhimiehen kanssa työskentelyä – osoittaa tukensa naisnäyttelijöille: ”Mahtavaa, että asiat ovat tulleet esille” https://www.is.fi/viihde/art-2000005616416.html

23.3 Eero Aholle Jussi-palkinto parhaasta miespääosasta – kiitti myös Aku Louhimiestä https://www.is.fi/tv-ja-elokuvat/art-2000005616448.html

23.3 Krista Kososelle naispääosan Jussi-palkinto – viittasi riehakkaassa puheessaan Louhimies-kohuun: ”Pihla saa tästä ballsit” https://www.is.fi/tv-ja-elokuvat/art-2000005616464.html

23.3 Vuosiksi julkisuudesta kadonnut Amanda Pilke kuvaili Aku Louhimiehen metodeja Ylelle: ”Hän haluaa saada aikaan aidon reaktion” https://www.is.fi/viihde/art-2000005616485.html

23.3 Aku Louhimies vaitonaisena tulevaisuudestaan MTV:llä: ”Keskitytään tähän” https://www.is.fi/viihde/art-2000005616517.html

23.3 Kulttuuriministeri Sampo Terho kieltäytyi luovuttamasta palkintoa Aku Louhimiehelle https://www.is.fi/tv-ja-elokuvat/art-2000005616586.html

23.3 Näin Aku Louhimies vastasi Jussi-gaalassa ympärillään velloneeseen kohuun: lue tunteikas ja avoin kiitospuhe sanasta sanaan https://www.is.fi/tv-ja-elokuvat/art-2000005616599.html

24.3 Kommentti: Järkytys vaihtui helpotukseksi Jussi-gaalassa – suomalainen elokuva-ala löysi voiman päästä eteenpäin https://www.is.fi/tv-ja-elokuvat/art-2000005616617.html

24.3 Sampo Terho kieltäytyi luovuttamasta palkintoa Aku Louhimiehelle – päätös jakoi mielipiteet: ”Ryhdikäs teko” vai ”typerä temppu”? https://www.is.fi/tv-ja-elokuvat/art-2000005616723.html

24.3 Sampo Terho kieltäytyi jakamasta Jussi-palkintoa Louhimiehelle – ei kommentoi saamaansa palautetta https://www.is.fi/kotimaa/art-2000005616967.html

24.3 Sampo Terho kieltäytyi luovuttamasta palkintoa Aku Louhimiehelle – näin ex-kulttuuriministerit kommentoivat ratkaisua https://www.is.fi/kotimaa/art-2000005617182.html

26.3 Aku Louhimies synkkänä urastaan Jari Sarasvuon haastattelussa: ”Ehkä tää oli tässä” https://www.is.fi/tv-ja-elokuvat/art-2000005618165.html

29.3 Aku Louhimies perui taas esiintymisensä EVS-ohjelmassa https://www.is.fi/tv-ja-elokuvat/art-2000005623574.html

12.4 Samuli Edelmann kommentoi EVS:ssä Aku Louhimiehen työtapoja – ”Ehkä olen liian herkkä”
https://www.is.fi/viihde/art-2000005639824.html

20.5 klo 19.01 Aku Louhimies alistuskohun jälkeen IS:n erikoishaastattelussa: ”Toipuminen on kestänyt hetken” https://www.is.fi/viihde/art-2000005688477.html

20.5 klo 19.02 Ylen vastine IS:n haastatteluun Aku Louhimiehestä
https://www.is.fi/viihde/art-2000005688478.html

20.5 Alistamisen julki tuoneet näyttelijät vastaavat Aku Louhimiehelle: ”Seisomme lausuntojemme takana” https://www.is.fi/viihde/art-2000005688538.html

21.5 Yle: Myös Paula Vesala ja Marketta Tikkanen arvostelevat Aku Louhimiehen ohjaustapoja – Tuntemattoman naisnäyttelijät puhuvat ensimmäistä kertaa
https://www.is.fi/viihde/art-2000005689170.html

21.5 Aku Louhimies vastaa Paula Vesalan ja Marketta Tikkasen arvosteluun: ”Olen halunnut oikaista asiavirheitä” https://www.is.fi/viihde/art-2000005689557.html

26.5 Samuli Edelmann avautuu kokemuksistaan Louhimiehen kanssa: ”Koin työskentelyn suoranaisena alistamisena”
https://www.is.fi/viihde/art-2000005695629.html

31.5 Mikko Leppilampi otti ensi kertaa kantaa Aku Louhimiehen työtapoihin – ”Olen pyytänyt, että revi musta kaikki irti”
https://www.is.fi/viihde/art-2000005702187.html

2.7 Aku Louhimies täyttää 50 vuotta – korostaa moniäänisyyden tärkeyttä: ”Ohjaajana ei ole koskaan valmis”
https://www.is.fi/viihde/art-2000005740565.html

29.8 Aku Louhimies muisteli kevään kohua radiossa: yritti keskustella ohjaajan työmetodeja arvostelleiden näyttelijöiden kanssa – kaikki kieltäytyivät
https://www.is.fi/viihde/art-2000005808106.html